

ZÁRÓJELENTÉS **(2009. december 1.)**

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/20. sz. melléklet **Zámolyi medence (HUDI30002)** **Natura 2000 terület fenntartási terve**

Készítette az KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

**VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32**

Budapest 2009.

A megbízó témafelelőse: Pallag Orsolya
*projektfelelős, vezető főtanácsos, KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály, Tájvédelmi
és Ökoturisztikai Osztály*

A megbízó projektasszisztense: Vozár Ágnes tanácsos KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály

Az érintett nemzeti park igazgatóságok kapcsolattartja:
Baranyai Zsolt
ökológiai referens, DINPI

Vállalkozó képviselője: Göncz Annamária
projektvezető helyettes VÁTI Nonprofit Kft.

Vállalkozó szakmai témafelelőse: Dr. Podmaniczky László
projektvezető, egyetemi docens SZIE KTI

Vállalkozó projektasszisztense: Faragóné Huszár Szilvia
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.

Felelős területi szakértő: Marticsek József
agrárszakértő, Magyar Madártani Egyesület
Kenyeres Zoltán
biológus, Acrida Bt.

Segítséget nyújtott: Viszló Levente
ProVértes Nonprofit Zrt.
Karsa Dóra
Pro Vértes Nonprofit Zrt.

További szakértők, tervezők:.
Dr. Skutai Julianna
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI
Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Bodorkós Barbara
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Kalóczkai Ágnes
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Megyesi Boldizsár
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Sipos Balázs
gyakornok, SZIE-KTI
Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
Faragóné Huszár Szilvia
területrendezési tervező VÁTI Nonprofit Kft.
Dörömbözi Enikő
tervezőgyakornok, VÁTI Nonprofit Kft.
Fejes Ágnes
gyakornok VÁTI Nonprofit Kft.

Budapest, 2009. december hó

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető</i>	1
I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok	4
1. 5. Érintett települések	5
1. 6. Jogi helyzet	5
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	6
3. Kezelési feladatok meghatározása	6
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	7
3. 2. Kezelési javaslatok	
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások	10
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	12
3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	20
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések	21
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás	23
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás	23
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás	24
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás	24
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	24
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	24
3. 3. 1. Agrártámogatások	24
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	24
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	
3. 3. 2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	27
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	28
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	28
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	29
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	30
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	32
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	33
1. 1. Környezeti adottságok	33
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	33
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	33
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	34
1. 1. 4. Talajtani adottságok	34
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	35
1. 2. Természeti adottságok	36
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	39
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	48
1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	51

1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	109
1. 3. Területhasználat	111
1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	111
1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	112
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	118
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	118
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	118
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	120
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás halászat, horgászat	121
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás, halgazdálkodás	123
1. 3. 3. 5. Turizmus	123
1. 3. 3. 6. Ipar	123
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	123
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	123

III. MELLÉKLETEK

Térképek	125
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	126
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe	127
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	128
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	129
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban	130
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	131
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	132
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	133
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága	134
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	135
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	136
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	137
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	138
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	139
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	140
16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe	141
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységei	142
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja	143
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	144
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	150
21. sz. melléklet: Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények	163
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	170

Ábrák, táblázatok	175
-------------------	-----

Digitális mellékletek	175
-----------------------	-----

IV. NATURA 2000 FOGALOMTÁR	176
----------------------------	-----

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannoni biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletekről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulságul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészült 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat,

melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készült az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra került a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyagrész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. Korm.rend szerint történt.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név

Zámolyi-medence különleges természetmegőrzési terület

1. 2. Azonosító kód

HUDI30002

1. 3. Kiterjedés

2575 hektár¹

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Különleges természetmegőrzési terület

Közösségi jelentőségű élőhelytípus

Natura 2000 kód

Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	3150
Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	6410
Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	6510

Közösségi jelentőségű növényfaj

Kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	4081
---	------

Közösségi jelentőségű állatfaj

Magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)	4048
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	1060
Vérű boglárka (<i>Maculinea teleius</i>)	1059
Réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>)	1145
Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>)	2011
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	1188
Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	1220
Molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>)	2633

¹ (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, mely a területek kis mértékű eltérését okozzák a megalapozó dokumentációban.

Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)	1335
---------------------------------------	------

Különleges madárvédelmi terület

Közösségi jelentőségű madárfaj

Haris (<i>Crex crex</i>)	A122
Pettyes vízcicsibe (<i>Porzana porzana</i>)	A119
Kis vízcicsibe (<i>Porzana parva</i>)	A120
Törpe vízcicsibe (<i>Porzana pusilla</i>)	A121
Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>)	A131
Aranylile (<i>Pluvialis apricaria</i>)	A140
Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	A151
Fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybrida</i>)	A196
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	A082
Kékvércse (<i>Falco vespertinus</i>)	A097

A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Standard Data Form) alapján 2008

Megjegyzés: A fenntartási tervek készítését megalapozó botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei is lehetnek mind a jelölő élőhelyek, mind pedig a jelölő fajok vonatkozásában. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak

1. 5. Érintett települések: Csákvár, Pátka, Zámoly

1. 6. Jogi helyzet:

A Zámolyi-medence (HUDI30002) különleges természetmegőrzési terület. A Zámolyi-medence egy része a Vértesi TK részeként védett, a többi része védelemre tervezett. A védett és a védelemre tervezett terület kiterjedése megegyezik a Natura 2000 terület kiterjedésével. A terület egyben különleges madárvédelmi terület (Vértesi és Zámolyi-medence 21901 ha). A Zámolyi-medence jelenleg nem ex lege védett terület. A terület Országos Ökológiai Hálózatban legnagyobb arányban magterületként (99,94 %) és elenyésző részben ökológia folyosóként és puffer területként azonosított.

- *Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság:* Közép Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Felügyelőség (a továbbiakban: illetékes KöTeViFe).
- *Működési területében érintett nemzeti park igazgatóság:* Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (a továbbiakban: érintett NPI).

1. 7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. Törvény
- Csákvár 132/2004 sz. határozattal elfogadott Településszerkezeti terve és 14/2008sz. rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzata
- Pátka 47/2003. sz. határozattal elfogadott Településszerkezeti terve és 8/2003 sz. rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzata
- Zámoly 1/2004. sz. rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzata

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 45/2006. (XII. 8.) számú KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) számú KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) számú KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) számú FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. számú törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. számú törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) számú FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV. 16.) számú FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

Veszélyeztető tényezők a Zámolyi-medence Natura 2000 terület esetében.

Kód	Veszélyeztető tényező	Megjegyzés
I20	Invazív növényfaj terjedése (általánosan)	Főként <i>Solidago</i> , de <i>Urtica dioica</i> és más őshonos fajok is.
E31	Művelésiág-váltás	Beszántások; erdőtelepítés/erdősítés
M20	Felhagyott gyepművelés	Főként a Szennyesi-berek területén
T21	Kiszáradás	Vízhez kötött élőhelyek esetében kulcsfontosságú

Aktuális veszélyeztető tényezők

- Gyepok művelésének felhagyása, legeltetés, kaszálás hiánya
- Özöngyomok terjedése
- Erdőtelepítés lápréti területre, homoki gyepekre – jelenleg is zajlik, de évtizedekkel ezelőtt kezdődhetett

Potenciális veszélyeztető tényezők

- klímaváltozás, vízhiány – a vízhez kötődő, nagymértékben vízellátás-függő élőhelyek kiszáradása, a vízhiány miatt a halastavak és a betápláló illetve leeresztő csatornák megváltozott ökológiai viszonyai

3. Kezelési feladatok meghatározása

3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Célkitűzések:

1. A jelölő élőhelyek megőrzése és természetességének növelése
2. A területek művelésben tartása (legeltetés)
3. A víz területen való megtartása

A víz visszatartása a terület egyik legmeghatározóbb célkitűzése. Nagyobb víztömeg megtartásával a mára eljellegtelenedett élőhelyek megfelelően tudnának visszaalakulni, illetve a térségben nagyobb mennyiségű vizes élőhely alakulna ki, ami a teljes Natura 2000 területre pozitív kihatással bírna.

A terület fenntartása érdekében a legeltetéssel és/vagy kaszálással történő gazdálkodási struktúra a legmeghatározóbb. A terület alapvetően sztyeppi, erdősztyeppi társulásokból, mocsárrétekből, magas vízállású füves élőhelyekből, illetve erdőfoltokból áll. A területen történő legeltetési állattartás a megfelelő szerves anyag körforgalmat biztosítja, illetve jól igazodik a terület ingadozó vízháztartásbeli adottságaihoz. A legeltetés felhagyása az élőhelyek rohamos romlását idézné elő.

Ennek alapján:

- A békalencsés, rucaürömös, tócsagazos úszóhínár élőhelyeken a víz minőségének javítása illetve fenntartása, valamint a vízborítottság biztosítása a legfontosabb természetvédelmi célkitűzés. Szintén kiemelkedően fontos a természetvédelmi célú vízgazdálkodás lehetőségeinek kialakítása, az árasztásos vízpótlás megvalósítása.
- A természetes és természetközeli gyepek megőrzését legeltetéssel és/vagy gépi, illetve kézi kaszálással lehet elérni. Szükség van a degradált, cserjésedő gyepek helyreállítására, az őshonos cserjék visszaszorítására is.
- Kíváncos a természetszerű erdők fajgazdagságának, természeteshez közeli struktúrájának, valamint területarányának fenntartása, növelése.
- A lágyszárú özönnövények (főként az aranyvessző és a selyemkóró) elszaporodását a fertőzött területeken a virágzási időszak előtt történő kaszálással meg kell akadályozni.

3. 2. Kezelési javaslatok

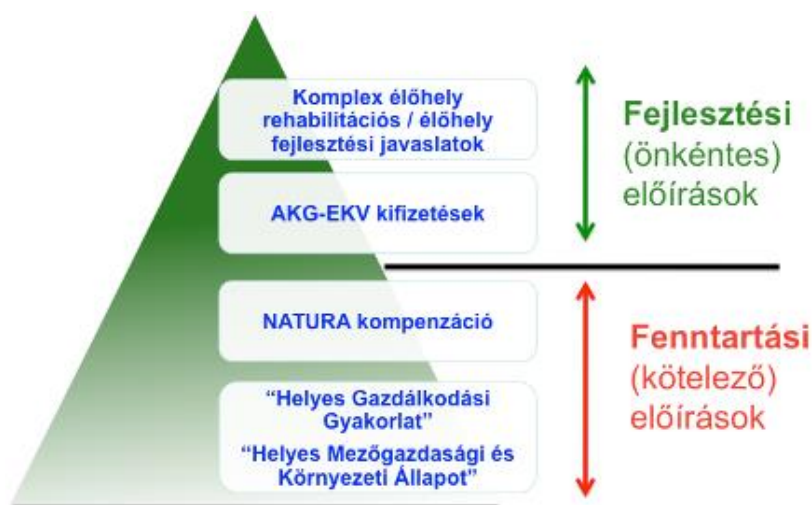
A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötöten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő terület egységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térképmellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatók.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
 - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
 - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
 - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz (AKG) és az Erdő-környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
 - komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

1. Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban (pl. „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.)

Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

A Natura területek fenntartása érdekében megfogalmazott, a gazdálkodással összefüggő tevékenységeket meghatározó előírások hatásainak az értékelése érdekében monitoring rendszert kell működtetni. E rendszernek biztosítania kell az adatok gyűjtésével, tárolásával, feldolgozásával, elemzésével és megjelenítésével kapcsolatos igényeket úgy, hogy mindezek eredményeként a rendszer alkalmas legyen a Natura területek kialakításakor megfogalmazott célok megvalósulásának a kimutatására, lehetőleg számszerűsített és a területi hatást is megjelenítő formában.

A monitoring rendszer képezi az alapját azoknak a kutatásoknak, melyek természeti értékek megőrzését szolgáló előírások megerősítését, vagy újak kialakítását célozzák. Légcélszerűbb formája ennek az, amikor a konkrét területhasználó (gazdálkodó) bevonásával, a közös

érdekek konszenzusán alapuló kutatási program keretében történik a kutatási programnak nemcsak a megtervezése, hanem annak kivitelezése is.

3.2.1 Egységes előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A, Gyepek és füves területek esetén

Érintett kezelési egységek: KE1, KE2 KE3, KE4,

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fenntartási előírások

GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülekből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY06	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.

GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszálatlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezelni.
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fejlesztési előírások

GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY90	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1 kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. ² /D34³Mocsárrétek
2. – D2 Kékperjés rétek
3. – /OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
4. **3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel**
B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
5. – / OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
6. – / B6 Zsíókás és sziki kákás szikes mocsarak
7. – / B3 Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, metyekórós mocsarak
8. – / B5 Nem zsombékoló magassárrétek
9. – / P2a Üde cserjések
10. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok
11. – / D1 Láprétek (*Caricion davallianae*)
12. – / OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások⁴

GY71	Kaszálás július 15. után.
------	---------------------------

Fejlesztési javaslatok

-

(3) Kezelési javaslatok indoklása

A területet korábban is kaszálással és legeltetéssel hasznosították, melyek megfelelően fenntartották az élőhelyeket, ezért a hagyományos szemléletű természetkimélő gyepgazdálkodás folytatása nélkülözhetetlen a biodiverzitás megőrzése érdekében.

Az évek közötti csapadék és talajvíz ingadozás miatt a kaszálási foltok elhelyezkedése és nagysága változhat.

A területen végzett több éves kutatási adatok alapján megállapítható, hogy ezen a részen tehető legkésőbbre a réten fészkelő madárfajok kirepülése. A területen a kaszálás kezdetének ideális időpontja július 15-e utánra esik, amikor a jelölő fajok már tömegesen elhagyják a fészket, vagyis ezt követően nem okozunk a populációra nézve jelentős kárt a kaszálás során.

A terület folyamatos monitorozása alapján kijelölhetők azok a részek, melyeken védett madarak fészkelését figyelték meg, vagy védett növényfajok termőhelyei, ezeket a fiókák kirepüléséig, ill. a növények magérleléséig ki kell hagyni a kaszálásból.

A program előírásainak betartásával, a hagyományos gazdálkodás újraélesztésével, az átgondolt vízkormányzásokkal, a növényzet szukcessziós folyamatai meggátolhatók, az értékes védett és relikturn növény- és állatfajok megőrizhetők, új értékes védett fajok betelepülése várható.

² Natura 2000 (közösségi jelentőségű) élőhely kódja és neve

³ Az élőhely Á-NER kódja és neve

⁴ A Natura 2000 területekre a teljes kezelési előírást a 20. sz. melléklet tartalmazza

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

A meghatározott kezelés mellett nem releváns, a terület nyílt gyepeként való megőrzése az alapvető cél

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés első kivitele a területen nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása a kezelési egységen nem engedélyezhető

KE2 kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. – / D34Mocsárrétek
2. – / T6 Kistáblás mozaikok
3. **6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sansuisorba officinalis*)** / E1 Franciaperjés rétek
4. – / OCJellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
5. – / H3a Lejtőgyepek egyéb kemény alapkőzeten
6. – / OBJellegtelen üde gyepek és magaskórósok
7. – / D1 Láprétek (*Caricion davallianae*)
8. – / H4 Félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdőssztyeprétek
9. – / H5a Kötött talajú sztyeprétek (lössz, agyag, nem köves lejtőhordalék, tufák)
10. **6510 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódások talajokon (*Molinion caeruleae*)** / D2 Kékperjés rétek

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

GY69	Kaszálás június 15. után.
------	---------------------------

Fejlesztési javaslatok

-

(3) Kezelési javaslatok indoklása

A területet korábban is kaszálással és legeltetéssel hasznosították, melyek megfelelően fenntartották az élőhelyeket, ezért a hagyományos szemléletű természetkímélő gyepegazdálkodás folytatása nélkülözhetetlen az élőhely jellegének megőrzése érdekében.

Az évek közötti csapadék és talajvíz ingadozás miatt a kaszálási foltok változhatnak. A területen az ideális kaszálási időpontot június 15 utánra kell ütemezni.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A meghatározott kezelés mellett nem releváns, a terület nyílt gyepeként való megőrzése az alapvető cél

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat:

Erdőtelepítés első kivitele a területen nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása a kezelési egységen nem engedélyezhető

KE3 kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. – / D34 Mocsárrétek
2. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
3. **3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel**
/ B1a Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
4. **6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódások talajokon**
(*Molinion caeruleae*) /D2 Kékperjés rétek
5. – / BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok
6. – / OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

-

Fejlesztési javaslatok

-

(3) Kezelési javaslatok indoklása

Ezen a területen a vegetáció korán nagy biomassza tömeget termel, ami késő kaszálási időpont esetén már összeroskadna, betakaríthatatlanná válna. A területen nincsenek jelen azok a földön fészkelő fajok, amelyek jelenléte indokolná a késői kaszálást. A tájtörténeti használat miatt, itt a korai kaszálást kedvelő fajok vannak jelen, ami a ragadozó madarak számára biztosít ideális táplálkozó helyet. Az optimális kaszálás a területen június 1. utánra ütemezhető.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A meghatározott kezelés mellett nem releváns, a terület nyílt gyepeként való megőrzése az alapvető cél

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés első kivitele a területen nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása a kezelési egységen nem engedélyezhető

KE4 kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. – / OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
2. – / RBPuhafás pionír és jellegtelen erdők
3. – / S2 Nemes nyárasok
4. – / OBJellegtelen üde gyepek és magaskórósok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

GY69	Kaszálás június 15. után.
------	---------------------------

Fejlesztési javaslatok

-

(3) Kezelési javaslatok indoklása

A területet korábban is kaszálással és legeltetéssel hasznosították, melyek megfelelően fenntartották az élőhelyeket, ezért a hagyományos szemléletű természetkímélő gyepgazdálkodás folytatása nélkülözhetetlen az élőhely jellegének megőrzése érdekében.

A területen az ideális kaszálási időpont június 15 utánra ütemezhető. A területen az őshonos cserjék és fajok megtelepedése elkezdődött, ami eredményeként várhatóan erdősztyeppi élőhely és az arra jellemző társulások alakulnak ki.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Erdősztyepp kialakítása javasolt.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A cserjeirtás kizárólag az idegenhonos fajokra irányulhat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés első kivitele a területen nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása engedélyezhető

KE5 Kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. – / RDTájjidegen fajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
2. – / RBPuhafás pionír és jellegtelen erdők
3. – / S4 Erdei- és feketefenyvesek
4. – / OBJellegtelen üde gyepek és magaskórósok
5. – / S2 Nemes nyárasok
6. – / OCJellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
7. – / S6 Nem őshonos fajok spontán állományai
8. – / OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
9. – / RCKeményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
10. – / P3 Újonnan létrehozott, fiatal erdősítés
11. – / S1 Ültetett akácosok
12. – / RAŐshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetesként.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E35	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban célállományként és elegyfaaként sem alkalmazható.

Fejlesztési javaslatok

E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.

(3) Kezelési javaslatok indoklása

A cél a tájidegen erdőtársulások szerkezetátalakítása, őshonos erdőtársulások kialakítása.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Egyes területeken erdőszyeppi társulások kialakítása alacsony záródási érték mellett (max 30%). Azokon az erdőterületeken, ahol a gyepszintben jelen vannak gyeptársulás alkotó fajok, onnan a tájidegen fajok fokozatos gyérítésén keresztül tisztás üzemmódba való átállítás indokolt. Fontos a foltokban jelentkező akác térhódításának megakadályozása. Az élőhelyrekonstrukciós tevékenységek során a fokozatos, több éves beavatkozásokat indokolt megvalósítani, hogy megelőzzük a hirtelen egyszeri drasztikus beavatkozást.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőfelújítás a területen nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása engedélyezhető

KE6 Kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok

2. **3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel**
/ BA Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok
3. **3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel**
/ OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
4. **3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel**
/ B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
5. – / H5b Homoki sztyeprétek
6. – / D34 Mocsárrétek
7. – / B5 Nem zsombékoló magassárrétek

(2) *Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.

Fejlesztési javaslatok

V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
-----	--

(3) *Kezelési javaslatok indoklása*

A területeken alapvetően a víz megtartása a cél, megfelelő puffersáv kialakítása, vizes élőhely fenntartása. A halfajok, illetve a vízhez kötődő hullók és madarak élőhelyének megőrzése érdekében a nitrogén feldúsulás, valamint a vegyszerek használatának mellőzésével a vizek eutrofizációját szükséges megakadályozni.

(4) *Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok*

Fészkelő szigetek kialakítása a vizes élőhelyen jelentősen tudja javítani első sorban a madárfajok zavartalan és sikeres költését. Ezen kívül nádasok, zavartalan nádoltok biztosíthatnak megfelelő szaporodó helyet.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok*

A vizes élőhelyek esetében a beavatkozások időszaka és módja jelentősen tudja zavarni az itt élő első sorban vízi madárfajokat. Mivel a területen halászati tevékenység nem történik ebből eredően ilyen irányú terhelés sem jelentkezik a területen. Madárriasztás a területen nem javasolt, mivel ez a jelölő fajok számára is komoly zavarást jelent.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Erdőtelepítés első kivitele a területen nem engedélyezhető.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása nem engedélyezhető

KE7 Kezelési egység

(1) Érintett élőhely(ek)

1. – / T6 Kistáblás mozaikok
2. – / U10 Tanyák, családi gazdaságok

(2) Gazdálkodói kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházás termesztés tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.

Fejlesztési javaslatok

SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen ki
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.

(3) Kezelési javaslatok indoklása

A területen indokolt szántóföldi művelés folytatása. Kiemelt szempont a szántók esetében a madárvédelem, ami nem csupán a földön fészkelő madarakra vonatkozik, hanem a megfelelő élőhely kialakítására. Ennek értelmében a rágcsálók irtása a területen mellőzendő. A szántók szegélyhatásának minimalizálása érdekében vegyszermentes táblaszegély kialakítása indokolt lehet.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Egy, kisebb szántó művelésű foltokon gyepes élőhely kialakítása indokolt lehet, így minimalizálva az invazívok megtelepedését nagyobb gyepterületeken.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdőtelepítés első kivitele a területen nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása engedélyezhető

3.2.3. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdei élőhelyek

Élőhely rekonstrukció tekintetében első sorban az erdőtársulásokat kell figyelembe venni. Tájba illő fafaj összetételű állományok kialakítása, a tájidegen fajok szerkezetátalakítása őshonos állományúvá kiemelt cél. A területre jellemzőek zárt erdőtársulások, illetve a nyíltabb erdősztyeppi élőhelyek is. Ezek arányainak beállításával megfelelő mozaikos táji struktúra érhető el.

Vizes élőhelyek

A vizes élőhelyek esetén az élőhely-rekonstrukció első sorban a Csíkvarsai rét vízviSSzatartásának növelésével érhető el. A vizes élőhelyeken fészkelésre alkalmas nádasok, illetve fészkelő szigetek kialakításával a madarak számára jelentősen lehet növelni a szaporodóhely nagyságát. A megnövekedett víztömeg viSSzatartásával várhatóan a jelenleg jellegtelennek minősített környező élőhelyek visszaalakulnak értékes élőhelyekké, mocsárrétekké, zsombéksásosokká, stb.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

Név: Réti csík *Misgurnus fossilis* Berg, 1949

Állományaira potenciális veszélyt jelent a, csatornák kotrása, a tavak meszezése a lehalászás után; aktuális veszély lehalászások során az apróhalak tömeges pusztulása.

Fajvédelmi feladatok: Tófenék meszezésének tiltása.

Név: Barna ásóbéka *Pelobates fuscus* Laurenti, 1768

Veszélyeztető tényezők: mivel az ásóbéka ebihalainak egy része a vizekben telél át, potenciálisan sokkal jobban veszélyeztetettek a tavak lecsapolása által, mint a többi békafaj.

Fajvédelmi lehetőségek: a jelenlegi élőhelyek, és peterakó-helyek megőrzése biztosítja állományának fennmaradását.

Név: Mocsári teknős *Emys orbicularis* Linnaeus, 1758

Veszélyeztető tényezők: a tojásrakó helyek zavarása a legnagyobb, és leginkább aktuális veszélyeztető tényező. A területen a tojásrakó helyek pontosan nem ismertek. A területek becserjésedése, az adventív gyomnövények terjedése szűkíti a teknősök lehetőségeit. Potenciális veszélyt jelent, ha a tavakat a teknősfiókák kikelésének időszakában csapolják. További lehetséges veszélyt jelenthet, hogy az állatok a halászhálókból gabalyodva elpusztulhatnak.

Fajvédelmi lehetőségek: Szükséges az állomány nagyságának pontosabb meghatározása, valamint a tojásrakó helyek felderítése, megőrzése, a halastavak megfelelő vízkormányzása (fiókák kikelésének időszakában lecsapolások mellőzése).

Név: Bütykös hattyú *Cygnus olor* Gmelin, 1789

A bütykös hattyú állománya a tavakon nem veszélyeztetett, de ívási időszakban a növényzettel együtt az ikrákat is elfogyasztja, a partszegélyekben táplálkozva „nem engedi ívni a halakat”, illetve más területekről érkező hattyúk ürülékükkel jelentős szerepet játszhatnak a nem kívánatos hínárnövények terjesztésében. A felsoroltak miatt a madár nem ismert mérvű gazdasági kárt okoz, amelyet a halgazdaságban illegális riasztással, valószínűsíthetően gyérítéssel igyekeznek kompenzálni.

A fentebb vázolt konfliktushelyzet megoldása okvetlenül szükséges a többi vízimadár-faj védelme érdekében is. A bütykös hattyú állományának szabályozása fontos feladat lenne természetvédelmi és gazdálkodási szempontból is, a helyenként alkalmazott tojáselszedés, illetve tojáslakkozás – az egyéb fészkelő madarak zavarása, illetve az így megnövekvő predáció miatt – nem járható út. Megfontolandó a kontrollált, ellenőrzött körülmények közötti gyérítés.

Név: Cigányréce *Aythya nyroca* Gmelin, 1770

Aktuális veszélyeztetés: fészkekaljak elpusztulása ragadozók (róka, házi macska, vidra) által. Töltések, növényzet-szegélyek kaszálása, esetleges vegyszerezése, illetve hínárkaszálás a költési időszakban. Zavarás: emberi jelenlét, illetve a kárókatona riasztása karbidágyúval. Minimális mértékben a vadászat, idő előtti lecsapolások. Fészkelési sikerét befolyásolja az erősen territoriális bütykös hattyú (*Cygnus olor*) állományának növekedése. A cigányréce ismeretlen, de vélhetően csekély mértékű gazdasági kárt okoz ivadékhal-fogyasztásával. Túlzott eutrofizáció, alkalmas fészkelőhelyek feltöltődése.

Fajvédelmi lehetőségek: megfelelő vízkormányzás (fészkelési időben vízborítottság), széles nádszegélyek meghagyása, töltések alakításának, kaszálásának mellőzése költési időszakban

(július vége után lehet), egyéb zavarás (karbidágyú, fegyveres riasztás) mérséklése, mellőzése.

Név: Fekete gólya *Ciconia ciconia* Linnaeus, 1758

Veszélyeztető tényezők: Fészkelésre alkalmas fák/erdők zavarása, kivágása potenciális veszélyt jelent.

Fajvédelmi lehetőségek: A halastavak környékén található erdősávok megőrzése és a táplálkozó területek viszonylagos zavartalansága biztosíthatja a faj területen való fennmaradását/megtelepedését.

Név: Barna kánya *Milvus migrans* Boddaert, 1783

Veszélyeztető tényezők: Potenciális veszélyt jelent a zavarás, fészkelésre alkalmas puhafa-erdők zavarása, vágása.

Fajvédelmi intézkedések: Szaporodási időszakban (március eleje június vége) az erdősávban a zavarás mellőzése.

Név: Rétisas *Haliaeetus albicilla* Linnaeus, 1758

Veszélyeztető tényezők: A fészkelésre alkalmas erdők kivágása, zavarása potenciális, a táplálkozóterület zavarása aktuális veszélyt jelent.

Fajvédelmi intézkedések: A terület fészkelő állományának megőrzése a fészkelésre alkalmas erdők, fasorok védelmével, illetve a halastavak, mint táplálkozóterület zavarásának csökkentésével biztosítható.

Név: Barna rétihéja *Circus aeruginosus* Linnaeus, 1758

Veszélyeztető tényezők: Fészkelési időszakban a fészkelésre alkalmas nádszegélyek kaszálása, zavarás.

Fajvédelmi intézkedések: Kaszálás megfelelő időzítése, 1 nyomsáv kaszálás a töltéseken. Fészkelési időszakban a zavarás mérséklése.

Név: Aranylile *Pluvialis apricaria*

Veszélyeztető tényezők: Halfogyasztó madárfajok ellen alkalmazott riasztások zavarhatják a táplálkozó madarakat.

Fajvédelmi intézkedések: A tavak szegélyében keletkező időszakos táplálkozóterületek biztosíthatók az átvonuló csapatoknak. Hosszabb távon javasolt fészkelésre alkalmas helyek (pl. fészkelőszigetek) kialakítása.

Név: Haris *Crex crex*

Veszélyeztető tényezők: szegélyterületek eltűnése, magasfűvű társulások korai kaszálása megakadályozza a madarak sikeres költését. Tagolt, vizes partközeli kaszálókban érzi jól magát.

Fajvédelmi intézkedések: megfelelő kaszálási időpont megválasztása, tagolt cserjés szegélyzónák kialakítása és megőrzése.

Név: Jégmadár *Alcedo atthis* Linnaeus, 1758

Veszélyeztető tényezők: Fészkelésre alkalmas partfalak hiánya, mederalakítás, vízkormányzás miatt.

Fajvédelmi intézkedések: Fészkelésre alkalmas partfalak kiképzése, vízállás megfelelő szinten tartása fészkelési időszakban.

Név: Karvalyposzáta *Sylvia nisoria*

Veszélyeztető tényezők: bokros erdőszegélyek eltűnése, fészkelésre alkalmas élőhelyek megszűnése.

Fajvédelmi intézkedések: cserjés, ligetes, zártabb gyepek, erdősztyeppi társulások kialakítása.

3. 2. 5. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997-óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.⁵

Madárállományok monitorozás a 2008-ban, az MME Monitoring Központja által kidolgozott módszertan segítségével.

3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás

Monitoring célú halászás

Halfajok (*vágó csík, réti csík, lápi póc*) esetében meghatározott területeken kísérleti halászat, régi halászati módszerek alkalmazásával javasolt.

Búvósáv vizsgálatok

Magyar tarsza esetében a búvósávok fűhálózása javasolt.

Hálózás

Madárfajok estében hálózás és gyűrűzési vizsgálatok javasoltak.

Gazdálkodói vizsgálatok

Madárfajok esetén a gyepgazdálkodás során traktoros munkavégzés közben történő adatrögzítés javasolt.

Számlálós vizsgálatok

Ürge esetében mintaterületek kiválasztása, illetve azokon lyukszámlálás.

Mocsári teknős esetében tojásrakó helyek számolása javasolt.

⁵ http://edktvf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás

Nincs.

3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás

A terület élőhelytérképét (Á-NÉR és Natura 2000) 2008-ban a Zsombék Természetkutató Egyesület készítette el a jelölő és egyéb védett növényfajok felmérésével együtt.

A térképek/előfordulási súlypontok felülvizsgálata (a területkezelések kivételével) a HD 17. cikkelyével összhangban, legalább 6 évente szükséges.

3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása

Figyelembe véve, hogy a területkezelések minden évben az éghajlati különbségek miatt eltérő hatást eredményezhetnek, ezért fontos az éves szintű adatfelvétel mellett a több éves monitoring elemzések (5 év) vizsgálata.

.

3.3 A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1 Agrártámogatások

3.3.1.1 Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik a Natura 2000 területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 sz. Kormány rendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása, - Fenntartási előírások- , mely kizárólag gyepterületeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

A 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38§ alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 Kormány rendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38§ alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euró/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- Nem termelő beruházások
- Erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben.

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím, melyek művelési ág váltással járó támogatások, csak abban az esetben engedélyezik Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Unió pénze megfelelően hasznosuljon, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy az Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Unió forrásból történjen károsodás.

3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen Fenntartási előírások. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- a jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- a jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- élőhely rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell magukba foglalni, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhely foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél van.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- Fenntartási előírások előírások
- Ajánlott/elvárt előírások
- Komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyepek, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Fenntartási előírások szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása stb.).

A 1698/2005 EC rendelet 38§-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 Kormány rendelet képezi a 38§ alapján jogosult kifizetés alapját.

A Fenntartási előírások szint minden Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóra Fenntartási előírások érvényű.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természetvédelmi értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalat alapján, de a területi sajátosságok figyelembe vételével tervezzük az előírások meghatározását. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve a Natura 2000 terület-on belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természetvédelmi értékessége nagy mértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, Natura 2000 terület-szintű definiálását szolgálják.

3.3.2 A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Fenntartási előírásokon betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő

	környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-európában működő példákat – akkreditált szakértők bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
5 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.03.09.- 2009.04.10.	Zámoly Önkormányzat Lovasberény Önkormányzat Csákvár Önkormányzat Pro Vértes Közalapítvány KDU-KÖVIZIG
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.04.10.	Természetvédelmi őr
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009.08. és 11. hó	Hivatalos szervek
Személyes egyeztetés	jegyzőkönyv	2009. 10.19	Pro Vértes Közalapítvány

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Az interjúk alapján a Zámolyi-medence Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Csákvár, Zámoly községek Önkormányzata, a Pro Vértes Közalapítvány, a helyi gazdálkodók és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága. A Közép- Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, a Vértes Erdő Zrt., a VADEX Zrt. és Pátka község Önkormányzata, valamint a települések lakossága kisebb mértékben, de szintén érintett.

Érintettségek

- *Pro Vértes Közalapítvány:* 1994-ben alapított természetvédelemi közalapítvány. A Zámolyi-medencében és a Vértesben jelentős területeket birtokol. Fő tevékenységei – a természetvédelem, élőhely-megőrzés és élőhely-rekonstrukció – mellett kiemelkedő oktatási, kulturális és tudományos tevékenységet végez. Mint meghatározó tulajdonos, gazdálkodóként is jó példát mutat, mezőgazdasági gyakorlata a természetvédelmi kezelés érdekei szerint alakul. A tudományos kutatások jelentős része a botanikai, zoológiai kérdések mellett a helyes gazdálkodási gyakorlat kialakítására irányul.
- *Csákvár község Önkormányzata:* saját vagyionkezelésben lévő területek révén nem érintett a Natura2000-ben. A természetvédelmi előírások a három érintett település közül Csákvár számára jelentik a legnagyobb nehézséget; míg délről a Natura 2000 rendelet, addig északról a Vértesi Tájvédelmi Körzet szab gátat a település terjeszkedésének. A volt katonai lőtér, amely a Pro Vértes Alapítvány kezelésében van, állami terület, az önkormányzat elképzelései szerint pedig alkalmas lenne ipari, szolgáltatási fejlesztési területnek. Így a terület hasznosítása révén munkahelyek keletkeznének helyben, növekedne a település iparűzési adó bevétele, összességében pedig a saját források. Érdemes azonban megjegyezni, hogy sem a Zámolyi-medence mély fekvésű területei, sem a Vértes lejtői nem kínálnak ideális lehetőséget a lakó, ipari vagy szolgáltatási övezet kijelölésére, tehát a természetvédelmi oltalom megszüntetése nem oldaná meg egy csapásra a település problémáit.
- *Pátka község Önkormányzata:* a község számára a Zámolyi-medence Natura 2000 terület kijelölés nem okoz konfliktusokat, ahogy a helyben élők számára sem, amint erről az önkormányzat beszámolt.
- *Zámoly község Önkormányzata:* A település fejlesztési elképzelései és a Natura 2000 kijelölések összhangban vannak.
- *Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága:* A Natura 2000 terület egy összefüggő darabból áll. A területen a Pro Vértes Alapítvány a legjelentősebb gazdálkodó, gyepek megfelelő kaszálása, legeltetése megoldott, illegális szemétlerakás, terepmotorozás előfordul, de komoly veszélyt jelenleg nem jelent. Az érintettet megkerestük, de nem sikerült időpontot találni a közös terepbejáráshoz.
- *KDT-KOVIZIG:* A területen található az igazgatóság kezelésében lévő Zámolyi-víztározó. A 300 hektáros tározónak kulcsjelentősége van mind a természeti értékek megóvása szempontjából, mind pedig a Velencei-tó vízháztartása szempontjából. A tározó déli részén, ahol a leeresztés történhet, a vízmélység meghaladja a két métert, míg az északi részen átlagosan fél méter. A KDT-KOVIZIG és a Pro Vértes Közalapítvány élőhely rekonstrukciós programot indított. Ennek eredményeként a tavon létrehozandó műtárgy segítségével a leeresztés után is biztosítható lesz a megfelelő vízborítottság és a különböző fajok számára értékes élőhely.
- *Gazdálkodók:* a Natura 2000 kijelölésben mintegy hét gazdálkodó érintett. A ProVértes Közalapítvány tulajdonában van a Natura2000 területének 75%-a, így ennek a szervezetnek a tevékenysége a meghatározó. A Magyar Állam szintén jelentős

tulajdonos. A gazdálkodók többsége a tevékenysége során jó kapcsolatot alakított ki az alapítvánnyal, a kisebbek jellemzően szántóföldi gazdálkodást végeznek. A Csákvári Állami Gazdaság utódszervezetét a *Csákvári Mezőgazdasági Zrt.*-t a további egyeztetések során meg kell keresni.

- *VADEX Zrt.*: csupán két kisebb helyrajzi számon érintett. Az érintettet megkerestük, az időpont egyeztetés folyamatban van.

Kapcsolat az érintettek között

Az interjúk alapján megállapítható, hogy a három település között nincs erős együttműködés. A Pro Vértes Közalapítvány kapcsolathálója meghatározó. A szervezet vezetője korábban természetvédelmi őr volt, így a DINPI-vel jó kapcsolatuk alakult ki. Azonban a közelmúltban szerzett, erdőtelepítésre alkalmatlan területek visszagyepesítése miatt az MgSzH Erdészeti Hivatalával esetenként nehezen rendezhető érdekellentétek alakultak ki. A Csákvári Önkormányzattal a volt katonai lőtér miatt adódnak érdekellentétei a szervezetnek. A helyi lakossággal való kapcsolat szintén megfelelő; az alapítvány részt vesz az iskolai oktatásban, jelentős foglalkoztató és számos közösségi programot szervez. Érdemes kiemelni, hogy országos és nemzetközi szinten szintén jó kapcsolatokkal rendelkeznek. A Natura 2000 programot a helyi érintettek ismerik. A legtöbb megkérdezett a Natura2000 programhoz közvetlen előnyt nem kapcsol, annak ellenére, hogy a tisztában vannak a terület természeti értékeivel, s az bizonyos mértékig a tájhoz kötődő gondolataiknak is meghatározó eleme. Attól azonban nem tartanak, hogy a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. A konzorcium vezetői az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel szükséges egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 4 §.szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdasági érdekképviselői szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszert alkalmaztuk:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdálkodók, civilek.

1. Hivatalos egyeztetés: 2009.09.15.-11.20.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Csákvár Nagyközség Önkormányzata	-
Pátka Község Önkormányzata	-
Zámoly Község Önkormányzata	-
Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	-
Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	-
Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	-
Fejér Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	-
Fejér Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	x
Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Fejér Megyei Kirendeltség	-
Fejér Megyei Földhivatal	-
Veszprémi Bányakapitányság	-
Közép-Dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal	-

2. Fórum megszervezésére nem került sor az érintettek alacsony számára tekintettel. Helyette személyes egyeztetés történt.

A beérkezett véleményeket táblázatban rögzítjük, feldolgozzuk, és ezt követően a szakértői és megbízói mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítjük.

A kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit a 21. sz. melléklet tartalmazza.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1. 1. Környezeti adottságok

1. 1. 1. Éghajlati adottságok

A Zámolyi-medence mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz, szubmediterrán éghajlatú kistáj. A terület szűkebb térségében évi 1980 napfényes óra a jellemző. Ez az országos összehasonlításban közepes értéknek tekinthető. Ebből a tenyészidőszakra 1400–1450 óra jut. A júliusi átlag 290–300 óra. A tenyészidőszak hőösszege 3000–3200 °C.

Az évi napfénytartam igen magas, sokévi átlaga 1980 óra körüli. A hőmérséklet évi és vegetációs időszaki átlaga 9,5 °C ill. 16 °C körüli. A legmelegebb nyári napok hőmérsékleti maximumainak sokévi átlaga 33–33,5 °C, a leghidegebb téli napok minimuma -15 és -16 °C közé esik. Az évi csapadékösszeg 600 mm, a nyári félévé 350 mm körüli. A hóborításos időszak évente átlag 36–38 nap. A hótakaró átlagos maximális vastagsága 20–22 cm. A táj ariditási indexe 1,15.

A tervezési terület térségében jellemző éves csapadék mennyisége 600–650 mm. A téli félév csapadék mennyisége az évi csapadék 46%-a, ami egyenletes eloszlást jelent. A csapadékos napok számának megoszlásában a következőket tapasztalhatjuk: a mérhető (azaz 0,1 mm-nél több) csapadékot hozó napok száma évente 140–170 körüli. Ez meghaladja az országos középértéket.

A területen az ÉNy-i szél a leggyakoribb, de elég nagy gyakoriságú az ÉK-i és DK-i irányú is, az átlagos sebesség kevéssel 3 m/s alatt van (forrás: Zsombék Természetkutató Egyesület).

1. 1. 2. Vízrajzi adottságok

A Zámolyi-medence természetes süllyedékében mintegy 12 ezer éve nagy kiterjedésű sekély vizű tó alakult ki a Császárvíz felduzzadásával. A tó feltöltődése és természetes visszahúzódása nyomán kiterjedt lápvilág maradt hátra. Később ennek helyén láprétek és időszakos vízállások alakultak ki. A terület egy ősi magyar halászmesterség, a csíkozás számára kínált lehetőséget (ld. Csíkvarsai-rét).

Az élőhely-szerkezet alakításában komoly szerepet játszottak a felszínre bukkanó forrásvizek, melyek eredetileg vízfolyásokká és a mélyebb lapályokban mocsarakká, lápokká duzzadtak. A XVIII. század elejéről írásos emlék maradt ránk a Tatától „Almásig” terjedő mocsarak lecsapolásáról. Gróf Esterházy József rendelte el a vizek árokba fogását és Dunába vezetését. A csatornázások és a mezőgazdasági területek további víztelenítése a XX. század második felében vett új lendületet. Ekkor a meliorizációs árkokkal és helyenként alagsövekkel nagyszámú természetes élőhelyet szárítottak ki. A láp lecsapolását a réten keresztül kanyargó Császárvíz medrének kiegyenesítésével és kimélyítésével, valamint meliorizációs árkok rákötésével végezték.

A talajvíz összefüggő szintje 2–4 m-re helyezkedik el a felszín alatt, mennyisége nem számottevő. Kémiai jellege kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, amihez délen nátrium is járul, eléggé kemény, 25–35 nko közötti. A rétegvíz készlete sem jelentős, a dinamikus vízkészlet a beszivárgás mértékét figyelembe véve ~50–100 m³/nap/km². Az artézi kutak száma kevés. Mélységük ~100 m, vízhozamuk ~200 l/p.

A térség teljes egészében a Császárvíz (29,5 km, 381 km²) és a Burján patak vízrendszeréhez tartozó, mérsékelt vízhiányos terület. A Vértes-hegység délkeleti lábánál kezdődő Velencei-tó mintegy 600 km²-es vízgyűjtőjének felső szakasza. Árvizek tavasszal, a

kisvizek ősszel szokásosak. Amióta a Velencei-tó vízállását kiegyenlíteni hivatott tározók üzemelnek, azok vízeresztése szabályozza a Császár-víz vízjárását. A vízminőség II. osztályú. A terület mai vízrajzának meghatározója a Császár-víz felső tározója Zámolynál (272 ha), amelynek feladata a Velencei-tó vízellátása nyári szárazság idején. Az alsó tározó Pátkánál ennél is nagyobb (312 ha). A Zámolyi tározót 1967–1970 között építették a Császár-vízen létesített 730 méteres völgyzárógát megépítésével. A tározó vízállástól függően maximálisan 383 hektár területű. Ettől délre négy évvel később a patakon újabb mesterséges tározót hoztak létre, a Pátkai-tározót. A két tározó együttes kapacitása 12,3 millió m³. A Császár-víz tározó feletti szakasza természetes állapotban tartandó vízfolyásként szerepel az üzemeltetési engedélyekben. Ez alapján ezen a szakaszon a kezelő Székesfehérvári Szakaszmérnökség kaszálást nem végez és a levonuló árvizek előnthatják a környező – gyeper (rét) művelési ágakban levő – területeket. A Császár-víz tározó alatti szakasza a pátkai tehenészeti telep bekötőútjáig rendezett szakasz részben a Pátkai-tározó maximális üzemvízszintjének beduzzasztott szakasz. Ezen szakaszon található a Zámolyi MgTSz öntözőtelepének vízkivételi műve, ill. az ehhez csatlakozó mederelzárás, amely lehetőséget ad ezen szakasz bögzésére az öntözés időtartama alatt. A Zámolyi-tározó állami tulajdonban és a KDT Vízügyi Igazgatóság kezelésében van, rendeltetése a Velencei-tó vízszintszabályozása. A jelenlegi üzemeltetési engedély alapján a tározó bizonyos hidrológiai feltételek esetén teljes egészében leürítésre kerül és a tározó átfolyásos üzemmódban üzemel. Jelen munkához kapcsolódó terepbejárások időszakában – a május végi/június elejei extrém mértékű csapadékhullásig – a tározó zömmel leeresztett állapotban volt.

A terület, mint a Velencei-tó üdülőkörzetének háttérterülete, fokozott vízminőség védelmet igényel.

1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok

A terület a Vértes hegység meredek déli töréses peremére támaszkodó, törmelékkúpos hegyláb felszín előterében kialakult, ÉK-DNy-i irányú keskeny, árkos süllyedék. Mai formáját a földtörténet óholocén korában nyerte el. Süllyedése féloldalasan történt: legsekélyebb a medence Ny-i szárnya, legmélyebb a csákvári medenceszárny került, amelyet az alluvium alatt 5–10 m-es vetődések kísérek.

Az újholocénig a legmélyebb pontok (Csuka-tó rét, Csikvarsai rét) helyén és a Zámolyi medencében is nyíltvízű tó volt, amelyet a Vértesből leszaladó patakok és csermelyek tápláltak. A vizeket a Császár-víz vezette le, amelynek felső teraszos völgyszakaszát a medence süllyedése magához irányította. A hosszú keskeny medence ma már kitöltődött, az egykori tó helyén a tavi és folyóvízi üledékek 3–5 m vastagságban borítják a hordalékkúpos medence felszínét. A medence É-i peremét durva görgetegből, kavicsból és homokos-lösszös kötőanyagú lejtőtörmeléből épült hegylábi törmelékkúp sorozata fedi. A törmelékkúpok főleg az utolsó jégkorszakban épültek, osztályozatlan kőzetanyaguk elsősorban a triász földolomit fagy okozta aprózódási terméke, amelyet főleg időszakos vízfolyások hordtak ki a hegységből. A vastag törmelékkúp osztályozatlan kavicsanyaga nagy hézagterfogatánál fogva a kevés csapadék nagy részét elnyeli, ezért a medencében szokatlanul száraz termőhelyek alakulnak ki (forrás: Zsombék Természetkutató Egyesület).

1. 1. 4. Talajtani adottságok

A kistájat a löszös üledéken képződött, különböző mértékben erodált mészlepedékes csernozjom talajok uralják. Ezek a vályog mechanikai összetételű talajok kedvező vízgazdálkodási tulajdonságokkal jellemezhetők. A csernozjomokat többnyire legelőként és erdőként, esetleg szántóként hasznosítják. A mélyfekvésű, vízfolyásokkal, szabad

vízfelszínekkel jellemezhető területen a vályog mechanikai összetételű, kedvező vízgazdálkodási tulajdonságú réti talajok alakultak ki, jelentős kiterjedésben. Rendzinát a terület ÉNy-i sarkában a Német gránátos dűlőben találunk az őrtonnytól északra. A vizsgált terület talajtípusainak százalékos arányai a következők: réti talajok (50,12%), mészlepedékes csernozjomok (49,82%), rendzina talajok (0,06%) (forrás: Zsombék Természetkutató Egyesület).

1. 1. 5. Tájhasználat-változás

A tájhasználat változását Kovács (2008) munkája a következőképp összegzi. A tervezési területen a Török hódoltság előtt mezőgazdasági területhasználat volt a jellemző. A török hódoltság idején a térség elnéptelenedett, művelt földjei beerdősültek. A XVII. században az Eszterházy és Hochburg grófok az értékes területeket újra hasznosítani kezdték. A legelőkön a XVIII. századtól a juhtenyésztés vált meghatározóvá. Az Eszterházy család szürkemarha tenyésztésével is foglalkozott, de a gulyát az 1893–97 között Császárra telepítették át. Az I. Katonai Felmérés idején a Zámolyi-medence területén fás vegetációt nem rögzítettek a térképeszek. A terület legnagyobb része üde gyepek (rét és legelő – 97%), a Zámolyi (Számoli) tározó (a XIX. sz.-ban Császár-tó) északi részénél mocsárral (3%). A környező magasabb térszíneken szárazabb gyepeket ábrázoltak ekkor. A felmérés idejére már megásták a Császár-víz máig egyenes csatornáját keresztül a Csíkvarsai-réten (a Csákvár és Forna-puszták közötti terület), Forna mellett egészen a Zámolyi mocsárig. Csákvár vizeit a Császár-vízbe, és az Ülőkút-Alsótóbeli-rét vizeit levezető, ma is létező csatornát is ábrázolja a térkép. Zámolytól északra a későbbi Forrás-patak (~ Burján-árok) meanderezve vezeti a Vértes forrásvizeit. Több vízimalmot ábrázol a felmérés: Csákváron a mai Geszner háznál, a Zámolyi-tározó középső gátjánál, és a tervezési terület nyugati oldalán a Forrás-patakon (a mai Burján árok) 5 db-ot. A Császár-tó déli gátjától délre mintegy 2,5 km-re kezdődött a Pátkai halásztó. A terület északi részein, a Vértes déli lankáinak előterében szőlőket műveltek. Úthálózat: Csákvár-Lovasberény (híddal a Császár-vízen), Csákvár-Pátka (Forna irányába, de nem érintve azt) a mai Zámolyi-tározótól északra lévő híddal, Csákvár-Zámoly két párhuzamos dűlőút, Gánt-Zámoly, Zámoly-Pátka (két úttal, az egyik a mai tározó közepén, a malomnál, a másik a tározó mai gátjával megegyező helyen). Akkoriban Fornát úton csak Lovasberény felől lehetett megközelíteni. A térképezett területen belül Forna pusztája és a Dohányos ház épületegyüttese láthatók. Szántók a Zámolyi-medence nyugati oldalán találhatók (máig művelve).

A II. Katonai Felmérés (1847–1858) térképei fás vegetációt továbbra sem ábrázolnak. Ez alapján a XIX. sz. közepén a terület művelési szerkezete a következő volt: mintegy 38% láprét/mocsár [Csákvári (~Csíkvarsai-rét), Zámolyi-tározó, Reznek dűlő déli rész], 35%-a rét [Zámolyi-rétek: Páskom, Pogácsa, Tűzok] és 27% szántó. Változás a korábbi katonai felméréshez képest, hogy a Csákvári-rét Nagytó-rét dűlőjét, a Zámolyi-rét közepén a Pogácsa, Százados-tanya környékét, a Reznek-dűlő déli részén egy sávot, Fornától délre a Csukató-rét a Zámolyi-tározó szegélyének gyepeit felszántották. További különbség, hogy a Császár-víz ekkorra elterelték az I. felmérésen is ábrázolt Nagy-csatornában az Ülőkút felé a Nagytó-rét szántóföldi megközelítése-használata érdekében és a mai Csíkvarsai-fasor vonalán vezették vissza a régi mederbe. Szintén új vízrajzi elemként jelenik meg Forna irányába ÉNY felől a Szt. víz-árka és a Gulya-kút. A Burján-árok elnevezése: Forrás-patak. A Pogácsa közepén (Új) és a Reznek-dűlő északi szélén (Zámoly) is kutak (tulajdonképpen források) láthatók.

A III. Katonai Felmérés eltelt mintegy 30 év alatt a tájszerkezet jelentősen változott a legelők javára (az állattartás előretörését jelezve): rét 22%, legelő 57%, szántó: 21%. A legfontosabb változások a fenti időszakban: felhagyták a Nagytó-rét dűlő szántását, így a Császár-víz elterelése is feleslegessé vált és az visszakerült a mai mederbe; felhagyták

továbbá a Pogácsa északi részén lévő a szántókat, amelyek visszagyepesedtek, és azokat legelőként felvételezték; felszántották a terület északi és északkeleti sarkát Csákvár határában. A Reznek-dűlő déli részén (amelyet ekkor találóan Telkes-legelőnek neveznek) és a Forrás-patak környezetében kis nadrágszík formájú szántókat törtek a gyepekbe (a legnagyobb gondot ezen terület földhasználati elemzése jelentette a feliratok és színek hiányában).

Az 1880–1950 közötti időszakban további jelentős változások történtek a tájszerkezetben. Ennek legfontosabb eleme, hogy a gyepek jó részét feltörték (erdő: 0,6%, gyepek 39,9%, szántó: 59,4%). A meglévő szántók tovább aprózódtak. Az északi szántó kiterjedés megnőtt.

1958 és 1962 között zömében fekete és erdei fenyő, korai- és óriásnyár, kisebb részt cser, szürkenyár és kocsányos tölgy fajokból vízminőségvédelmi véderdőt telepítettek a medence közepén (Csákvár 120–122 erdőtagok). Az 1980-as évekre a terület földhasználatában az erdő már 15,6%, vízállás 7,7% gyepek 30,9%; szántó 45,7%. A téjesítés időszakában nagyrészt eltűntek a tájból a korábban meghatározó nadrágszík parcellák, helyükön megjelentek a nagy táblák. Az Ülőkút-dűlőben (a kaszálás hiányában) spontán törékeny füzek jelentek meg, a déli sarkot pedig beerdősítették. A Téglaházi kubikok területe is erdősülni kezdett.

A Zámolyi-tározó fásítási tervét 1971-ben, a Pátkai tározót 1973-ban készítette el a Balatonfüredi Zöldövezeti Tervező Iroda. A fásítás nehézségeként „talajhibaként” rögzítették a részletes termőhely feltárás során az 50-70 cm mélyen húzódó kavicsréteget, és 70 cm mély talajforgatást írtak elő 77,4 hektáron. A drasztikus beavatkozás eredményének sikere érdekében széles elegyarány választékkal próbálkoztak védekezni a természetes kigyérülés ellen, utólag megállapíthatóan szerény (48%-os) eredményességgel. Csákvár község határában 32,1 ha, Zámolyban 2,6 ha-on maradtak meg fiatalos foltok a fásítás kivitelezése során.

A Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány 1997-ben hozott újra szürkemarhát a Csíkvarsai rétre. Vegetációs időszakban az állatok rideg tartásban gyepterületeken tartózkodnak (villanypásztor kordonokkal szabályozva a legeltetés helyét és időbeliségét a növénytakarások állapota, az időjárási viszonyok, a hagyományok és a természetvédelmi előírások érdekében). A területen a természeti értékek hosszú távú megőrzése érdekében természetkimélő gyepgazdálkodást folytat a Közalapítvány. Az aktuális tájhasználat területi aránya: 45,9% legelő, 19% erdő, 13% szántó, 9,2% rét, 11,8% vízállás-víztározó, 1,1% egyéb kivett.

1.2. Természeti adottságok

A közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhelyek táblázatos felsorolása és a jellemzése az élőhelyek kódjának sorrendjében készült. A *-gal jelölt élőhelyek és fajok az élőhely/faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti. A közösségi jelentőségű élőhelyek (Natura 2000 kóddal jelölt) megfeleltethetők egy vagy több nem közösségi jelentőségű (Á-NER kóddal jelölt) élőhelynek is és viszont. Az élőhely jellemzése címszó alatt az Á-NER élőhely szerinti jellemzés található, mivel egy közösségi jelentőségű élőhely több Á-NER élőhellyel is azonosítható.

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása közösségi jelentőségű élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Terület	Terület aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
Jelölő élőhelyek			
3150	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	25,96	0,99
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy	75,42	2,88

	agyagbemosódások talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)		
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sansuisorba officinalis</i>)	31,11	1,19

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása Á-NÉR élőhelyek szerint

Ánér kód	Élőhely megnevezése	Terület (ha)	%
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényese és tavikákások	81,04	3,10
B1b	Nádas úszólápok, lápos tőzeges nádasok és télisásások	0,01	0,00
B3	Vízparti virágkákás, ecetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak	12,12	0,46
B5	Nem zsombékoló magassásrétek	13,26	0,51
B6	Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak	38,42	1,47
BA	Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok	25,47	0,98
D1	Láprétek (üde és nádasodó láprétek-rétlápok)	36,81	1,41
D2	Kékperjés láprétek	75,42	2,89
D34	Mocsárrétek	258,19	9,89
E1	Franciaperjés dombvidéki rétek	31,12	1,19
H2	Felnyló mészkedvelő lejtő és törmelékgyepek	1,82	0,07
H3a	Lejtőgyepek, egyéb kemény alapkőzeten	117,91	4,52
H4	Félszáraz gyepek és erdősztyepprétek	0,36	0,01
H5b	Homoki sztyepprétek	3,9874	0,15
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	55,65	2,13
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	355,58	13,62
OC	Jellegtelen száraz, félszáraz gyepek, magaskórósok	557,61	21,35
OD	Lágyszárú özöngyomok állományai	10,06	0,39
OF	Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	0,34	0,01
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet	0,95	0,04
P2a	Üde és galagonyás cserjések	10,64	0,41
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	2,15	0,08
P3	Fiatall erdősítés degradált, természetközeli gyepparadványokkal	9,06	0,35
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdők	4,82	0,18
RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők	110,33	4,23
RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők	10,53	0,40
RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények	180,52	6,91
S1	Akácok	5,53	0,21
S2	Nemes nyárasok	35,78	1,37
S4	Erdei és fekete fenyvesek	39,65	1,52
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai	14,00	0,54
S7	Facsoportok, erdősávok és fásítások	0,54	0,02
T1	Egyéves szántóföldi kultúrák	228,86	8,76
T6	Kistáblás mozaikok	257,99	9,88
U4	Telephelyek, roncssterületek	8,57	0,33
U9	Állóvizek	10,06	0,39

U10	Tanyák, családi gazdaságok	6,00	0,23
-----	----------------------------	------	------

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Á-NER élőhely	
Kód	Név	Kód	Név
3150	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel		Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok
		BA	
		U9	Állóvizek
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódások talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	D2	Kékperjés láprétek
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sansuisorba officinalis</i>)	E1	Franciaperjés dombvidéki rétek

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

I)

Élőhely neve/kódja:	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel
Élőhely kódja:	3150
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. számú melléklet
Élőhely területi aránya:	0,99 %
Élőhely kiterjedése a területen:	25,96 ha
Élőhely jellemzése:	Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok / Állóvízi sulymos, békalencsés, rucaörömös, tócsagazos hínár / Állóvizek Á-NÉR 2007 kód: A1, BA, U9 Változó – az adott időszak vízellátottságától nagyban függő – természetességi állapotú élőhelyek. A nyíltabb, állandó vízborítású előfordulásokon <i>Lemna</i> fajok, a kiszáradó, vagy sekélyebb vízborítású területeken nyíltvízes foltokkal tarkított <i>Typha latifolia</i> és <i>Phragmites australis</i> állományok jellemzőek. Az élőhely legkiterjedtebben az egykori Zámolyi-tározó területén volt jelen, mely azonban évek óta vízborításhoz nem, vagy kevésbé kötődő vegetációval fedett.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D02 – Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; D04 – Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T21 - kiszáradás H07 – belvízmentesítés H08 - talajvízszint csökkenés I20 - özönfajok terjedése

II)

Élőhely neve/kódja:	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódások talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
Élőhely kódja:	6410
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. számú melléklet
Élőhely területi aránya:	2,88 %
Élőhely kiterjedése a területen:	75,42 ha
Élőhely jellemzése:	Kékperjés láprétek Á-NÉR 2007 kód: D2 A kékperjés láprétekben (<i>Succiso-Molinietum coeruleae</i>) az őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>), a festő rekettye (<i>Genista tinctoria</i>) és festő zsoltina (<i>Serratula tinctoria</i>) mellett nagy tömegben találunk orchideákat. Az élőhelyről – a különféle degradációs hatásoknak köszönhetően – már sok értékes, érzékeny faj eltűnt. A jelenlegi állományokat jellemző fajok: <i>Allium angulosum</i>, <i>Arrhenatherum elatius</i>, <i>Calystegia sepium</i>, <i>Cirsium brachycephalum</i>, <i>Cirsium canum</i>, <i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Eleocharis palustris</i>, <i>Elymus repens</i>, <i>Lysimachia vulgaris</i>, <i>Lythrum salicaria</i>, <i>Molinia caerulea</i>, <i>Orchis laxiflora</i> subsp. <i>palustris</i>, <i>Phragmites australis</i>, <i>Potentilla anserina</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>, <i>Serratula tinctoria</i>, <i>Sesleria caerulea</i>, <i>Sonchus palustris</i> (védett).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; D04 – Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; D05 - Természetes állapot
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T21 - kiszáradás, H07 – belvízmentesítés, H08 - talajvízszint csökkenés T11- becserjésedés, I20 - özönfajok terjedése

III)

Élőhely neve/kódja:	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sansuisorba officinalis</i>)
Élőhely kódja:	6510
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. számú melléklet
Élőhely területi aránya:	1,19 %
Élőhely kiterjedése a területen:	31,11 ha
Élőhely jellemzése:	Franciaperjés dombvidéki rétek Á-NÉR 2007 kód: E1 Az élőhely heterogén megjelenésű, a jelölt előfordulásain mocsárrét jellegű nedvesebb és gyomos száraz gyepek jellegű szárazabb részterületek egyaránt előfordulnak. A növényzet sztyeppréti elemekkel gazdagodott ecsetpázsitos kaszálórétként azonosítható. Természetvédelmi szempontból kiemelendő az <i>Orchis morio</i> előfordulása.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T11- becserjésedés, I20 - özönfajok terjedése

A tervezési területen előforduló egyéb fontos nem közösségi jelentőségű élőhelyek

1)

Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

Á-NÉR 2007 kód: B1a

Az élőhelytípus tervezési területen elterjedt. A lokális nádasok jellemző fajai: *Agrostis stolonifera*, *Althaea officinalis*, *Bolboschoenus maritimus*, *Calystegia sepium*, *Cirsium palustre*, *Deschampsia caespitosa*, *Eleocharis palustris*, *Iris pseudacorus*, *Lycopus europaeus*, *Lythrum salicaria*, *Mentha aquatica*, *Molinia caerulea*, *Orchis laxiflora* subsp. *palustris*, *Phragmites australis*, *Salix cinerea*, *Salix fragilis*, *Sambucus nigra*, *Schoenoplectus lacustris*, *Solidago canadensis*, *Typha angustifolia*, *Typha latifolia*.

Élőhely területi aránya: **3,10 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **81,04 ha**

2)

Nádas úszólápok, lápos tőzeges nádasok és télisásások

Á-NÉR 2007 kód: B1b

A tervezési területen egy téli sásos (*Cladium mariscus*) folt került ebbe a kategóriába.

Élőhely területi aránya: **<0,01 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,01 ha**

3)

Vízparti virágkákás, ecetkákás, vízi hídörös, mótelykórós mocsarak

Á-NÉR 2007 kód: B3

A Rét-földek Császárvíztől keletre eső területein fordulnak csetkákás (*Eleocharis palustris*) mocsár foltok alacsony (átlag 25 cm) növényzettel.

Élőhely területi aránya: **0,46 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **12,12 ha**

4)

Nem zsombékoló magassásrétek

Á-NÉR 2007 kód: B5

A Csíkvarsai-rét területén jelentős kiterjedésben találunk nem zsombékoló (*Caricetum acutiformis-ripariae*, *Caricetum vulpinae*) magassásréteket, melyek jellemző, lokális fajai: *Carex acutiformis*, *Agrostis stolonifera*, *Althaea officinalis*, *Carex acuta*, *Carex acutiformis*, *Carex elata*, *Cirsium brachycephalum*, *Eleocharis palustris*, *Elymus repens*, *Eriophorum angustifolium*, *Eriophorum latifolium*, *Lysimachia nummularia*, *Lysimachia vulgaris*, *Lythrum salicaria*, *Lythrum virgatum*, *Mentha aquatica*, *Orchis laxiflora* subsp. *palustris*, *Phragmites australis*.

Élőhely területi aránya: **0,51 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **13,26 ha**

5)

Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak

Á-NÉR 2007 kód: B6

A Csíkvarsai-rét déli része felé a láprét szikesedését jelző zsiókás szikes mocsarakat (*Bolboschoenetum maritimi*) találunk. A szikesedés látványos indikátora a helyenként tömegesen virágzó sziki őszirózsa (*Aster tripolium* subsp. *pannonicus*). Az élőhely jellemző fajai a *Bolboschoenus maritimus*, a *Cirsium brachycephalum*, a *Mentha aquatica* és a *Potentilla anserina*.

Élőhely területi aránya: **1,47 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **38,42 ha**

6)

Láprétek (üde és nádasodó láprétek-rétlápok)

Á-NÉR 2007 kód: D1

Mélyebb térszínek jelentős részén, a terület pangóvízes foltjain, a kiirtott láperdők helyén ma láprétek találhatók. A védett lápi nyúlfarkfű (*Sesleria caerulea*) nagy területeken társulásalkotó. E faj különös jelentőségű, tekintettel arra, hogy a terület florisztikai szempontból átmenetet jelent az Alföld és a Dunántúl között. A lápi nyúlfarkfű a Duna vonalát ugyanis nem lépi át. A tervezési terület üde és nádasodó láprétejeinek jellemző fajai: *Sesleria caerulea*, *Achillea asplenifolia*, *Allium angulosum*, *Eleocharis uniglumis*, *Eriophorum angustifolium*, *Eriophorum latifolium*, *Galium verum*, *Holoschoenus romanus*, *Inula ensifolia*, *Juncus atratus*, *Juncus subnodulosus*, *Lysimachia vulgaris*, *Lythrum salicaria*, *Lythrum salicaria*, *Mentha aquatica*, *Molinia caerulea*, *Orchis laxiflora* subsp. *palustris*, *Phragmites australis*, *Sanguisorba officinalis*, *Schoenus nigricans*, *Serratula tinctoria*, *Serratula tinctoria*, *Sesleria caerulea*, *Tetragonolobus siliquosus* subsp. *maritimus*, *Valeriana dioica*.

Élőhely területi aránya: **1,41 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **36,81 ha**

7)

Mocsárrétek

Á-NÉR 2007 kód: D34

Az átfolyó Császár-víz friss vízellátást biztosít a mocsárrét foltok számára, amelyek legjelentősebb képviselői a tippanos rétek (*Agrostetum albae*) [az előbbi faj mellett egyéb fűfajokkal (*Festuca arundinacea*, *Festuca pratensis*, *Poa pratensis*)]. A dunántúli mocsárrétek karakterfaja a gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*) csak kis foltokon állományalkotó. A mocsárrét előfordulások növényei közül természetvédelmi szempontból kiemelendők az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), a korcs nőszirm (*Iris spuria*), a mocsári kosbor (*Orchis laxiflora* subsp. *palustris*) és a bodzaszagú ujjaskosbor (*Dactylorhiza sambucina*) állományai. További jellemző fajok: *Achillea asplenifolia*, *Achillea collina*, *Agrimonia eupatoria*, *Agrostis stolonifera*, *Allium angulosum*, *Alopecurus pratensis*, *Althaea officinalis*, *Arrhenatherum elatius*, *Asperula cynanchica*, *Bolboschoenus maritimus*, *Calamagrostis epigeios*, *Caltha palustris*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea jacea*, *Centaurea pannonica*, *Cichorium intybus*, *Cirsium arvense*, *Cirsium brachycephalum*, *Cirsium canum*, *Coronilla varia*, *Cynodon dactylon*, *Dactylis glomerata*, *Daucus carota*, *Dipsacus laciniatus*, *Eleocharis palustris*, *Elymus repens*, *Eryngium campestre*, *Festuca arundinacea*, *Galium verum*, *Inula britannica*, *Lotus corniculatus*, *Lysimachia nummularia*, *Lythrum salicaria*, *Melilotus officinalis*, *Melissa officinalis*, *Molinia caerulea*, *Odontites vulgaris*, *Ononis spinosa*, *Ophrys sphegodes*, *Orchis coriophora*, *Pastinaca sativa*, *Phleum pratense*, *Plantago lanceolata*, *Potentilla anserina*, *Prunella vulgaris*, *Ranunculus acris*, *Ranunculus repens*, *Rhinanthus minor*, *Rumex crispus*, *Scorzonera parviflora*, *Senecio jacobea*, *Serratula tinctoria*, *Sesleria caerulea*, *Silene multiflora*, *Tetragonolobus siliquosus* subsp. *maritimus*, *Trifolium pratense*, *Trifolium repens*, *Vicia cracca*.

Élőhely területi aránya: **9,89 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **258,19 ha**

8)

Felnyíló, mészkedvelő lejtő és törmelékgyepek

Á-NÉR 2007 kód: H2

A Natura 2000 terület különálló részterületén egy folton fordul elő az élőhely cserjésedő állománya. Az állományok lokálisan előforduló védett fajai: *Convolvulus cantabrica*, *Helichrysum arenarium*, *Jurinea mollis*, *Onosma arenaria*, *Serratula radiata*. További jellemző fajok: *Adonis vernalis*, *Agropyron pectiniforme*, *Allium flavum*, *Asperula cynanchica*, *Aster lynosyris*, *Berteroia incana*, *Bothriochloa ischaemum*, *Bromus erectus* agg., *Carduus acanthoides*, *Carex humilis*, *Carex liparicarpos*, *Centaurea biebersteinii*, *Centaurea sadleriana*, *Chrysopogon gryllus*, , *Coronilla varia*, *Dianthus giganteiformis* subsp. *pontederiae*, *Dorycnium herbaceum*, *Echium italicum*, *Eupatorium cannabinum*, *Euphorbia cyparissias*, *Euphorbia pannonica*, *Falcaria vulgaris*, *Festuca valesiaca*, *Fumana procumbens*, *Galium verum*, *Globularia punctata*, *Helianthemum canum*, *Koeleria cristata*, *Linaria genistifolia*, *Linaria vulgaris*, *Melica ciliata*, *Poa badensis*, *Potentilla arenaria*, *Pseudolysimachion spicatum*, *Rumex acetosella*, *Salvia nemorosa*, *Sanguisorba minor*, *Scabiosa ochroleuca*, *Scorzonera austriaca*, *Seseli osseum*, *Silene cucuballus*, *Stipa capillata*, *Teucrium chamaedrys*, *Teucrium montanum*, *Thymus marschallianus*, *Xeranthemum annuum*.

Élőhely területi aránya: **0,07 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **1,82 ha**

9)

Lejtőgyepek, egyéb kemény alapkőzeten

Á-NÉR 2007 kód: H3a

Lejtőgyepek (*Festuca valesiaca* és *Bromus erectus* félszáraz gyepek) és dolomit lejtősztyepprért foltok (*Chrysopogono-Caricetum humilis*) a terület alacsonyabb térszínein, a medence északi részén, a Csákvári repülőtér területén, a Vértes hegylábi előterében találhatók. A társulásalkotó fajok (*Carex humilis*, *Chrysopogon gryllus*) mellett előfordul több más általános lejtősztyepp faj is, így a barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*), a kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), a mezei komócsin (*Phleum phleoides*) és a pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*). További jellemző fajok: *Potentilla arenaria*, *Veronica spicata*, *Centaurea sadleriana*, *Dianthus pontederiae*, *Anacamptis pyramidalis* (védett), *Iris humilis* subsp. *arenaria* (védett, Natura 2000 faj).

Élőhely területi aránya: **4,52 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **117,91 ha**

10)

Félszáraz gyepek és erdősztyepprétek

Á-NÉR 2007 kód: H4

A Natura 2000 terület különálló részterületén, két folton fordul elő az élőhely.

Élőhely területi aránya: **0,01 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **0,36 ha**

11)

Homoki sztyepprétek

Á-NÉR 2007 kód: H5b

Az élőhelytérképezés során egy, másodlagos, kaszált előfordulását jelzik a terület déli részéről, a következő jellemző fajokkal: *Festuca rupicola*, *Poa angustifolia*, *Bothriochloa ischaemum*, *Koeleria cristata*, *Chrysopogon gryllus*, *Stipa capillata*, *Lotus corniculatus*, *Potentilla arenaria*, *Teucrium chamaedrys*.

Élőhely területi aránya: **0,15 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,9874 ha**

12)

Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek

Á-NÉR 2007 kód: **OA**

Lokálisan jellemző fajok: *Althea officinalis*, *Phragmites australis*, *Typha latifolia*.

Élőhely területi aránya: **2,13 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **55,65 ha**

13)

Jellegtelen, üde gyepek és magaskórósok

Á-NÉR 2007 kód: **OB**

Lokálisan jellemző fajok: *Agrostis stolonifera*, *Alopecurus pratensis*, *Dactylis glomerata*, *Daucus carota*, *Elymus repens*, *Festuca arundinacea*, *Festuca pratensis*, *Lysimachia nummularia*, *Pastinaca sativa*, *Poa angustifolia*, *Potentilla anserina*, *Rumex crispus*.

Élőhely területi aránya: **13,62 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **355,58 ha**

14)

Jellegtelen száraz, félszáraz gyepek, magaskórósok

Á-NÉR 2007 kód: **OC**

Lokálisan jellemző fajok: *Allium oleraceum*, *Cynodon dactylon*, *Dactylis glomerata*, *Elymus repens*, *Lolium perenne*, *Orchis coriophora*, *Poa angustifolia*, *Trifolium repens*.

Élőhely területi aránya: **21,35 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **557,61 ha**

15)

Lágyszárú özöngyomok állományai

Á-NÉR 2007 kód: **OD**

Solidago gigantea által különböző mértékben előzőnlött állományok

Élőhely területi aránya: **0,39 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **10,06 ha**

16)

Üde és galagonyás cserjések

Á-NÉR 2007 kód: **P2a**

Salix cinerea és *Salix fragilis* cserjések.

Élőhely területi aránya: **0,41 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **10,64 ha**

17)

Galagonyás-kökényes-borókás cserjések

Á-NÉR 2007 kód: **P2b**

Lokálisan jellemző fajok: *Acer campestre*, *Cornus mas*, *Crataegus monogyna*, *Euonymus europaeus*, *Fraxinus ornus*, *Ligustrum vulgare*, *Prunus spinosa*, *Pyrus pyraeaster*, *Rosa canina*, *Viburnum opulus*

Élőhely területi aránya: **0,08 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **2,15 ha**

18)

Fiatal erdősítés, degradált, természetközeli gyepmaradványokkal

Á-NÉR 2007 kód: P3

Ábrázolt előfordulásai valójában gyomos száraz gyepekkel mozaikoló állományok.

Élőhely területi aránya: **0,35 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **9,06 ha**

19)

Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdők

Á-NÉR 2007 kód: RA

A Csíkvarsai fasor, a Forrás-patak korábbi medre melletti törékenyűz fasora, ill. néhány további törékenyűz fasor került ebbe a kategóriába.

Élőhely területi aránya: **0,18 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **4,82 ha**

20)

Puhafás pionír és jellegtelen erdők

Á-NÉR 2007 kód: RB

Lokálisan jellemző fajok: *Dactylis glomerata*, *Populus alba*, *Prunus spinosa*, *Salix alba*, *Salix caprea*, *Sambucus nigra*, *Solidago gigantea*.

Élőhely területi aránya: **4,23 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **110,33 ha**

21)

Keményfás, jellegtelen vagy telepített egyéb erdők

Á-NÉR 2007 kód: RC

Élőhely területi aránya: **0,40 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **10,53 ha**

22)

Tájdísz fafajokkal elegyes jellegtelen erdők, ültetvények

Á-NÉR 2007 kód: RD

Az élőhelyhez tartozó foltokon előfordulnak védett fajok is: *Cephalanthera damasonium*, *Cephalanthera longifolium*, *Cephalanthera rubra*, *Dryopteris carthusiana*. Lokálisan jellemző további fajok: *Acer campestre*, *Acer saccharinum*, *Alnus glutinosa*, *Alopecurus pratensis*, *Astragalus cicer*, *Calamagrostis epigeios*, *Calamagrostis epigeios*, *Celtis occidentalis*, *Chamaecyparis lawsoniana*, *Dactylis glomerata*, *Elymus repens*, *Phalaroides arundinacea*, *Pinus nigra*, *Platanus hybrida*, *Populus canescens*, *Quercus robur*, *Robinia pseudo-acacia*, *Salix alba*, *Sambucus nigra*, *Solidago gigantea*, *Urtica dioica*.

Élőhely területi aránya: **6,91 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **180,52 ha**

23)

Akácosok

Á-NÉR 2007 kód: S1

Élőhely területi aránya: **0,21 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **5,53 ha**

24)

Nemes nyárasok

Á-NÉR 2007 kód: S2

Élőhely területi aránya: 1,37 %

Élőhely kiterjedése a területen: 35,78 ha

25)

Erdei és fekete fenyvesek

Á-NÉR 2007 kód: S4

Élőhely területi aránya: 1,52 %

Élőhely kiterjedése a területen: 39,65 ha

26)

Nem őshonos fafajok spontán állományai

Á-NÉR 2007 kód: S6

Élőhely területi aránya: 0,54 %

Élőhely kiterjedése a területen: 14,00 ha

27)

Facsoportok, erdősávok és fásítások

Á-NÉR 2007 kód: S7

Élőhely területi aránya: 0,02 %

Élőhely kiterjedése a területen: 0,54 ha

28)

Egyéves szántóföldi kultúrák

Á-NÉR 2007 kód: T1

Élőhely területi aránya: 8,76 %

Élőhely kiterjedése a területen: 228,86 ha

29)

Kistáblás mozaikok

Á-NÉR 2007 kód: T6

Élőhely területi aránya: 9,88 %

Élőhely kiterjedése a területen: 257,99 ha

30)

Telephelyek, roncsterületek

Á-NÉR 2007 kód: U4

Élőhely területi aránya: 0,33 %

Élőhely kiterjedése a területen: 8,57 ha

31)

Tanyák, családi gazdaságok

Á-NÉR 2007 kód: U10

Élőhely területi aránya: 0,23 %

Élőhely kiterjedése a területen: 6,00 ha

1. 2. 2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A *-gal jelölt faj kiemelt jelentőségű státuszt jelöl az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

Közösségi jelentőségű növényfajok

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	Élőhelyvédelmi (HD)/Madárvédelmi (BD) Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem FV: fokozottan védett V: védett
<i>Jelölő faj</i>		
Kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	HD II. és IV.	FV
<i>Nem jelölő faj</i>		
Homoki nőszirom (<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>)	HD II. és IV.	V

Jelölő faj

I)

Faj neve:	Kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i> Juratzka)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A Rét-földek és a Tó-dűlő faj számára alkalmas élőhelyein általánosan elterjedt ld. 13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	15000 – 20000 tő
Állománynagyság (tervkészítéskor):	15000 – 20000 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil, erős állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pannon-endemikus faj, súlypontosan alföldi elterjedéssel (Alföld, Kisalföld), de helyenként a peremhelyzetű, érintkező dombvidéki tájakon is előfordul. Soó (1970) Agrosti-Beckmannion, Magnocaricion, Simon (1992) szerint Festuco-Puccinellietea, Borhidi (1995) szerint Beckmannion eruciformis faj. Az Alföldön mocsárréteken és nádasokban a legjellemzőbb, élőhelyein a szikes jelleg nem mindig jellemző. A faj biológiájáról viszonylag keveset tudunk. Borhidi (1995) szerint specialista (S6). Mocsárréten, magassásosban és nádas társulásokban egyaránt megjelenik. A rossz vízellátottságú, kiszáradóban lévő és <i>Solidago</i> -invázióval terhelt élőhelyekről kiszorul.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományát élőhelyeinek jelentős területeket érintő kiszáradásán túl más tényező jelenleg nem veszélyezteti.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével biztosítható.

Nem jelölő faj

II)

Faj neve:	Homoki nőszirm (<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i> Waldst. & Kit.)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Jelen program terepbejárásai során nem láttuk (korábban Kovács Anikó jelezte), de a Pogácsa-dűlő és a Páskomok nagy kiterjedésű lejtősztyepprétején nagy valószínűséggel stabil állománnyal fordul elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Jelen program terepbejárásai során nem láttuk.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A nálunk élő, jelenleg többnyire alfaji szinten tárgyalt taxon (<i>arenaria</i> W. et K.) pannon elterjedésű, az <i>Iris humilis</i> eurázsiai sztyeppnövény. Magyarországon a növény elsősorban alföldi homoki élőhelyekről (homokpusztagyepek, homoki tölgyesek) és középhegységi sziklagyepekből, lejtősztyepprétekről ismert. Soó (1973) szerint inkább erdősztyep-faj. A tervezési terület dolomit lejtősztyepprétejeiről jelzik.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével biztosítható.

1. 2. 3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A * a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

Faj neve	Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	HD: Élőhelyvédelmi BD: Madárvédelmi	FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő fajok		
Magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)	HD II.	fokozottan védett
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	HD II.	védett
Vérfüboglárka (<i>Maculinea teleius</i>)	HD II.	védett
Réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>)	HD II.	védett
Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>)	HD II.	védett
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	HD II.	védett
Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	HD II. és IV.	védett
Haris (<i>Crex crex</i>)	BD I.	fokozottan védett
Pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>)	BD I.	védett
Kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>)	BD I.	védett
Törpe vízicsibe (<i>Porzana pusilla</i>)	BD I.	fokozottan védett
Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Aranylile (<i>Pluvialis apricaria</i>)	BD I.	védett
Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	BD I.	védett
Fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybrida</i>)	BD I.	fokozottan védett
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	BD I.	védett
Kékvércse (<i>Falco vespertinus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>)	HD II.	védett
Űrge (<i>Spermophilus citellus</i>)	HD II.	védett
Nem jelölő fajok		
Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	HD II. és IV.	védett
Gyászscincér (<i>Morimus funereus</i>)	HD II.	védett
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx credo</i>)	HD II. és IV.	védett
Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i>)	HD II.	védett
Bölgömbika (<i>Botaurus stellaris</i>)	HD I.	fokozottan védett
Pocgém (<i>Ixobrychus minutus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	HD II.	fokozottan védett
Üstökös gém (<i>Ardeola ralloides</i>)	BD I.	fokozottan védett
Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	HD I.	fokozottan védett
Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>)	HD I.	fokozottan védett
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	BD I.	fokozottan védett
Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	HD I.	fokozottan védett
Batla (<i>Plegadis falcinellus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>)	BD I.	fokozottan védett
Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>)	HD II.	fokozottan védett

Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	BD I.	fokozottan védett
Réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	BD I.	fokozottan védett
Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	HD II.	védett
Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	BD I.	fokozottan védett
Kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>)	BD I.	fokozottan védett
Ugartyúk (<i>Burhinus oedicnemus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)	BD I.	fokozottan védett
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	HD II.	védett
Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>)	HD II.	fokozottan védett
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	BD I.	védett
Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	BD I.	védett
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	BD I.	fokozottan védett
Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>)	BD I.	védett
Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	BD I.	védett
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	BD I.	védett
Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	HD II.	védett
Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i>)	HD I.	védett
Küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i>)	BD I.	védett
Kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>)	BD I.	fokozottan védett
Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	HD II.	védett
Vidra (<i>Lutra lutra</i>)	HD II. és IV.	fokozottan védett

Jelölő fajok

I)

Faj neve:	Magyar tarsza (<i>Isophya costata</i> Brunner von Wattenwyl)
Irányelv mellélete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Állománysúlypontokat ld. 14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	1000–5000 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	2000-3000
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Kárpát-medence diszjunkt előfordulású, szubendemikus, posztglaciális maradványfaja. A posztglaciális sztyep-periódus reliktum faja jelenleg a mezofil jellegű kaszálóréteken találja meg a számára optimális életfeltételeket. Táplálkozási okokból előfordulásában meghatározó a mezofil jellegű szöveti felépítéssel jellemezhető, – főképp kétszikű – növények jelentős gyepbeni borítása. A faj világállományának zöme Magyarországon található, azon belül jelenlegi ismereteink szerint legerősebb állományai a Balaton-felvidéken fordulnak elő. A lokális populáció nagy egyedszámú, aktuális állapota május-június időszakban vizsgálható.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Túlzott mértékű legeltetés.
Fajvédelmi lehetőségek:	Állomány-súlypontján mindennemű taposást (legeltetés, turizmus vagy egyéb eredetű) tiltani kell, kaszálással fenntartott élőhelyeit legkorábban július közepén kell kaszálni.

II)

Faj neve:	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i> Haworth)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Ülőkút, Császár-patak – Keresztcsatorna környékén, ld. 14. számú melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	101–250 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-200 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A zonális erdőssztyeppet kísérő mocsár- és láprétek jellemző, eurosibériai faja. Tipikus élőhelyei közül sokat mezőgazdasági termelésbe vontak, így jelentősen visszaszorult napjainkra. Ez főképp a nyugat-európai előfordulásokra igaz, Magyarországon nagyrészt még stabilnak tekinthető állományai ismertek. Tápnövényei különféle lórom fajok. A középhegység peremterületeinek jó állapotú láp- és mocsárrétjein sokféle előfordul, az alföldi jellegű területeken – a potenciális élőhelyek erősen visszaszorult volta miatt – ritkább előfordulású. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	A késő nyár előtt végzett kaszálás és a nem mozaikos módon végzett területkezelés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig.

III)

Faj neve:	Vérfűboglárka (<i>Maculinea teleius</i> Bergsträsser)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Őszi vérfüvet tartalmazó üde gyepekben, állománysúlypontot ld. 14. számú melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100–200 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A zonális erdőssztyep zóna nedves edafikus társulásaihoz kapcsolódóan Nyugat-Európától Nyugat-Szibériáig előforduló, fokozott nedvesséigényű, eurázsiai faj. A lepke kizárólagos tápnövénye az őszi vérfű, melynek virágzatára történik a petézés, majd virágzatban rág a hernyó. A közismert <i>Maculinea</i> – <i>Myrmica</i> kapcsolatok e fajnál is fontos szerepet játszanak kolonizációban. A faj Európa szerte erősen visszaszorult, Magyarországon is számos nagy kiterjedésű élőhelye szűnt meg, illetve a fennmaradtak nagy része is erősen lecsökkent méretű, populációi veszélyeztetettek. A magyarországi állományok európai jelentőségűek. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny. Ennek fő oka az, hogy a faj <i>Myrmica</i> hangyagazdái rendkívül érzékenyen reagálnak a mikroklíma változásra. A nőstény petézése a vérfű virágzatára történik, így ha a kaszálás időpontja nem teszi lehetővé a vérfű virágzását, akkor ez is az állomány egyedszámának drasztikus lecsökkenéséhez vezethet.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Állománysúlypontokon késő nyár előtt végzett kaszálás, vagy nem mozaikos módon végzett korai területkezelés.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig. A vérfű virágzásának biztosítása.

IV)

Faj neve:	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A terület csatornáiban.
Állománynagyság (jelöléskor):	>1000
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nincs mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Egykor Magyarországon a mocsarak, rendszeresen vízborításos gyepterületek tipikus és gyakori faja volt. Az említett élőhely-típusok jelentős mértékű visszaszorulása sok helyen a faj eltűnését eredményezte. A tervezési területen a faj számára alkalmas vizek jelentős területi részesedéssel bírnak.
Faj veszélyeztetettsége:	Kismértékű.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyének vízellátottságában bekövetkező változás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyein az igényeinek megfelelő vízellátottság és a jó természetességi állapot fenntartása biztosítja megőrzését.

V)

Faj neve:	Lápi póc (<i>Umbra crameri</i> Walbaum)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület semlyékeiben, pangóvizes csatornaszakaszokon fordul elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	>1000
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nincs mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Duna és a Dnyeszter vízgyűjtő területének endemikus faja. Egykor a Magyarországon nagy kiterjedésű, kevés oldott oxigént tartalmazó lápos területek vizeinek gyakori faja volt, mely a lápokkal érintkező semlyékekbe, vízparti gyepekben is előfordult. Az említett élőhelyek nagyfokú visszaszorulása sok helyről eltűnését eredményezte. Megmaradt állományai a faj megőrzése érdekében fokozott figyelmet igényelnek. Élőhelyének háborítatlansága biztosíthatja csak fennmaradását.
Faj veszélyeztetettsége:	Kismértékű.
Veszélyeztető tényezők:	Kiszáradás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyein az igényeinek megfelelő vízellátottság és a jó természetességi állapot fenntartása biztosítja megőrzését.

VI)

Faj neve:	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület állandóbb vizű élőhelyein mindenütt előfordul (pl. Zámolyi-tározó medrének vízállásai) állománysúlypontot ld. 14. számú melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	1001-10000
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1001-10000
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil, erős állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Magyarországon, síkvidékeken és a dombvidékeken is gyakori, de a középhegységeinkben is előfordul. A növényzettel sűrűn benőtt, gyorsan felmelegedő vízfoltok faja.
Faj veszélyeztetettsége:	Kismértékű.
Veszélyeztető tényezők:	Szaporodóhelyek kiszáradása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyein az igényeinek megfelelő vízellátottság és a jó természetességi állapot fenntartása biztosítja megőrzését.

VII)

Faj neve:	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A terület csatornáiban (Téglaház, Csíkvarsa)
Állománynagyság (jelöléskor):	25–50
Állománynagyság (tervkészítéskor):	25–50
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európában, Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában elterjedt faj Magyarországon főképp a síkvidéki álló és lassan folyó vizekben fordul elő. A természetes vizek felszámolásával számos élőhelyéről eltűnt, napjainkban az ismert adatok alapján ritkának számít. Pontos előfordulásairól, hazai állományméreteiről keveset tudunk. Tipikus élőhelyének jelenleg a csatornák, kis tavak, mocsaras, vizenyős környezete számít. A tervezési területen nagy kiterjedéssel van jelen a faj számára alkalmas habitatok mindegyike.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

VIII)

Faj neve:	Haris (<i>Crex crex</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A nagy kiterjedésű potenciális élőhelyek miatt változó.
Állománynagyság (jelöléskor):	5 – 10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai elterjedésű madár. Magassásosokkal, fűzésekkel mozaikoló nedves, magas fűvű rétek tipikus fészkelő madara. Az 1950-es, 1960-as években a Magyarországon fészkelő párok száma drasztikusan lecsökkent. A rejtőzködő életmódú madár állományaiban sokfelé jelentős károkat okozott a gépi kaszálás, a fészekaljok megsemmisítése által. Az utóbbi időben – a természetvédelmi célokat szem előtt tartó gyepkezeléseknek is köszönhetően – hazai állománya erősödni látszik. Komoly veszélyt jelent a faj számára az időjárási viszonyok figyelmen kívül hagyásából eredő túlkaszálás, esetleg túllegeltetés. Hazánkban 500 – 1200 fészkelő pár a becsült állománya. Táplálékát ízeltlábúak, kisméretű kételtűek, hüllők, madárfiókák és csigák jelentik.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nedves kaszálók, vizenyős rétek térfoglalásának csökkenése, nem megfelelő módon kivitelezett gépi kaszálás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Kaszálatlan bűvósávok kialakítása, nedves rétek, kaszálók fenntartása.

IX)

Faj neve:	Pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Csíkvarsa sarok, Nagy-tórét
Állománynagyság (jelöléskor):	11–50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5–15 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Időszakosan vízborított rétek, szikes mocsárrétek, zsombékosok jelentik élőhelyét. Fészket is zsombékokra rakja. Májusban kotlik. A költés gondozásában a hím szintén aktív. Főbb tápláléka: magvak, zöld növények (alárendelten rovarok). Hazánkban 5-600 fészkelő pár ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Európai szinten stabil állományú faj
Veszélyeztető tényezők:	Fészkelőhely zavarása, kiszáradás, mocsárrétek visszaszorulása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Megfelelő vízszint megtartása, fészkelési időszakban zavartalanság biztosítása.

X)

Faj neve:	Kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i> Scopoli)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fornai-rét
Állománynagyság (jelöléskor):	11-50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Májusban érkezik Afrikából, a mocsarak nyílt víztükrén mutatkozik a leggyakrabban. A vízínövényzet levelein járkálva csigákkal, vízirovarokkal táplálkozik. A fészket májusban, júniusban építi. A fekete, fészekhagyó pelyhes fiókákat sokáig a szülők mellett maradnak. Magyarországon 3–5000 fészkelő pár költ.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	Mocsaras élőhelyek visszaszorulása, fészkelés zavarása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fészkelési időszakban zavartalanság biztosítása, illetve a vízszint és a mocsárrétek fenntartásával.

XI)

Faj neve:	Törpe vízicsibe (<i>Porzana pusilla</i> Pallas)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1-5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Mocsárrétek, zsombékosok vonuló madara. Táplálékforrását vízirovarok, szúnyoglarvák, csigák, apró rákok jelentik. Fészket avas fűcsomó alá rejti. Hazai fészkelő párok becsült száma: 40–50 pár
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Kiszáradás, fészekrakáshoz szükséges rejtekhelyek felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Megfelelő vízszint megtartása, avas, kaszálatlan élőhelyfoltok kialakítása, a fészkelési időszakban zavartalanság biztosítása

XII)

Faj neve:	Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fornai-rét, Póczos-tó, Téglaház, Nagy-tórét
Állománynagyság (jelöléskor):	1-5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Hazánkban is költő vonuló madár. A tocsogós vizeket, szikkasztótavakat keresi fel. Magányosan v. kisebb, laza kolóniákban fészkel. Zsombékos fűcsomók közé, kisebb földkupacra építkezik, úgy, hogy költőhelyét víz vegye körül. Sekély vízborítottságú kopár élőhelyeket kedveli. Táplálékforrását vízi gerinctelenek és rovarok alkotják.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Vizes élőhelyek területfoglalásának csökkenése, fészkelőfoltok eltűnése.
Fajvédelmi lehetőségek:	Megfelelő vízszint biztosítása, fészkeléskor zavartalanság biztosítása.

XIII)

Faj neve:	Aranylile (<i>Pluvialis apricaria</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Stabil vonuló állomány.
Állománynagyság (jelöléskor):	C
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Vonuló.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Jelenléte időszakos.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Kisszámú őszi és gyakori tavaszi átvonuló. Az ország egész területén felbukkanhat, de főleg az Alföldön gyakori, ahol a Hevesi-sík, a Hortobágy, a Bihari-síkság, a Nagykunság, a Kiskunság és a Tiszántúl déli része a legfontosabb előfordulási helyei. Csapatai leggyakrabban rövid fűű szikes pusztákon, legelőkön, szikes tavakon, árasztásokon, belvizeken, szántóföldeken, tarlókon, vetéseken és leeresztett halastavakon időznek. Szeptembertől decemberig, ill. márciustól áprilisig vonul át hazánkon, tavaszi vonulása általában április első hetében tetőzik. Májustól augusztus közepéig csak elvétve fordul elő. Általában legfeljebb néhány százpéldányos csapatok mutatkoznak, de néha több ezer egyed is összegyűlhet.
Faj veszélyeztetettsége:	Európai szinten biztos állományú fajnak számít.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nyílt gyepes, vizenyős területek biztosítása.

XIV)

Faj neve:	Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fornai-rét
Állománynagyság (jelöléskor):	1-5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nedves rétek, kaszálók madara, ahol csigák, rovarok jelentik táplálékforrását. Mélyedésbe rakja fészket, a fiókák fészekhagyók. Hazánkban tavasszal és ősszel megfigyelhető vonuló állományai fordulnak elő nagyobb egyedszámmal.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Laza, partmenti sávok felszámolása, kiszáradás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Megfelelő partmenti sávok biztosítása

XV)

Faj neve:	Fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i> Pallas)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Állóvizek parti sávjában fordul elő (pl. Póczos-tó)
Állománynagyság (jelöléskor):	11 – 50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5 – 25 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Mocsarak, holtágak és halastavak ingadozó állománynagyságú, telepes fészkelője, az 1970-es évek óta a leggyakoribb hazai szerkőfajnak számít. Bár legnagyobb telepei a Hortobágyon, a Dél-Alföldön és a Kis-Balatonon alakultak ki, a Kiskunságból és a Tiszántúl több szikes taváról, valamint a tiszai holtágakból is ismertek kolóniái. Tavasszal április eleje és május közepe, ősszel augusztus vége és szeptember vége között vonul át hazánkon. A Balatonon és a Dél-Alföldön egy-egy példány sokszor még november–decemberben is megfigyelhető. Becsült hazai állománya 1600-3800 pár
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyek kiszáradása, felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	A vizes élőhelyek fenntartása, megfelelő vízszint megtartása a számukra kedvező élőhely fenntartását megfelelően biztosítja.

XVI)

Faj neve:	Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Zámolyi-tározó, Csíkvarsa sarok, Pogácsa-legelő
Állománymagyság (jelöléskor):	C
Állománymagyság (tervkészítéskor):	~50-60 (időszakosan)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Jelenléte időszakos.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyílt területeken, réteken, legelőkön keresi táplálékát, amit elsősorban kistestű gerincesek, rágcsálók, hüllők madarak jelentenek. Magyarországra októberben érkeznek, példányai rendszerint márciusig itt telelnek.
Faj veszélyeztetettsége:	Európai szinten sebezhető fajnak számít
Veszélyeztető tényezők:	Megfelelő módon kivitelezett kaszálás elmaradása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Megfelelő gyepgazdálkodással biztosítható.

XVII)

Faj neve:	Kékvércse (<i>Falco vespertinus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Stabil költő állomány.
Állománynagyság (jelöléskor):	5 – 10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 – 5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyílt területek rétek, legelők vonuló madara. Hazai becsült állománya 8 – 900 faj. Telepesen és egyedül is költ. Sokszor költ varjútelepeken. Fő táplálékforrása rágcsálók, rovarok, szitakötők, hüllők. Fontos a folyamatos táplálék a területen a fiókanevelési időszakban.
Faj veszélyeztetettsége:	Európai szinten sebezhető fajnak számít.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyek, táplálkozóhelyek zsugorodása, nagyüzemi szintű gyepgazdálkodás, gyepfeltörés, legeltetés felhagyása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fokozatos kaszálás biztosításával, nagyobb egybefüggő gyepek legeltetése révén a terület megfelelő táplálékforrást tud biztosítani.

XVIII)

Faj neve:	Molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i> Lesson)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nem ismert.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – Előfordul.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyílt gyepes területeken, rejtőzködő életet élő kistestű ragadozó. Madárfiókákkal, hüllőkkel, rágcsálókkal táplálkozik.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális élőhelyeinek visszaszorulása, táplálékbázis csökkenése.
Fajvédelmi lehetőségek:	Hasznosított gyepek fenntartása, rágcsálóirtás mellőzése

XIX)

Faj neve:	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A terület rövid fűvő száraz gyepeiben (pl. Pogácsa-legelő)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nincs mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Hazánkban sokfelé előfordul réteken, de csak a rövid fűvű, nem túl intenzíven legeltetett gyepek alkalmasak fennmaradására. Közép- és Kelet-Európában elterjedt faj. A rövid fűvű rétek, legelők jellemző állata. Földalatti járatainak kialakításához számottevő talajréteget igényel, a táplálékszerzés során viszont a magas gyepszerkezet jelentősen korlátozza lehetőségeit. E kettősség (rövid fűvű gyepek, mély talajú területen) általában a rendszeresen, de nem túl intenzíven legeltetett gyepekben jellemző. Amennyiben a legeltetés esetleges felhagyásával cserjésedő gyepszerkezet alakul ki, az ürgék más, számukra alkalmas élőhelyekre települnek át. Ez utóbbiak hiányában pedig eltűnnek az adott területről. A legtöbb magyarországi ragadozó madárfajnak fontos táplálékállata, és így az ürgeállományok egyedszáma közvetve hat ragadozó madár állományokra is.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Cserjésedés, Legeltetés csökkenése vagy elmaradása, Túlzott legeltetés
Fajvédelmi lehetőségek:	Speciális fajvédelmi intézkedésre nincs szükség, az állomány megőrzése élőhelyének megőrzésével biztosítható.

Nem jelölő faj

I)

Faj neve:	Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület őshonos fajú facsoportjaiban, fasoraiban szórványosan
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<200
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően kis egyedszámú, stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elterjedési területét Eurázsia déli területei jelentik, Spanyolországtól Iránig. Napjainkra Magyarországtól északra és nyugatra nagyon megritkult, illetve sok helyről eltűnt. Magyarország tölgyes erdeiben mindenütt előfordul, de a középhegységi területeken gyakoribb előfordulása. Tölgyfajok jelenléte biztosítja a faj számára a megtelepedés lehetőségét, ennek megfelelően előfordul alföldi kocsányos tölgyesekben, hegyvidéki cseres-tölgyesekben és molyhos tölgyesekben egyaránt. Lárvája még élő, de jelentős részben már elhalt tölgyek vastag gyökereiben, illetve a törzs földközeli részeiben fejlődik. A hím imágók rágóinak hossza korrelál a lárvakori fejlődés során rendelkezésre álló táplálékforrással. Az élőhely-szerkezet megváltozására érzékenyen reagál, fiatal tölgyesekben ritka, az akác jelenlétét nem viseli. Utóbbi bizonyítja, hogy akácok környezetében nem fordulnak elő lárvái még a fejlődéshez alkalmas tölgyekben sem.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A tervezési területen a faj számára alkalmas élőhelyek kiterjedése visszaszorult.
Fajvédelmi lehetőségek:	Idős faegyedek kímélete.

II)

Faj neve:	Gyászincér (<i>Morimus funereus</i> Mulsant)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület őshonos fajú facsoportjaiban, fasoraiban szórványosan
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<100
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően kis egyedszámú, stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Közép- és Dél-Kelet-Európai faj. Magyarország hegyvidékeinek melegebb oldalain mindenütt előfordul. Elsősorban tölgy és bükk gyökereiben, csonkjaiban él lárvája. Pontos hazai elterjedése nem ismert, különösen sok előfordulási adata ismert a Dunántúli-középhegység területéről, az alföldi területeken és az Északi-középhegységben azonban ritkának számít. Az imágó általában tápnövénye törzsén, ill. farakásokon található június-júliusban.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A tervezési területen a faj számára alkalmas élőhelyek kiterjedése visszaszorult.
Fajvédelmi lehetőségek:	Idős faegyedek kímélete.

III)

Faj neve:	Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i> Pallas)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület őshonos fajú facsoportjaiban, fasoraiban szórványosan
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<100
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően kis egyedszámú, stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európai faj, mely Nyugat-Ukrajnáig fordul elő. Az utóbbi évtizedekben elterjedési területén rendkívüli mértékben visszaszorult, Nyugat-Európa nagy részéről kipusztult. A jó természetességi állapotú tölgyesek indikátorfaja. Lárvája idős tölgy egyedek kérge alatt, majd törzsében él. Leggyakrabban szegély helyzetű, beteg fákban fordul elő. Bizonyított tápnövénye a kocsányos, a molyhos és a csertölgy mellett a szelídgesztenye is. Évtizedekkel ezelőtt Magyarországon az öreg tölgyerdőkben mindenfelé gyakori volt, az intenzív erdőgazdálkodásnak köszönhetően azonban állományai rendkívüli mértékben megritkultak. A korábbi előfordulási helyein (ha azok fel nem számolódtak) mindenütt jelen van a faj, viszont visszaszorult, sérülékeny állományokkal. Előfordulási helyein az idős erdők, és faegyedek felszámolására érzékenyen reagál.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A tervezési területen a faj számára alkalmas élőhelyek kiterjedése visszaszorult.
Fajvédelmi lehetőségek:	Idős faegyedek kímélete.

IV)

Faj neve:	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus</i> Pallas)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület állandóbb vizű élőhelyein szóróványosan.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nincs mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Őshonos halfajunk, amely Közép- és Kelet-Európa legnagyobb részén megtalálható. Főképp állóvizekben, partközelségben fordul elő. Planktonevőként főképp algákat fogyaszt. Magyarország szinte minden állóvizében, ill. a folyórendszerekben is megtalálható, ahol előfordul, ott általában gyakori, de napjainkra európai viszonylatban nagyon megritkult és sebezhető fajjá vált.
Faj veszélyeztetettsége:	A védett halfajok élőhelyének fennmaradása az eddig végrehajtott élőhely-fejlesztésekkel biztosítottnak látszik.
Veszélyeztető tényezők:	Élőhelyeinek kiszáradása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nem ismert.

V)

Faj neve:	Bölgömbika (<i>Botaurus stellaris</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Tó-dűlő, Rét-földek, Csíkvarsa-sarok, Fornai-rét térségei
Állománynagyság (jelöléskor):	1-10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	4-5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A nagy kiterjedésű összefüggő mocsarak, nádasok és nádas tavak, valamint a szikes mocsárrétek és a széles nádszegéllyel rendelkező csatornapartok jellegzetes, stabil állományú fészkelője. A hazai állomány zöme az Alföldön költ. Vonuló, február vége és november második fele között tartózkodik hazánkban, de – az időjárás függvényében – a teljesen be nem fagyó tavakon és csatornák mentén kis számban rendszeresen át is tel. Magyarországon stabilan költ 700-1000 pár, európai viszonylatban sebezhető fajnak számít.
Faj veszélyeztetettsége:	Kismértékű.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nádas-gyékényes foltok megőrzésével biztosítható megőrzése.

VI)

Faj neve:	Pocgém (<i>Ixobrychus minutus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely előfordul Eurázsia nyugati felén, Afrika nagy részén, valamint Ausztráliában. Magyarországon főképp síkvidékek nádasaiban fészkel. Zavarásra fajtársaihoz képest kevésbé érzékeny, ezért antropogén jellegű vizes élőhelyeken is megtelepszik. Diszpergált előfordulása, rejtett életmódja miatt hazai állományméretéről pontos adatok nem állnak rendelkezésre. Vonuló, de a hazai állomány pontos telelőhelye nem ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	<i>Potenciális</i> : Kis vizek, nádasok felszámolása. <i>Lokális</i> : Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nádasodott élőhelyek megőrzésével biztosítható védelme.

VII)

Faj neve:	Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (<i>100 000 Ft eszmei érték</i>)
A faj előfordulása a területen:	Téglaház, Két árok köze térsége
Állománynagyság (jelöléskor):	1-5 p
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-2 p
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elég gyakori telepes fészkelő a nagyobb folyókat szegélyező ártéri ligeterdőkben, valamint az alföldi és – kisebb számban – a dunántúli halastavakon és természetes mocsarakban. Az 1990-es évektől az erdei fészkelést mindinkább felváltja a nádasban való költés, a Tisza menti nagy telepeinek megszűnése elsősorban a rizstermelés visszaszorulásával magyarázható. Vonuló, március és október között tartózkodik hazánkban, de megkészt egyedek néha novemberben, sőt nagyon ritkán még decemberben is megfigyelhetők. Hazai állománynagyság 2400–3600 fészkelő pár.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

VIII)

Faj neve:	Üstökös gém (<i>Ardeola ralloides</i> Scopoli)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Téglaház (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 p
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa déli területein, Kis- és Közép-Ázsiában, a Közép-Keleten és Afrikában számít fészkelő fajnak. Magyarországon kisebb telepei élnek a Dunántúl néhány pontján, a Tisza és a Körösök mentén, valamint a Hortobágy és Kiskunság egyes területein. Ártéri erdők, mocsarak, tavak nádas szegélyében fészkel, zömmel más gémfajokkal együtt. Európai szinten a sérülékeny fajok közé tartozik, Magyarországon azonban az utóbbi időszakban létrehozott halastavak és hasonló élőhelyek kedveztek állományának.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fészkelőhelyeinek háborítatlanságával biztosítható.

IX)

Faj neve:	Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I. melléklet.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Táplálkozóként fordul elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100–200 egyed időszakos.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A kozmopolita faj magyarországi állománya stabilnak tekinthető és európai jelentőségű. Nagy kiterjedésű nádasokban mindenféle stabil állományokkal fészkel. A faj érzékeny a növényzet levágására, égetésére, mivel fészkeléséhez több hektáros avas nádas foltokat igényel. A tapasztalatok szerint nádasok egységes, idős foltokat nem kímélő aratása akkor is káros hatással van a nagy kócsag állományra, ha a beavatkozás nem fészkelési időben történik. A sekély mocsaras élőhelyek mesterséges, vagy természetes eredetű kiszáradása szintén lehetetlenné teszi megtelepedését, ill. fészkelését. A tervezési terület főképp, mint a faj táplálkozó helye említendő.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Táplálkozóhely biztosítása szolgálja a fajvédelmet.

X)

Faj neve:	Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Csíkvarsai sarok
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely előfordul Kelet- és Dél-Afrikában, Ázsia meleg, mérsékelt és szubtrópusi területein, valamint Európa déli területein. Magyarország a faj elterjedési területének északi határzónájában található, a Kárpát-medencétől északabbra nem fordul elő. Magyarországon is az Alföldön, a Kisalföldön, a Mezőföldön és a Dél-Dunántúlon jellemző fészkelése. Költése főképp olyan, avas nádas foltokat tartalmazó szigeteken jellemző, melyeket nyílt, nagy mélységű víz övez. Páronként vagy laza telepekben fészkel. Hazai állománya a sekély mocsaras élőhelyek mesterséges, vagy természetes eredetű kiszáradása miatt az 1980-as évektől visszaesett. A faj nem tolerálja az élőhelyen történő intenzív nádgazdálkodást.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Az állományt az alacsony egyedszám kifejezetten sérülékennyé teszi.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nádaratáskor fészkelőhelyein 250–300 m-es körzetben a nádat meg kell hagyni.

XI)

Faj neve:	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Táplálkozóként fordul elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–10 egyed időszakosan
Állomány változásának tendenciái és okai:	A tervezési területen csak időszakosan van jelen.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában, Dél- és Kelet-Afrikában előforduló faj. A felmérések alapján a fekete gólya magyarországi állománya az elmúlt évtizedben erősödött (~ 250 pár). Az újonnan megismert fészkelőhelyek száma a kutatások kiterjesztésének is köszönhető. A hazai populációk védelmében kulcsfontosságú az öreg erdők megőrzése. Az ezekre nehezedő gazdasági nyomás miatt ma már sok feketególya-pár csak néhány évig használja fészket, a zavarás miatt évről évre újat épít. A madár ismereteink szerint a következő fafajok öreg példányain fészkel: erdei fenyő, bükk, szil, kőris, fűz, fehér nyár, ritkán vadkörte, illetve akác. A fészkelő helyek védelme mellett a táplálkozó helyek védelme is fontos a hosszú távú megőrzésében. A tervezési terület táplálkozó helyként említendő (1–10 táplálkozó példány előfordulása).
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Táplálkozóhely felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	A faj általános védelmi javaslatában a fészkelés biztosítására vonatkozóan fogalmazhatók meg előírások. [Fészkelési időszakban a terepadottságokat is figyelembe véve kell meghatározni a védőzónát. A védőzónára vonatkozóan ideiglenes termelési korlátozások bevezetése szükséges.] A tervezési terület esetében a táplálkozóhely élőhely-szerkezetének, jellegének fenntartása szükséges.

XII)

Faj neve:	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (100 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület üde rétjein mindenütt és fészkelőként is (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-10 egyed időszakosan.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Országsszerte elterjedt, gyakori fészkelő. Becsült hazai állománya 4800 – 5600 pár. Az állomány zöme lakott területeken, falvakban és az alföldi tanyavilágban költ. Populációsűrűsége hazánk délnyugati és északkeleti részében a legnagyobb, országos állománya – kisebb növekedést követően – az utóbbi években állandósulni látszik. Vonuló, tavasszal március közepe és április közepe között érkezik fészkelőhelyére. A nem költő, ún. kajtár példányok nyáron csapatokba verődnek, ilyenkor – főként a nagyobb halastavak környékén – több száz egyed is összegyűlhet. Ősszel augusztusban, szeptember elején hagyja el hazánkat. Késő ősszel és télen többnyire a sérült, vonulásra képtelen madarak láthatók.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Táplálkozóhelyét jelentő vizes élőhelyek felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Táplálkozóhely biztosítása szolgálja a fajvédelmet.

XIII)

Faj neve:	Batla (<i>Plegadis falcinellus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nincs állandó állomány.
Állománynagyság (jelöléskor):	R – ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Alkalomszerű, vonuláskor.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs állandó állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Hazánkban ritka, csak helyenkénti és kisszámú fészkelő. 1922 és 1926 között még közel ezer pár költött a Kis-Balatonon, ám ez a telep később megszűnt. Ezt követően rendkívül ritkán fordult elő nálunk, mígnem az 1970-es évek végén megtelepedett a Hortobágyon. Itt rendszeresen (de változó számban) költ. Alkalmi fészkelését a Csaj-tavon, a Péteri-tavon, a Tisza-tónál, a tiszalúci gémtelepen, valamint a Kis-Balatonon és a Dinnyési-Fertőn is észlelték. Költéskor kedveli a benövényesedett mocsarakat és halastavakat, ahol többnyire más gémfajok nádi telepeihez csatlakozik. Vonuló, hazánkban áprilistól szeptemberig figyelhető meg, de az ország délkeleti részéből és a Hortobágyról ismertek késő októberi és novemberi adatai is. Az utóbbi években az alföldi vizeknél és a Dunántúlon is megszorodtak előfordulásai.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagyfokú.
Veszélyeztető tényezők:	Alacsony egyedszám, élőhelyek felszámolódása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyvédelemmel biztosítható.

XIV)

Faj neve:	Kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Póczos-tó, Téglaház, Zámolyi-tározó
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Táplálkozó példányok (~50)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs állandó állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában, Nyugat-Afrikában előforduló faj. Európai előfordulásának jelentős része az elmúlt 50-100 évben felszámolódott, a Kárpát-medencében és a Balkánon azonban még relatíve sok fészkelőhelye ismert. Elsősorban síkságok mocsarak, árterek, tavak, halastavak területén építi fészket. A hazai fészkelő állomány európai jelentőségű.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett, csak táplálkozó egyedek.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fészkelőhelyein kerülni kell a tároló téli nádaratást.

XV)

Faj neve:	Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i> Guldenstadt)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Állandó vízborítású élőhelyek környékén.
Állománynagyság (jelöléskor):	1-5 pár.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-10 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Főleg a vízi növényzetben gazdag halastavak, víztározók, mocsarak, morotvák és mélyebb vizű elöntések mocsarasodó helyeinek fészkelője, legjelentősebb populációi Somogyban, a Hortobágyon, Biharugra környékén és a Dél-Alföldön találhatók. Korábbi hazai állománycsökkenése az utóbbi időben megállt, sőt egyes területeken (Hortobágy, Somogy) emelkedés is tapasztalható. Vonuló tavasszal első példányai már közvetlenül az olvadást követően megjelennek, s rövid időn belül a fészkelőhelyek környezetében koncentrálnak. Az őszi gyülekezés augusztus második felétől kezdődik, és október közepéig az utolsó egyedek is elhagyják hazánkat. A Hortobágyon és a Kis-Sárrét halastavain ősszel rendszeresen a több százas csapatok, de kivételesen ezer feletti egyedszámú csoportosulása is megfigyelhető. Késő ősszel már csak szórványosan fordul elő, ritkán azonban át is tekelhet. Becsült állománynagysága 550 – 1000 pár. Lokális állományára kedvezőtlenül hatott a Zámolyi-tározó vízmentesítése.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Az állományt az alacsony egyedszám kifejezetten sérülékennyé teszi.
Fajvédelmi lehetőségek:	Védelme érdekében élőhelyein a faj igényeinek megfelelő kezelést kell folytatni. Élőhelyén február 15. után semmilyen direkt, vagy járulékos tevékenység nem engedélyezhető (a levágott nád lehordása sem). Szükséges a mocsár jelleg fenntartása, a vízszint szabályozás rendszerének kialakítása, megtartása. Március 31. és augusztus 31. között semmilyen mesterséges vízszintszabályozás nem megengedhető.

XVI)

Faj neve:	Barna kánya (<i>Milvus migrans</i> Boddaert)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Nincs állandó állomány.
Állománynagyság (jelölés):	R -ritka
Állománynagyság (tervkészítés):	Alkalomszerű, táplálkozó egyedek.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs állandó állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elsősorban nagyobb folyók (Duna, Tisza, Dráva, Maros, Körös) ártéri ligeterdőinek és a Dél-Dunántúl halastavainak jellegzetes, de kisszámú fészkelője. Néhány pár elszórtan pusztai erdőfoltokban, valamint domb- és hegyvidéki vízközei erdőkben is megtelepszik. Vonuló, március közepe és október között tartózkodik hazánkban, de novemberi előfordulása és alkalmi áttelelése is ismert. Lokális állományára kedvezően hatnak a Zámolyi-tározó víz alá kerülései.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:	Vizes élőhelyek felszámolódása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Potenciális élőhelyeinek védelmével biztosítható.

XVII)

Faj neve:	Réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (1 000 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Füzes, Zámolyi-tározó, Póczos-tó (fészkelő, forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai faj. Magyarországon egykor a nagyobb folyókat kísérő erdők fészkelője volt, napjainkban főleg a déli országrészben, ill. a Tisza mentén fordul elő. Zavartalan erdőrészletekben, elsősorban öreg fákon költ. A hazai madárfauna egyik legérzékenyebb faja, különösen érzékeny az antropogén zavarásokra.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagyfokú.
Veszélyeztető tényezők:	Kis állományméret, antropogén zavarásra való fokozott érzékenysége.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fészkelőhelyeinek teljes zavartalanságát kell biztosítani.

XVIII)

Faj neve:	Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Póczos-tó, Téglaház térségében fészkel.
Állománynagyság (jelöléskor):	5-10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elég gyakori, gyorsan növekvő állományú fészkelő a sík és dombvidéki nádas-gyékényes mocsárréteken és halastavakon, de mezőgazdasági területeken, valamint nagyobb csatornák szegélyében is költ. Vonuló tavasszal március közepén érkezik, ősszel túlnyomórészt októberben vonul el. Rendszeresen láthatók áttelelő példányok is.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XIX)

Faj neve:	Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Zámolyi páskom
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Tiszántúl (Hortobágy, Nagykunság, Bihari-síkság, Szatmári-síkság, békési és csanádi puszták), a Duna–Tisza köze (Ócsa, Kiskunság, Jászság, Hevesi-sík, Borsodi-Mezőség) és a Dunántúl (Kis-Balaton, Kisalföld) egyes mezőgazdasági területeinek, nedves rétjeinek, lápterületeinek és turjánvidékeinek rendszeres, enyhén növekvő állományú fészkelője. Vonuló, a tavaszi vonulás március vége és április vége, az őszi augusztus vége és szeptember vége között zajlik. Becsült hazai állománya 200–220 pár.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XX)

Faj neve:	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i> Savigny)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (1 000 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Századostanya (fészkelő, forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 p
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában a Bajkál-tóig terjed fészkelőterülete. Hazánkban ritka fészkelő, közép-hegységi, ill. a középhegységi területekkel érintkező síksági területeken fordul elő elsősorban. Az utóbbi időben kimutatták fészkelését, a táplálékállatait (ürge, hörcsög) megfelelő egyedszámmal tartalmazó legelők, száraz gyepek környékén található fasorokban is. A magyar-szlovák határ térségében költő állomány Európa legnagyobb állománya. Világállomány tekintetében veszélyeztetett faj, melynek magyarországi állományai erősödő tendenciát mutatnak az utóbbi évtizedekben.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Fészkelőhelyeinek zavarása, táplálékbázisának csökkenése.
Fajvédelmi lehetőségek:	Fészkelőhelyeinek szigorú védelme.

XXI)

Faj neve:	Kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i> Gray)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (1 000 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Szűzföld, Téglaház (fészkelő, forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-2 p fészkelő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Keleti faj, melynek areája a Kárpát-medencétől, ill. a Balkántól Mongóliáig húzódik. Magyarországon főleg a Dunától keletre fordul elő, a Dunántúlon csak kevés helyen fészkel. Hegyvidékeken főleg déli kitettségű sziklákon költ, síkvidékeken elsősorban ártéri erdőkben, de nem ritkán fasorokban is megtelepszik. Legfontosabb táplálékállata az ürge, melynek hiányában galamb méretű madarakat ejt el. Európában csak Magyarországon van jelentősebb állománya, mely főképp a fészekőrzési programoknak köszönhető.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Áramütés, fészkek zavarása..
Fajvédelmi lehetőségek:	Fészkek háborítatlanságának biztosítása.

XXII)

Faj neve:	Ugartyúk (<i>Burhinus oedicnemus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 p
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa déli, délkeleti részein, Délnyugat-Ázsiában, Indiában és Észak-Afrikában költő faj. Magyarországon főképp a Duna-Tisza, a Dél-Hevesi-sík és a Hortobágy területéről ismertek jelentősebb állandó állományai. Fészkelőhely tekintetében nem különösebben válogatós, megfelel számára a középhegységi száraz gyep ugyanúgy, mint egy gyümölcsös, vagy egyes esetekben valamilyen bányaterület. Alkonyatkor és hajnalban aktív. Rejtőzködő életmódja és szokatlan napi aktivitási ideje miatt állománynagyságaira vonatkozóan csak bizonytalan becslések állnak rendelkezésre.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékű.
Veszélyeztető tényezők:	Szabályozatlan legeltetés, antropogén zavarás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Ismert fészkelőhelyein a zavartalanság biztosítása.

XXIII)

Faj neve:	Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i> Pontoppidan)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 p
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elterjedési területe lefedi Európa, Ázsia, Észak- és Dél-Amerika, valamint a Karibi-térség nagy részét. Magyarországon csak a Hanságban fészkel állandó jelleggel, az ország más területein zömmel időszakosan jelenik meg (Ócsa, Sárrét, Tiszántúl, Hortobágy). Az egyetlen hazai fészeképítő bagolyfaj, mely elsősorban időszakos vízborítással jellemezhető kiszáradó láp- és mocsárréteken költ. Európai állománya jelentősnek mondható, magyarországi állományának méretéről keveset tudunk, téli vendégként jelentősebb egyedszámmal fordul elő, mint fészkelőként.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Fészkelését figyelmen kívül hagyó kaszálás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Előfordulási helyein kontrollált területkezelés.

XXIV)

Faj neve:	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Pogácsa, Két árok köze (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–2pár (fészkelő)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Palearktikus elterjedésű faj, az északi területek kivételével mindenütt fészkel. Magyarországon az erdőterületek, kisebb erdőfoltok szegélyében mindenütt megtelepszik. A zárt erdők kivételével szinte mindenütt előfordul, a tervezési területhez hasonló síkvidéki területeken főképp a folyómenti élőhelyek erdős sztyep jellegű vegetációjában költ. Nagy arányban fogyaszt trágyalakó bogarakat, ezért a legeltetéssel fenntartott gyepterületek közelsége pozitívan hat állományméretére, gyakran tűnik fel legelő állatok körül. Európában – potenciális élőhelyének és legeltetés fokozatos visszaszorulása miatt – a csökkenő állományú fajok közé tartozik.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Legeltetés megtartása, erdőfolt/gyep/vizes élőhely mozaikok fenntartása.

XXV)

Faj neve:	Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (500 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Téglaház
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Areája Eurázsia erdőssztyep zónáját és Észak-Afrika egyes területeit jelenti. Az elmúlt 100 évben Nyugat-Európa számos országából eltűnt, Magyarországon is erőteljesen visszaszorult, jelenleg csak az Alföldön és a Mezőföld déli részén fordul elő. Jellemző költőhelye az öreg fákat is tartalmazó erdőfoltokkal mozaikoló láprétek élőhely-komplexuma. Legtöbb esetben harkályfélék odvait foglalja el, de mesterséges odvakban is költ.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Öreg, odvas fák felszámolása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Öreg, odvas fák megtartásával, mesterséges fészekodúk kihelyezésével, távvezetékek szigetelésével hagyományos területkezelési módok megtartásával biztosítható.

XXVI)

Faj neve:	Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület ritkás erdőfoltjainak térségében fordul elő (pl. Ülőkút, Pogácsa)
Állománynagyság (jelöléskor):	1-5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Korábban elsősorban a középhegységi és dombvidéki idős bükkösök és tölgyesek jellemző fészkelője volt, de az utóbbi évtizedekben új élőhelytípusokat (alföldi tölgyesek, ártéri erdők, idősebb nyárasok, parkok) foglalt el, így napjainkra országszerte elterjedt madárfajjá vált. Állománya több évtizede folyamatosan növekszik. Becsült hazai állománya 5000–9000 pár.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XXVII)

Faj neve:	Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i> Hemprich & Ehrenberg)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület ritkás erdőfoltjainak térségében fordul elő (pl. Pogácsa)
Állománynagyság (jelöléskor):	5–10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Magyarországon az 1930-as években jelent meg. Első bizonyító példányait 1937 decemberében lőtték Kiskunfélegyházán, majd 1938-ban fészkelését is bizonyították a Péteri-tónál és Szarvason. Ezután gyorsan teret hódított a Kárpát-medencében, és kb. két évtized alatt az egész országban elterjedt. Elég gyakori, kultúrakövető faj, településeken és ezek környezetében, parkokban, kertekben, gyümölcsösökben fészkel. Állandó madár. A nagy fakopáncssal alkotott hibridjei (<i>Dendrocopos syriacus</i> × <i>Dendrocopos major</i>) is rendszeresen megfigyelhetők.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XXVIII)

Faj neve:	Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Elterjedési súlypontja Közép- és Dél-Európára esik, de költ Skandináviában, Törökország nyugati részén, a Kaukázusban és Iránban is. Magyarországon a Duna mentén kifejezetten jellemző, de a Dunántúl és az Északi-középhegység erdősült területeinek is tipikus faja. Főképp idős lomberdőkben (tölgyesek, ártéri erdők), de nagyobb parkokban is költ. Állandó madár, élőhelyétől távolabb csak ritkán fordul elő. Közép- és kelet-európai állománya stabil, de Dél- és Délnyugat-Európában egyedszáma csökken. Az erdőgazdálkodás jelenlegi gyakorlata (elhalt és idős fák rendszeres eltávolítása) nem kedvez a fajnak.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Elhalt és idős fák eltávolítása.
Fajvédelmi lehetőségek:	Elhalt és idős fák megőrzése.

XXIX)

Faj neve:	Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában elterjedt faj, de előfordul Észak-Afrikában és a Közel-Keleten is. Főképp nyílt, száraz gyepekhez kötődik, de előfordul rossz természetességi állapotú mezsgyékben, bányákban, ugarterületeken stb. is. Fészkrét a talajfelszínre építi. Közép- és Kelet-Európában állománya stabil, de Európa többi részén ritkul.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Intenzív mezőgazdálkodás (mezőgazdasági művelés alatt álló területek esetén).
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel, extenzív jellegű gazdálkodással biztosítható (mezőgazdasági művelés alatt álló területek esetén).

XXX)

Faj neve:	Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i> Bechstein)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Csíkvarsa fasor (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	10–50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem megállapítható.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Közép-Európától Közép-Ázsiáig elterjedt faj. Magyarországon alföldi és dombvidéki élőhelyeken egyaránt előfordul. Fészkelőhelyének kiválasztása jelentős szórást mutat. Ártéri erdők mellett megtelepszik kisebb-nagyobb cserjésekben, mezsgyékből, de erősen antropogén, emberközeli élőhelyeken is (pl. temetők, parkok). Gyakori faj, melynek sem európai, sem magyarországi állománya nem veszélyeztetett.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XXXI)

Faj neve:	Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i> Temminck)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	5–10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Area-súlypontja Közép- és Dél-Európa területére esik, de előfordul Kis-Ázsiában és a Kaukázusban is. Magyarországon alföldi területeken ritkán költ, de domb- és hegyvidéki területeken jellegzetes. Fészkelése főképp tölgyesekben és bükkösökben történik, de parkokban is előfordul. Európai és magyarországi állománya is stabil, számottevően nem veszélyeztetett.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XXXII)

Faj neve:	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Csíkvarsa fasor, Pogácsa
Állománynagyság (jelöléskor):	11–50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	10-30 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai faj, mely Európában az északi területek kivételével mindenütt, ill. Ázsiában Szibériáig költ. Magyarországon – a középhegységek zárt erdeinek kivételével – mindenütt gyakorinak számít. Elsősorban xerotherm cserjések, bokrosok, folyóárterek szegélyein fordul elő. A párok évente egyszer, májusban költenek. A fészket a tojó alacsonyan, többnyire tüskés cserjefajokon építi. Európai, így a magyarországi állománya is csökkenő tendenciát mutat. Élőhelyein végrehajtott cserjeirtás (mezsgyéken, erdőszegélyeken, gyepterületeken) fészkelési, táplálkozási lehetőségeit csökkenti, a legeltetés megszüntével, szőlőterületek felhagyásával megkezdődő cserjésedés ezzel szemben jelentősen növeli a potenciális élőhelyek területi kiterjedését.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Gyakorlati védelmét elsősorban élőhelyének biztosítása, a cserjés élőhelyek megőrzése.

XXXIII)

Faj neve:	Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	HD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Csuka-tórét
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–2 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Franciaországtól Közép-Ázsiáig elterjedt faj, mely Magyarországon főképp az Alföldön és a Kisalföldön fordul elő. Fészkelése nem mutat szorosabb élőhelykötődést, ritkás akácosokban, fasorokban is költ. A XX. század elején hazánkban még meglehetősen gyakori volt, ritkulása az 1960-as években kezdődött. Erdősávok, fasorok eltávolítása fészkelőhelyek hiányában egyedszám-csökkenését okozza.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Gyakorlati védelmét elsősorban élőhelyének biztosítása, erdősávok, fasorok megőrzése, telepítése szolgálja.

XXXIV)

Faj neve:	Küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Fészkelő (forrás: DINPI)
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euráziában, Észak-Amerikában elterjedt faj. Magyarországi költése síkvidéki területekhez kötődik. Fészket állóvizek kisebb szigetei, uszadékaira építi. Európai és magyarországi állományai is stabil. Fészkelésére alkalmas élőhely-foltok megőrzése (mesterséges vízszintváltoztatások kerülése), ill. fészkelésére alkalmas részterületek létrehozása hosszú távon is biztosíthatja stabil állományainak megőrzését.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XXXV)

Faj neve:	Kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i> Linnaeus)
Írányelv melléklete:	BD I. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Póczos-tó, Téglaház
Állománynagyság (jelöléskor):	1–5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa, Ázsia nyugati felén, valamint Észak-Amerikában elterjedt faj. Ritkás növényzettel jellemezhető mocsarak jelentik fő élőhelyét, Magyarországon főképp a Duna és a Tisza mentén fordul elő. Európai állományát a csökkenők közé sorolják, a magyarországi stabilnak tekinthető, de állapota jelentősen függ az aktuális csapadékmennyiségtől.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XXXVI)

Faj neve:	Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i> , Borkhausen)
Írányelv melléklete:	HD II. melléklet.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	A tervezési terület fás vegetációval fedett részterületein.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Areája Közép- és Dél-Európát jelenti, általánosan elterjedt faj. A ritkás fás vegetációval jellemezhető területeken legjellemzőbb előfordulása. Telelése barlangokban, bányajáratokban, pincékben történik, nyáron padlásokon, barlangokban pihen. Egyedszáma sok állomány esetében erősen lecsökkent az utóbbi időben – elsősorban antropogén hatására (élőhelyátalakítás, irtás).
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Telelő és pihenő helyeinek védelmével biztosítható.

XXXVII)

Faj neve:	Vidra (<i>Lutra lutra</i> Linnaeus)
Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (250 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	Póczos-tó, Geszner-tó
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely előfordul Európában, Ázsiában és Észak-Afrikában. Nyugat-Európai állományai az elmúlt évtizedekben drasztikusan lecsökkentek, számos élőhelyéről eltűnt. Az elmúlt évek felmérései alapján magyarországi helyzete jónak mondható. Táplálkozása (főképp halakat fogyaszt), életmódja miatt szoros kötődést mutat a vizes élőhelyekhez. Lokális állománya a más területeken jellemző vonásokat mutatja. Érzékenysége potenciális táplálkozó- és élőhelyek jelenléte mellett nem ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nincs.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

A fenntartási tervekben a közösségi jelentőségű fajokon (ezen belül a jelölők kiemelten) kívül azok a fajok is helyet kaptak, amelyek közösségi jelentőségűeknek nem minősülnek, de kezelési szempontból jelentősek. Válogatási szempont volt, hogy sok nem közösségi jelentőségű faj rendelkezik olyan speciális élőhelyi igénnyel, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységgel, ill. biogeográfiai jelentőséggel, melyek figyelembe vétele a kezelési irányelvek megfogalmazása során nem hagyható figyelmen kívül. Ezek a legtöbb esetben fokozottan védettek, ill. védettek, de előfordul, hogy mindenféle védettség nélküli indikátor fajok is kerültek a listába. A fajokról adatlap (táblázat) és – amennyiben előfordulásuk ábrázolható – elterjedési térkép készült.

Faj neve	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	FV: fokozottan védett V: védett
<i>Növényfaj</i>	
Korcs nőszirm (<i>Iris spuria</i> Linnaeus)	V

1)

Faj neve:	Korcs nőszirm (<i>Iris spuria</i> Waldst. & Kit.)
Írányelv melléklete:	–
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	10–50.000 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil állomány.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyugat-mediterrán elterjedésű, hazánkban elsősorban alföldi mocsár- és lápréteken, szikes réteken előforduló faj. Az Alföldön számos ponton ismert, a Kisalföldön Győr környékén jelenik meg tömegesen. A középhegység peremterületein igen ritka, a Mezőföldön a Bakony és a Vértes keleti előterében, a Sárréten Inota, Pétfürdő körül, ill. a Zámolyi-medencében ismertek állományai. A tervezési területen élő populációja, mérete és változatossága miatt országos léptékben is jelentősnek számít.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert.
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány megőrzése az élőhely megőrzésével biztosítható.

1. 3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE 50 adatbázis alapján jellemeztük. Egyes felszínborítási kategóriákat összevontunk, így alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

Területi kiterjedés	Zámolyi-medence		Natura 2000 területek		Ország	
Kategória	ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	0,00	0,00	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	185,38	7,15	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	90,37	3,48	112974	5,74	1433449	15,31
Nagyáblás szántóföld	315,86	12,18	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0,00	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyepek	729,95	28,15	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyepek	488,24	18,83	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0,00	0,00	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	0,64	0,02	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfa ültetvény	0,00	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0,00	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyás térségek, illetve komplex művelési szerkezet	0,00	0,00	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	0,30	0,01	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	172,70	6,66	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	278,11	10,72	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0,00	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	229,67	8,86	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	102,14	3,94	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0,00	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	2593,36	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

Zámolyi-medence különleges madárvédelmi terület és különleges természetmegőrzési terület legnagyobb része gyepterület. A gyepek többsége természetes gyepek, területi kiterjedése

729,95 hektár, a tervezési terület 28,15 %-át foglalja el. Ezek a területek két nagy foltban találhatók: az északi területen és vizenyős terület északi pufferzónájában. Kisebb részaránnyal jelennek meg az intenzíven használt gyepek, melyek 488,24 hektáron, a tervezési terület 18,8 %-án, kisebb foltokban az erdők közé ékelődve helyezkednek el.

További három jelentős felszínborítási kategória jelenik meg a területen: az erdőterületek, a szántóterületek és a felszíni vizek környezetében található vizenyős területek.

Erdőterületek 450,81 hektáron vannak, az erdők nagy része erdőültetvény (278,11 ha, a tervezési terület 10,72 %-a), kisebb része pedig természetes erdő (172,7 ha, a tervezési terület 6,66 %-a).

A szántóterületek összesen 406,23 hektáron terülnek el. Nagytáblás szántóföldeket a terület déli részén találunk, összes kiterjedésük 315,86 hektár. A kistáblás szántóföldek, melyek a tervezési terület alig több mint 3 %-án helyezkednek el, a terület északi részén vannak, a Csákvár belterületének határában.

A terület leg délibb nyúlványán található a kevéssel több mint 100 hektáros felszíni víztest, amit a vizenyős területek fognak közre. Szintén találunk kisebb vizenyős foltokat az északi természetes gyepek közé ékelődve.

Az „Egyéb mesterséges felszín” kategóriában megjelenő 185,38 hektár a területen lévő füves kifutópályájú repülőtér.

1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységét. Ezek után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy három fokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagytáblás szántóföldek, kistáblás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.

- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki, az
- „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét pedig a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a site összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítása térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna, cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.

A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- Mesterséges felszín kategóriái,
- Ültetvények,
- Erdők,
- Vizenyős területek,
- Vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- Vizsgálatból kizárt terület,
- Legkevésbé alkalmas terület,
- Alkalmas terület,
- Leginkább alkalmas terület.

A terület szántóföldi művelési alkalmassága a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Zámolyi-medence		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	791	30,46	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	2	0,08	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	861	33,15	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	943	36,31	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	2597	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

Azok a réti talajok, amelyeknek optimális a fizikai félesége, a kémiai tulajdonságaik és a vízgazdálkodási tulajdonságaik, azok kerültek a „Leginkább alkalmas területek” kategóriába (a terület 36,31 %-a). Ennek a területnek egy része, amelyeken nem természetes gyepterületek el kerültek a „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek” OTTrT-s övezetébe. A terület

gyakorlatilag másik egyharmada (33,15 %), melynek genetikus talajtípusa mészlepedékes csernozjom talaj, de a fent említett tulajdonságai nem a legoptimálisabbak, azok a területek szántóföldi művelés szempontjából közepesnek mondhatók, így az „Alkalmas terület” kategóriába kerültek.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg:

a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége - gazdasági alkalmassága és az erdő iránti környezeti igény - a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységre gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó, stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

$ERDŐALKALMASSÁG = A \text{ TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA } (E_{Galk}) + ERDŐ \text{ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY } (E_{KVszuks})$

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből vagy környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.

A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fafajok alkalmazásával természetyszerű erdőket kell létrehozni.

A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- Mesterséges felszín kategóriái,
- Ültetvények,
- Tanyák,
- Természetes gyepek,
- Erdők,
- Vizenyős területek,
- Vizek,
- Jogi oltalom alatt álló területek (Nemzeti Park, Tájvédelmi Körzet, Természetvédelmi Terület),
- Ex-lege területek,
- Ramsari Területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

$$EGalk = GENalk + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMAalk$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GENalk	A talaj genetikus típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG	A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM	A talaj kémhatása és mészállapota (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMAalk	Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_KVszüks = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMAKv$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
 LEJT Lejtőkategória,
 VÍZV Felszín alatti vízvédelmi területek,
 KLIMAKv Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- Vizsgálatból kizárt terület,
- Feltételesen alkalmas terület,
- Alkalmas terület,
- Kiválóan alkalmas terület.

A terület erdőtelepítési alkalmassága a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Zámolyi-medence		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	1521	58,55	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételesen alkalmas terület	285	10,97	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	792	30,48	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	0	0,00	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	2598	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

A vizsgálatból kizárásra kerültek az erdőterületek, a természetes gyepek, a felszíni vizek és a vizenyős területek, ami igen jelentős része, több mint fele a területnek. A maradék területnek a nagy része közepesen alkalmas erdőtelepítésre (30,48 %), kisebb hányada viszont csak feltételesen alkalmas (10,97 %).

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- Élővilág-érzékenység,
- Talajérzékenység,
- Vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken avagy nincs.

A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőből hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.

Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura2000 területek és az ex-lege területek alkotják.

A talaj érzékenységet az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajvesztés lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.

A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrátérzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.

A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- Nem érzékeny terület,
- Legkevésbé érzékeny terület,
- Érzékeny terület,
- Legérzékenyebb terület.

A terület környezeti érzékenysége a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Zámolyi-medence		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	181	6,97	23770	1,21	3255279	35,02
Legkevésbé érzékeny terület	11	0,42	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	2405	92,61	1025916	52,25	1844314	19,84
Legérzékenyebb terület	0	0,00	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	2597	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A Zámolyi-medence különleges természetmegőrzési és különleges madárvédelmi terület majdnem egésze két szempontból (vízvédelmi és élővilág-védelmi szempontból is) érzékeny. A terület szinte teljes egésze része a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak és egy Tájvédelmi Körzet is található rajta. Vízvédelmi szempontból azért érzékeny, mert nagy részén 20 mm-nél nagyobb víz-utánpótlódású területek vannak, egy része pedig vízbázis-védelmi védőterület.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0-3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3: legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek”

Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.

2. „gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek”:

a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:

jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni

Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.

4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:

Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.

5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:

Az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:

Erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt, a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.

7. „jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

A területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottságok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.

8. „gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.

9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.

10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:

A környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Zámolyi-medence		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	171	6,59	12779	0,65	606270	6,53

	Zámolyi-medence		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek	890	34,30	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek	6	0,23	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	0	0,00	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	1	0,04	33728	1,72	494606	5,32
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	0	0,00	350	0,02	1013	0,01
Jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77
Gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	2	0,08	124085	6,32	2077736	22,37
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	1141	43,97	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	384	14,80	733642	37,39	1852347	19,94
Összesen	2595	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

A terület gyakorlatilag két ökotípus között oszlik meg, ezek: a „Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek” és a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípusok. Az első ökotípusba azok a területek kerültek, melyek kiváló szántóföldi művelési alkalmassággal rendelkeznek. Az összes többi területen az környezeti érzékenység dominanciáját nem haladja meg a szántóföldi alkalmasság vagy az erdőtelepítési alkalmasság, és azok nem is kiválóak. Ez teszi ki a terület 43,97 %-át.

1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok

A tervekészítés időszakában egységes országos, helyrajzi szám alapú tulajdon viszony kataszter nem állt rendelkezésre.

1. 3. 3. Területhasználat és kezelés

1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság

Zámolyban a kisebb gazdák pár száz hektáros gazdaságokkal rendelkeznek. Az egyes kezelések, kaszálások előtt egyeztetnek és együttműködnek a Pro Vértés Közalapítvánnyal.

Jelenleg igényelhető támogatások

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére a Tanács 1999. május 17-i 1257/1999/EK rendeletének 13-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők (jövedelmezőségi tényezők, alacsony népsűrűség és mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya, alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek, valamint kedvezőtlen vízgazdálkodási és talajszerkezeti tényezők, szélsőséges talajsavanyúság és szikesség) hatásainak részbeni kompenzációja.

A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

A támogatás mértéke:

a) a 19. cikk alapján lehatárolt területeken 85,9 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 23500Ft/ha/év,

b) a 20. cikk alapján lehatárolt területeken 10,94 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 3000 Ft/ha/év.

A 19. cikk szerint lehatárolt területek összterülete 395 402 ha, amely az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a. A 20. cikkely feltételeinek összesen 488 156 ha földterület felel meg, amely az összes megművelt terület 7,77%-a, valamint az ország területének 5,24%-a. A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5%-a, illetőleg a teljes megművelt terület 14%-a.

A Zámolyi-medence Különleges Természetmegőrzési és Különleges Madárvédelmi Terület gazdasági, társadalmi és természeti adottságai alapján nem indokolt, hogy KAT besorolást kapjon, így a területen ez a kompenzációs támogatás nem igényelhető a gazdálkodók számára.

Agrár-környezetgazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodás célja a természeti erőforrások okszerű, fenntartható biztosítása és az élelmiszerbiztonság elősegítése.

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás együtt igényelhető a Natura 2000 területek támogatásával, azonban a túlkompensációt el kell kerülni.

A Natura 2000 támogatások bevezetésének sikerességére következtethetünk, ha megvizsgáljuk, hogy az adott területen milyen a gazdálkodók elkötelezettsége a környezettudatos gazdálkodás iránt.

A Zámolyi-medence területén (2596 ha) 80 parcellán, a teljes terület több mint felén történik az agrár-környezetgazdálkodási kifizetés. A 80 parcella 7 szerződés keretében kerül támogatásra. Az egyes célprogramok közötti megoszlásukat és a területeket az alábbi táblázat foglalja össze:

Célprogram	Parcella (db)	Tám. ter. (ha)
Alapszintű szántóföldi célprogram	1	8,22
Füves élőhelyek kezelése	33	719,36
Integrált szántóföldi növénytermesztés	2	16,71
Ökológiai szántóföldi növénytermesztés - átállás alatti 1.	3	42,96
Ökológiai szántóföldi növénytermesztés - átállás alatti 2.	7	79,60
Ökológiai szántóföldi növénytermesztés - átállt terület	1	7,95
Ökológiai gyepgazdálkodás	33	762,55
Összesen	80	1637,35

1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás

Az erdőállomány jellemzése

A Zámolyi-medence különleges madárvédelmi terület és különleges természetmegőrzési terület erdőállománya 119 alrészletben 504,26 hektáron helyezkedik el. Az alábbi táblázatok bemutatják a jelenlegi faállománytípusok területi kiterjedését, illetve a faállományban megvalósítandó fafajösszetétel, a célállomány területi kiterjedését.

Faállománytípus	Terület (ha)
05 Egyéb kemény lombos	81,40
09 Feketefenyves	64,32
38 Cseres-feketefenyves	63,20
30 Fűzes	22,99
35 Elegyes-fűzes	21,19
45 Nemes nyáras-hazai nyáras	16,81
12 Nemes nyáras	15,39
02 Hazai nyáras	14,15
33 Feketefenyves-cseres	11,49
26 Egyéb lomb elegyes-feketefenyves	11,20
15 Egyéb elegyes-kőris	10,20
16 Cseres	9,86
04 Kocsányos tölgyes	8,38
53 Kocsányos tölgyes- hazai nyáras	7,78
22 Kőris	7,63
10 Egyéb lomb elegyes-cseres	7,12
20 Fenyő elegyes-erdeifenyves	5,97
08 Egyéb lomb elegyes-hazai nyáras	5,50
56 Fenyő elegyes-kocsányos tölgyes	4,76
18 Egyéb lomb elegyes-akác	4,39
07 Hazai nyáras-akác	2,64
24 Egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	2,60
74 Fenyő elegyes-nemes nyáras	2,49
63 Fenyő elegyes-hazai nyáras	2,14
39 Egyéb lomb elegyes-nemes nyáras	1,76
60 Fekete dió	1,39
54 Egyéb elegyes- molyhos tölgyes	0,90
01 Akác	0,40
Nincs adat	96,21
Összesen	504,26

Távlati célállománytípus	Terület (ha)
10 Egyéb lomb elegyes-cseres	93,09
02 Hazai nyáras	75,64
08 Egyéb lomb elegyes-hazai nyáras	74,64
05 Egyéb kemény lombos	63,19

53 Kocsányos tölgyes- hazai nyáras	43,92
35 Elegyes-fűzes	21,00
58 Hazai nyáras-kocsányos tölgyes	9,41
15 Egyéb elegyes-kőrises	8,60
01 Akácos	5,13
74 Fenyő elegyes-nemes nyáras	5,00
47 Virágos kőrises-molyhos tölgyes	4,30
24 Egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	2,30
04 Kocsányos tölgyes	1,43
18 Egyéb lomb elegyes-akácos	0,40
Nincs adat	96,21
Összesen	504,26

A Zámolyi-medence Natura 2000 terület erdőterületeinek nagy része közösségi tulajdonban van (478,09 ha), 18 ha állami tulajdonban és 8,17 ha pedig magántulajdonban van. Az erdőgazdálkodók személyét az erdészeti adattár tartja nyilván. A terület teljes területe (504,26 ha) nem védett terület.

A kezelési üzemmód szerint az erdőterület nagy része vágásos erdő (381,92 ha) és 26,13 ha pedig szálaló kezelési üzemmódú erdő. A terület 96,21 hektárjáról nincs adat.

Rendeltetés szerint az alábbi kategóriák fordulnak elő a területen:

Erdők rendeltetése	Terület (ha)
<i>Védelmi rendeltetésű erdők</i>	
110 Talajvédelmi erdő	275,94
111 Mezővédő erdő	5,63
116 Gát- partvédő erdő	102,31
<i>Gazdasági rendeltetésű erdők</i>	
211 Faanyagtermelést szolgáló erdő	24,17
Nincs adat	96,21

1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a III/4. Dunamenti-Mezőföldi körzetben helyezkedik el. A körzet apróvadás és nagyvadás átmeneti jellegű vadászterületekből áll. Állandó, általánosan elterjedt nagyvadfaj az őz, emellett változó egyedsűrűségben megjelenik a gímszarvas és a vaddisznó, illetve foltszerűen a döm és a muflon. A mezei nyúl alacsony egyedsűrűséggel mindenhol megtalálható a körzetben, a fácán területi eloszlása azonban az eltérő természeti adottságokból adódóan nagyobb különbségeket mutat. Az apróvadfajok állomány nagyságára a folyamatos csökkenés jellemző. A területen sok vizes élőhely található, ahol a vízivadgazdálkodás szerepe jelentős. A vadgazdálkodási tervezési szempontok alapján a nagyvadfajok létszámcsoökkentése illetve az apróvadfajok érdekében történő élőhelyjavítás és ragadozógyérítés javasolt. A vízivad szempontjából fontos a vízparti növényzet megóvása, nyugodt táplálkozó- és pihenőterületek biztosítása.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve és telephelye:

07-402010-1-4-1 Gánti Vértes Vadásztársaság (Gánt)
07-402910-1-4-1 Kittenberger Kálmán Vadásztársaság (Csákvár)
07-403010-1-4-1 Fekete István Vadásztársaság (Pátka)

A terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány-sűrűsége (pld/100 ha)	A terület jellemzői				
		Állománysűrűség (2000-2009)		Hasznosítási sűrűség (1999-2008)		A vadfajok vadgazdálkodási jelentősége
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	
Gímszarvas	0,34	0,57	stagnáló	0,75	csökkenő	közepes
Dámszarvas	0,13	0,03	növekvő	0,01	stagnáló	kicsi
Őz	3,81	6,47	növekvő	1,39	stagnáló	közepes
Muflon	0,08	0,00	-	0,00	-	nincs
Vaddisznó	0,72	0,25	stagnáló	0,87	stagnáló	közepes
Mezei nyúl	3,80	4,85	stagnáló	0,32	csökkenő	kicsi
Fácán	9,35	5,81	stagnáló	11,03	stagnáló	kicsi
Fogoly	0,33	0,11	csökkenő	0,00	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

A területen a gímszarvas és a vaddisznó állománylétszáma az évek közötti ingadozás ellenére állandó szintet mutat, a dām és az őz létszáma viszont egyértelműen növekszik. A hasznosított mennyiség a gímszarvas esetébe csökken, a további három jelenlévő nagyvad faj terítéke jelentősen nem változott a vizsgált időszakban. A mezei nyúl és a fácán állomány nagysága stagnál, míg a fogoly esetében csökkenő tendenciát mutat. Mindez a mezei nyúl hasznosított létszámának csökkenésével illetve a fácán terítékének állandó szinten tartásával járt. A fácán terítékében nagy szerepe van a mesterséges nevelésnek és kibocsátásnak.

A vízivadfajok vadgazdálkodási jelentősége kicsi; vetési lúd, nagylilik, tőkés és csörgő réce került terítékre az utóbbi években. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, házi görény, aranyakál, kóbor kutya, kóbor macska.

A területet érintő természetvédelmi előírások kiterjednek a vadászati és vadgazdálkodási be rendezések elhelyezésére, vadföld művelésre és a vadászatok szervezésére.

A területen az évszakok függvényében eltérő sűrűségben jelen lévő gímszarvas minőségének javítása érdekében a megfelelő ivararány és korösszetétel elérése a cél. A szórványosan előforduló dámszarvas állományszabályozása nem tervezhető. A jó minőségű őzállomány kezelésénél az ivararány javítása a cél, amely a korösszetétel javítását is eredményezné. A vaddisznó állandó vadjává vált a területnek, azonban létszámának további növekedése az általa - a mezőgazdaságban és az apróvad állományban - okozott kártétel miatt nem kívánatos. Az apróvadgazdálkodásban a komplex szemléletű mezei élőhelyfejlesztés és a ragadozó gyérítés kap kiemelt szerepet.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

III/4. Dunamenti-Mezőföldi körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Gánti Vértes Vadásztársaság (07-402010-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 27. Jóváhagyta: Fejér Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Kittenberger Kálmán Vadásztársaság (07-402910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. július 2. Jóváhagyta: Fejér Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Fekete István Vadásztársaság (07-403010-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. június 25. Jóváhagyta: Fejér Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás

A Pro Vértes alapítvány vizes élőhely rekonstrukcióját végzi a zámolyi víztározóban. Tevékenysége során szorosan együttműködik a KDT-KÖVIZIG illetékes szakaszmérnökségével.

1. 3. 3. 5. Turizmus

A Nemzetközi Kékvércse telep érdekében, nehézségekbe ütközik a közeli üdülő terület fejlesztése.

1. 3. 3. 6. Ipar

Csákvár a korábbi katonai repülőtéren szeretett volna logisztikai központot kialakítani, de a Natura 2000 kijelölés ezt nem teszi lehetővé. A repülőtér szomszédságában lévő gyepek jó táplálékszerző helyet biztosítanak a ragadozó madarak számára.

1. 3. 3. 7. Infrastruktúra

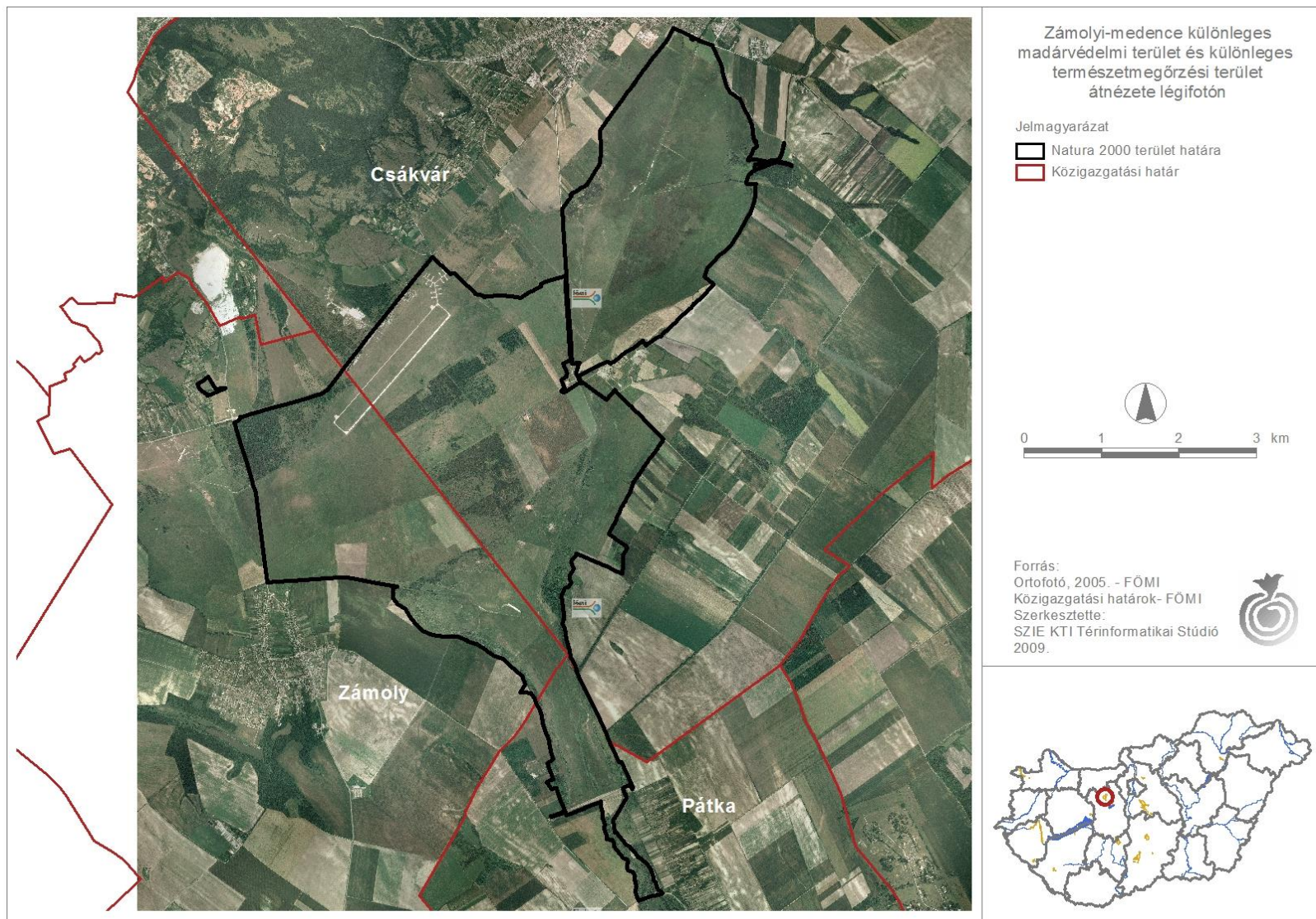
A tervezett 8123-as elkerülő út nyomvonala keresztülhalad a Natura 2000 területen.

1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok

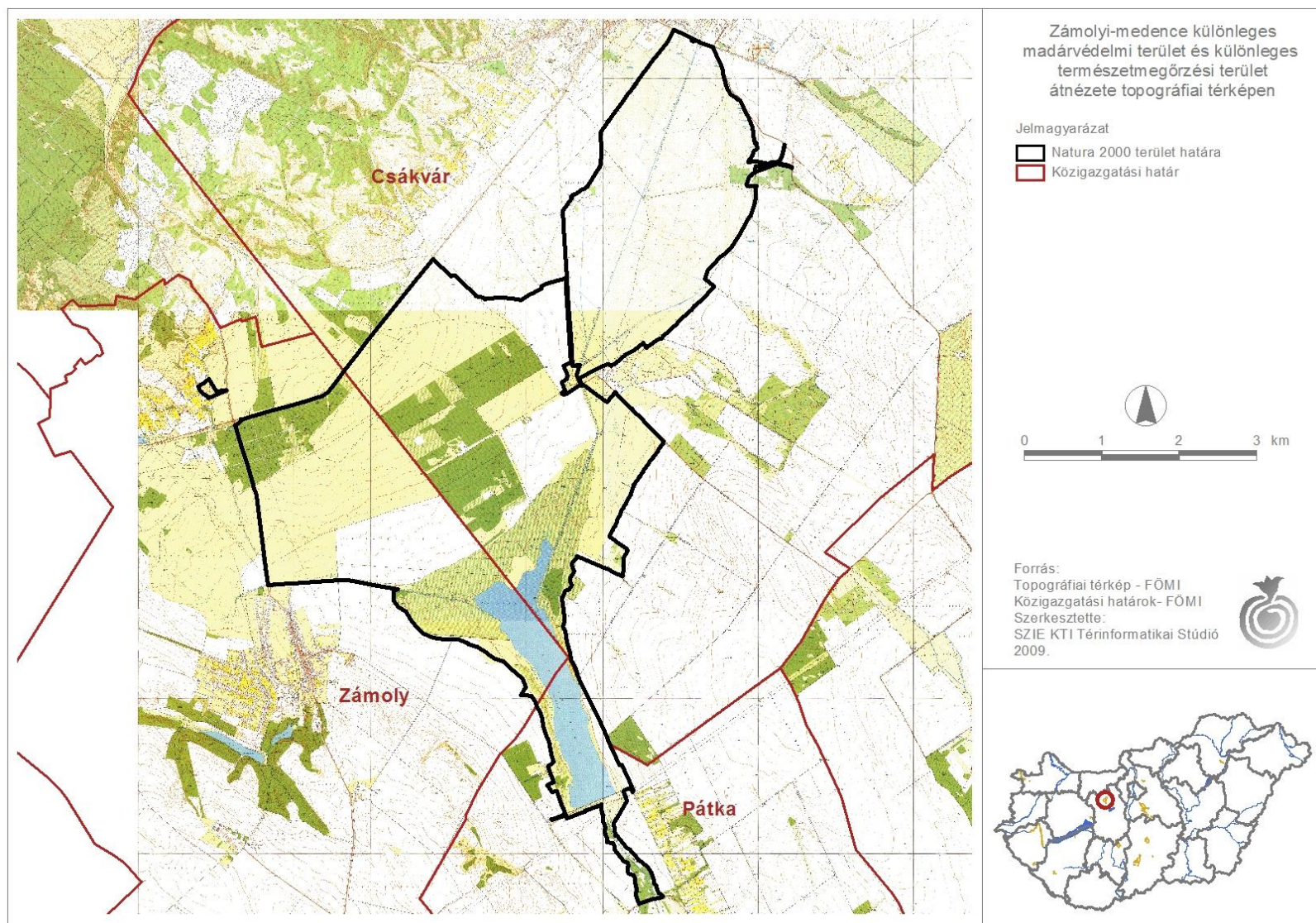
Egy kisebb iparterület is beletartozik a Natura 2000 területbe, ahol benzinkút létesítését tervezték.

III. MELLÉKLETEK

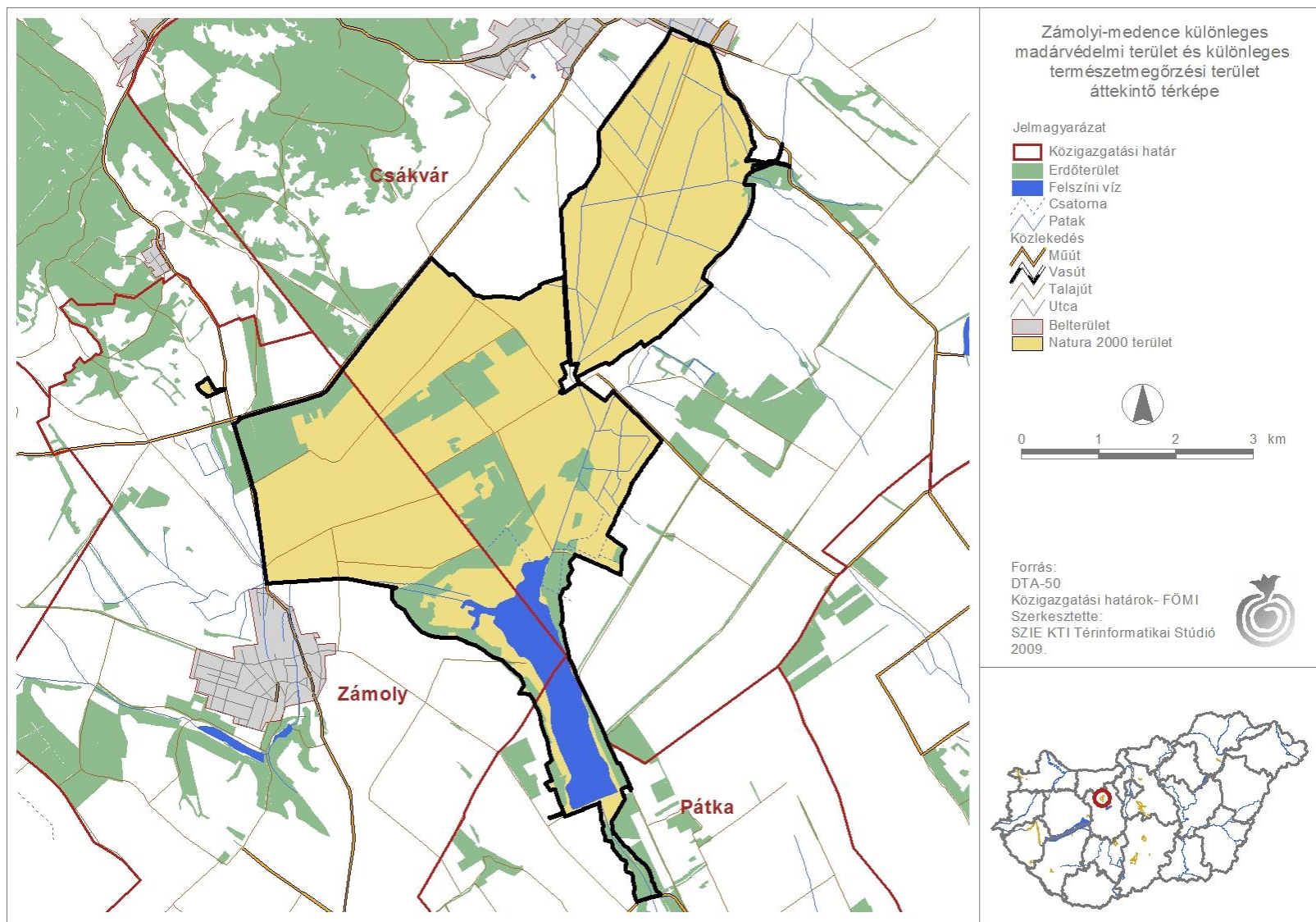
Térképek

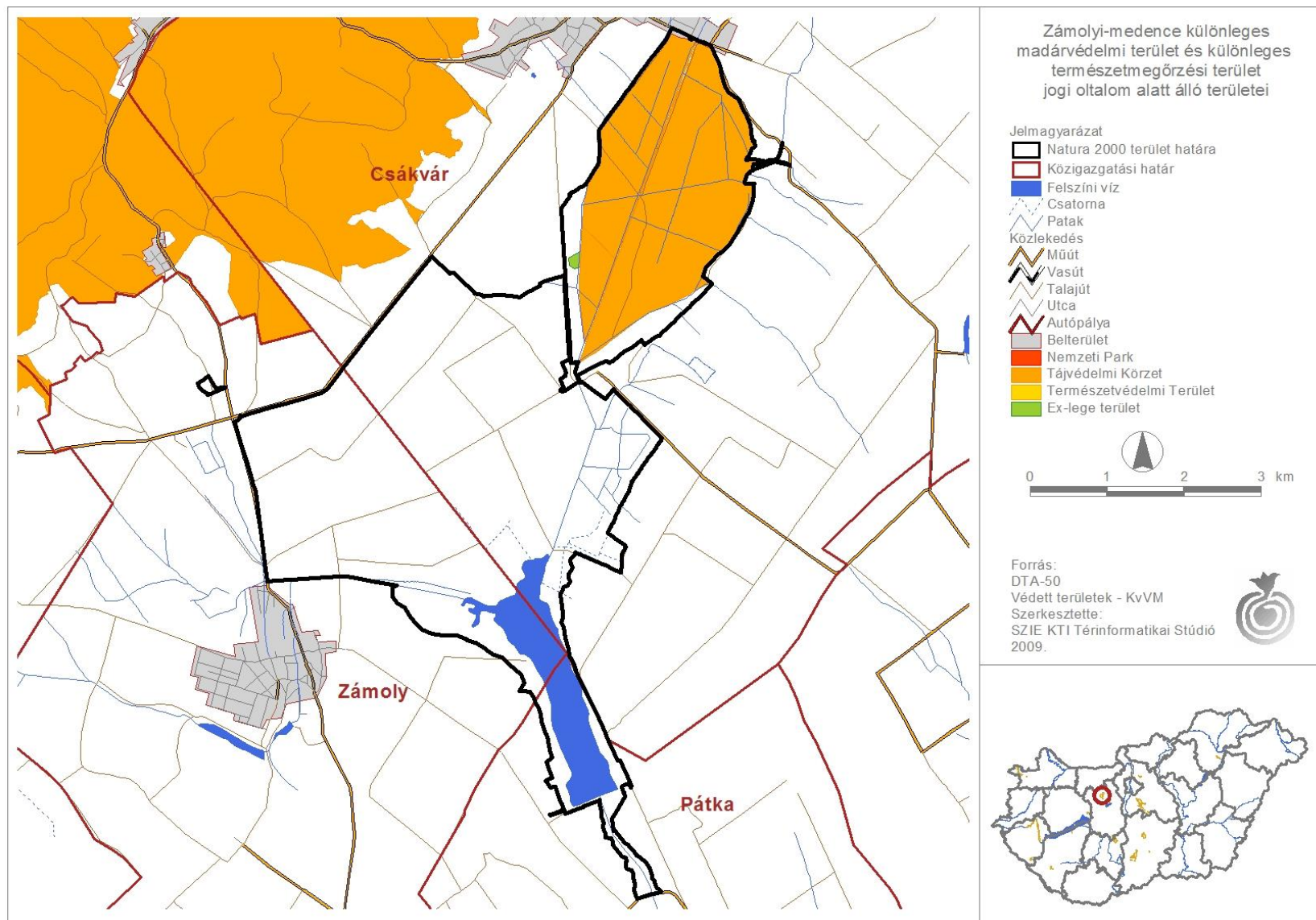
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

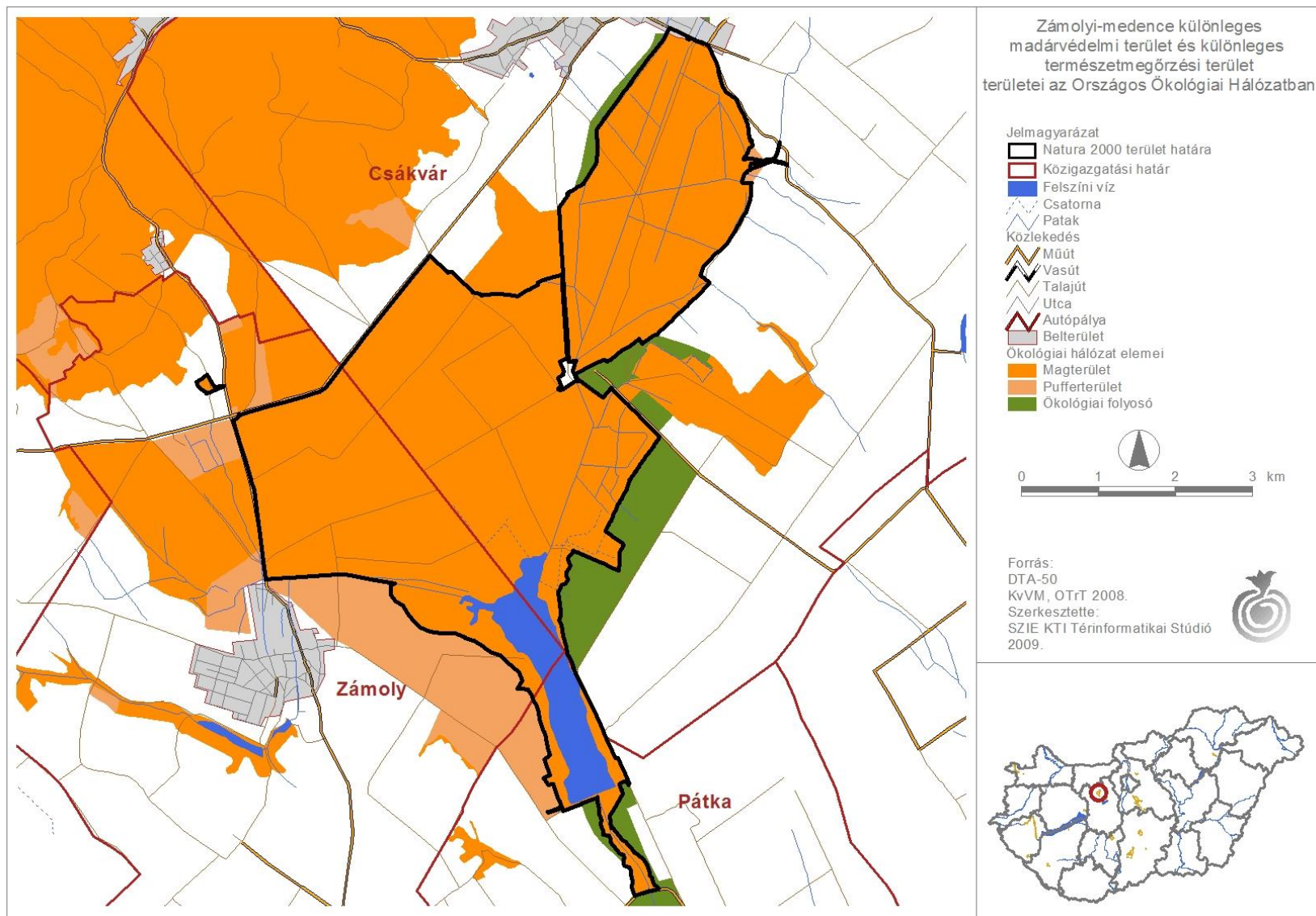
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe

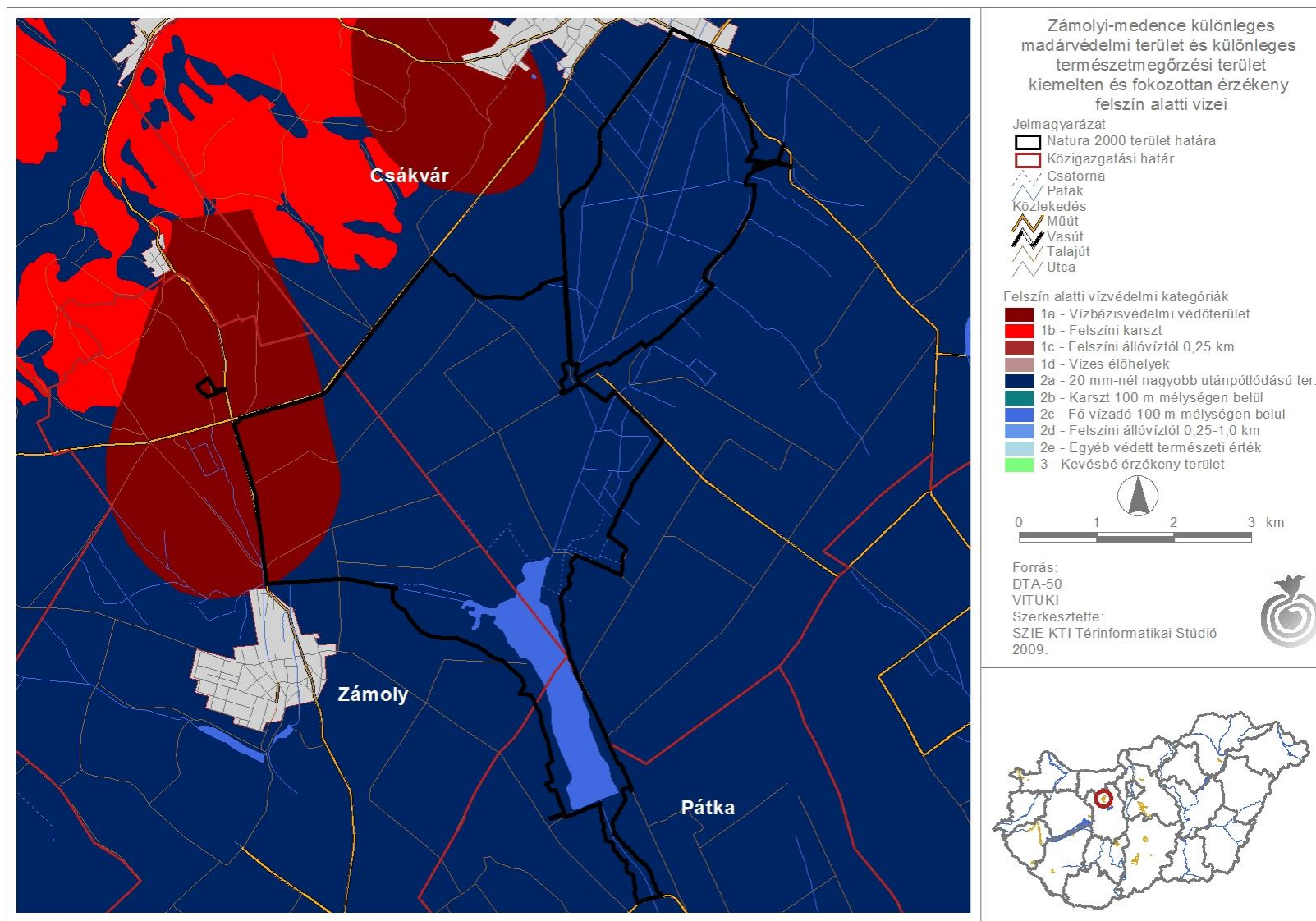
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe

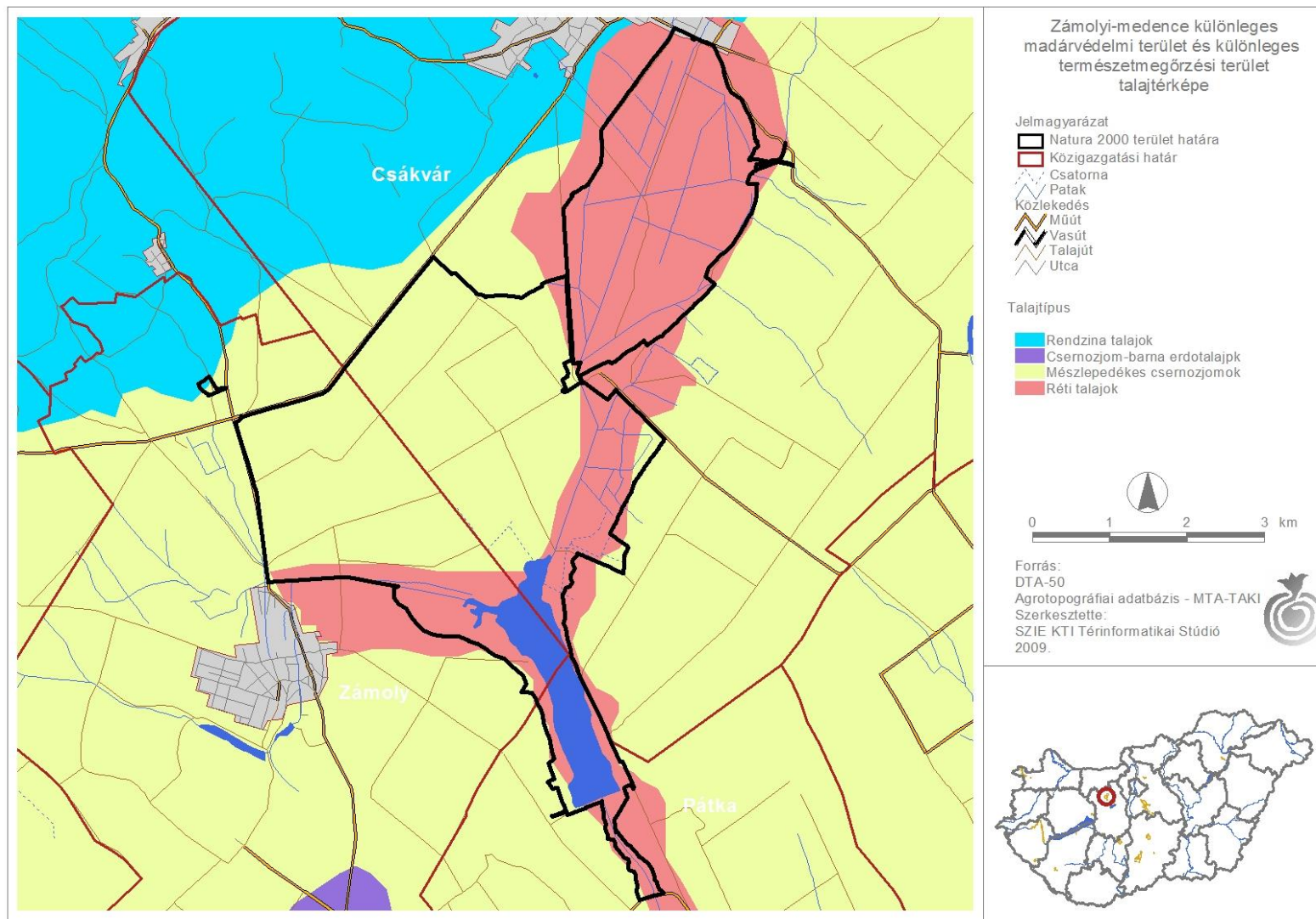
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei

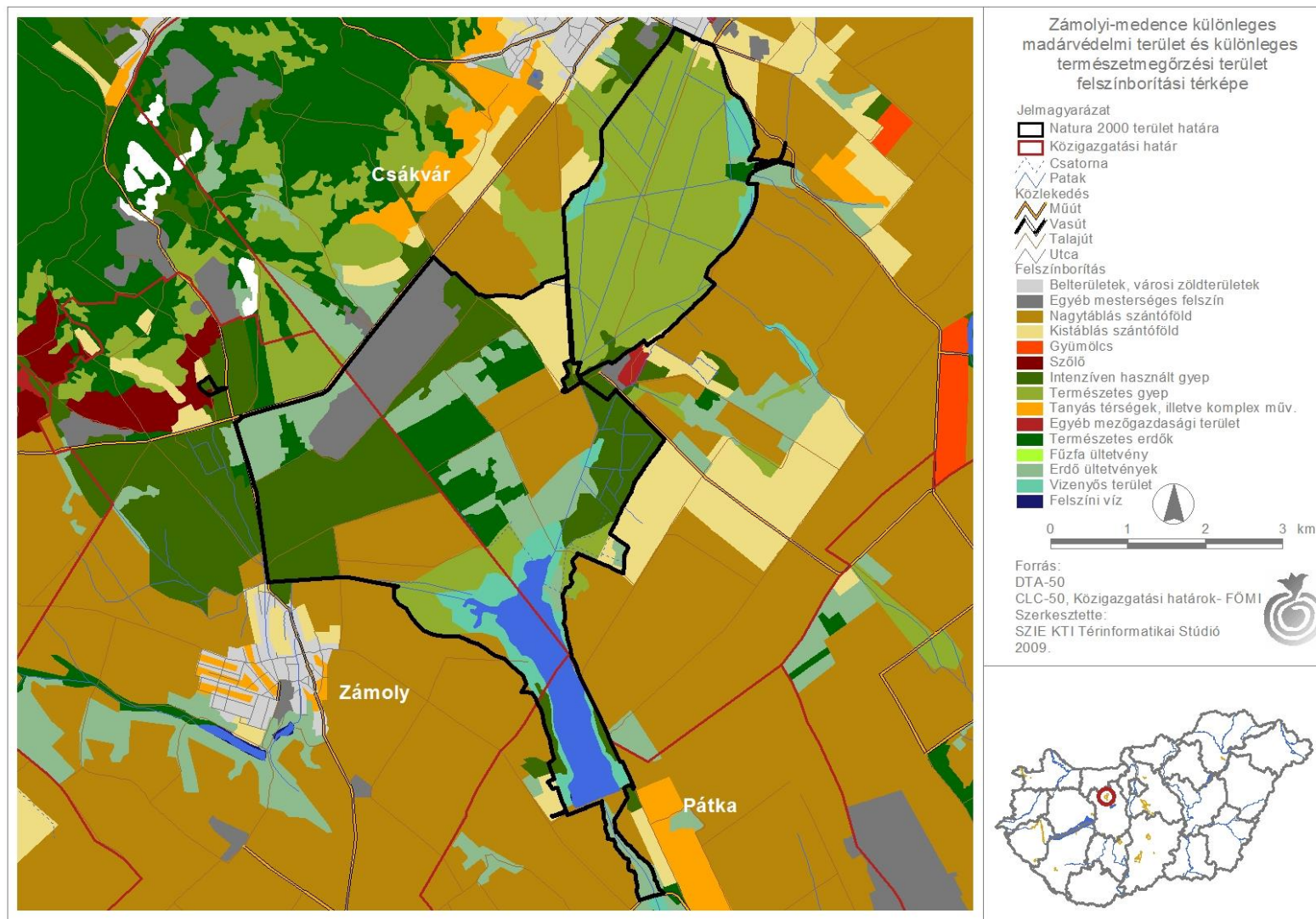
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége a országos ökológia hálózatban

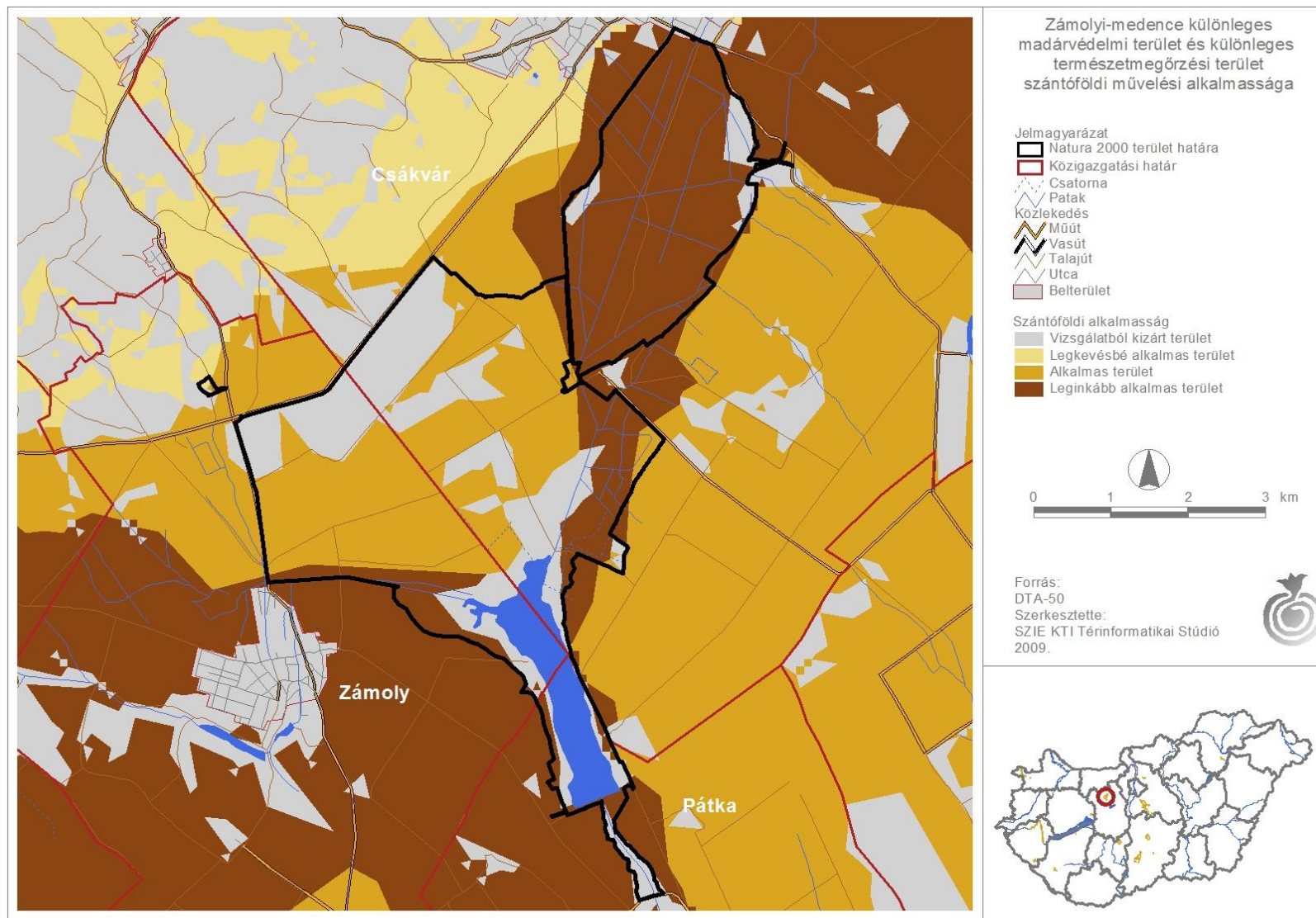
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

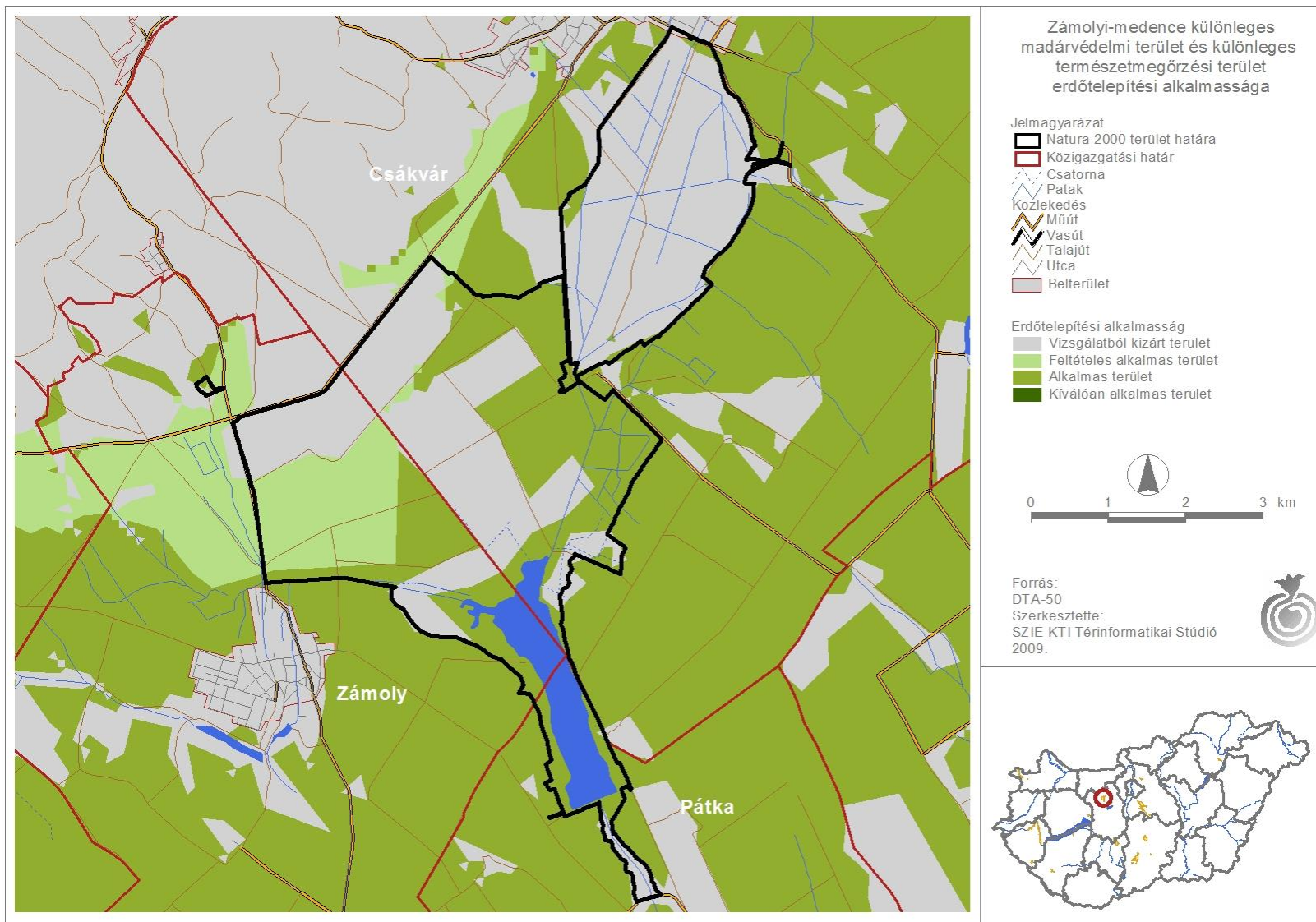
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

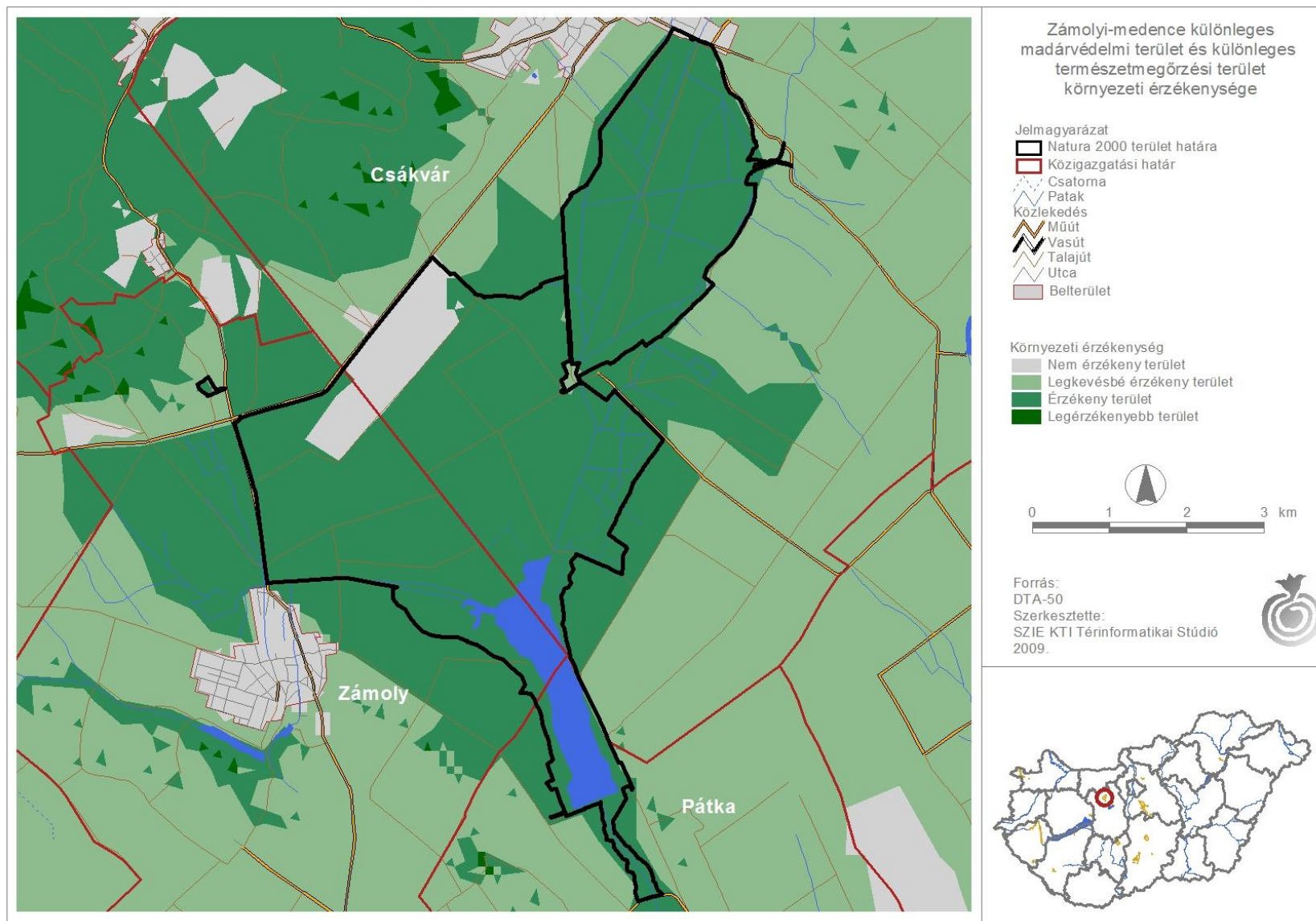
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

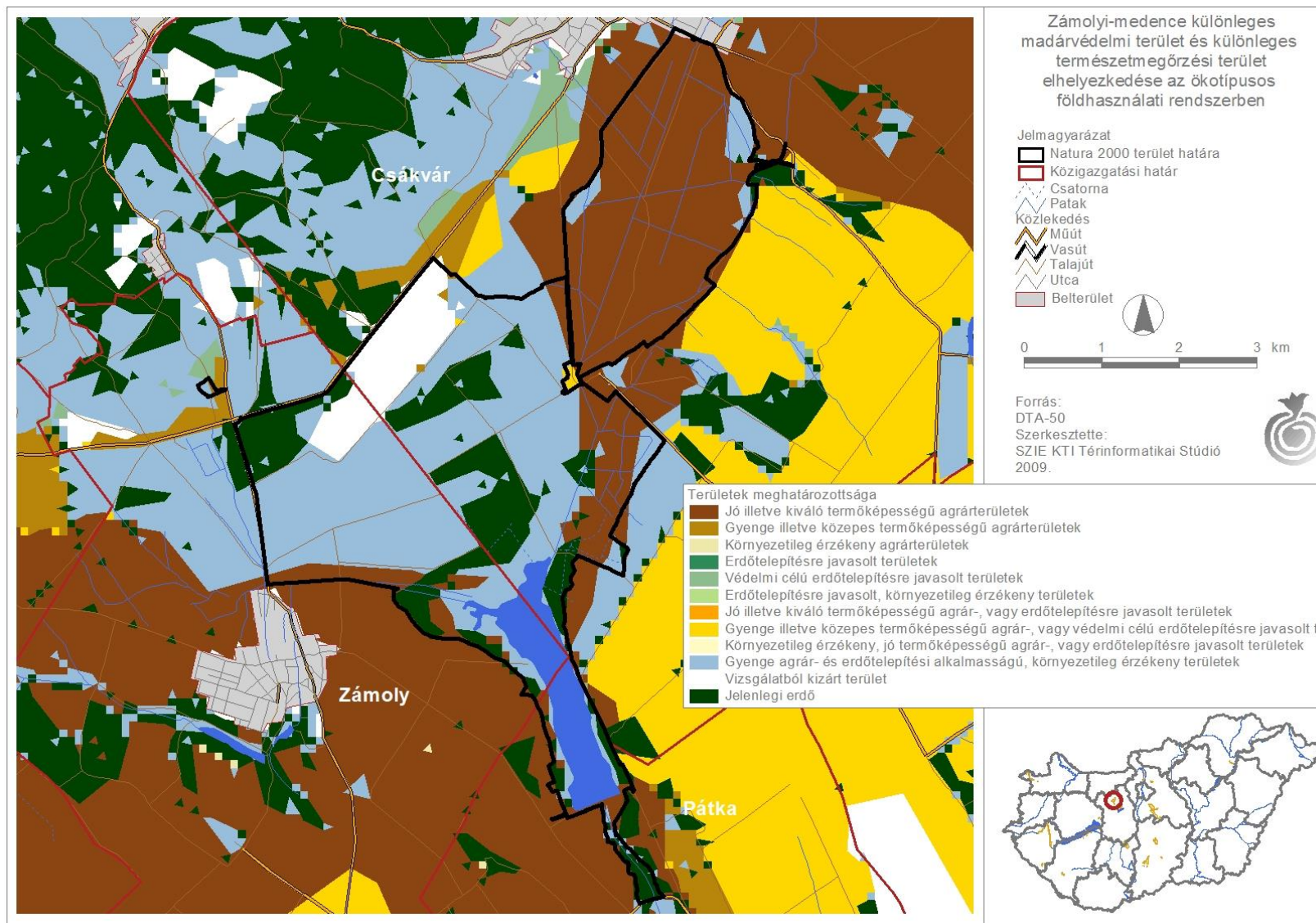
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

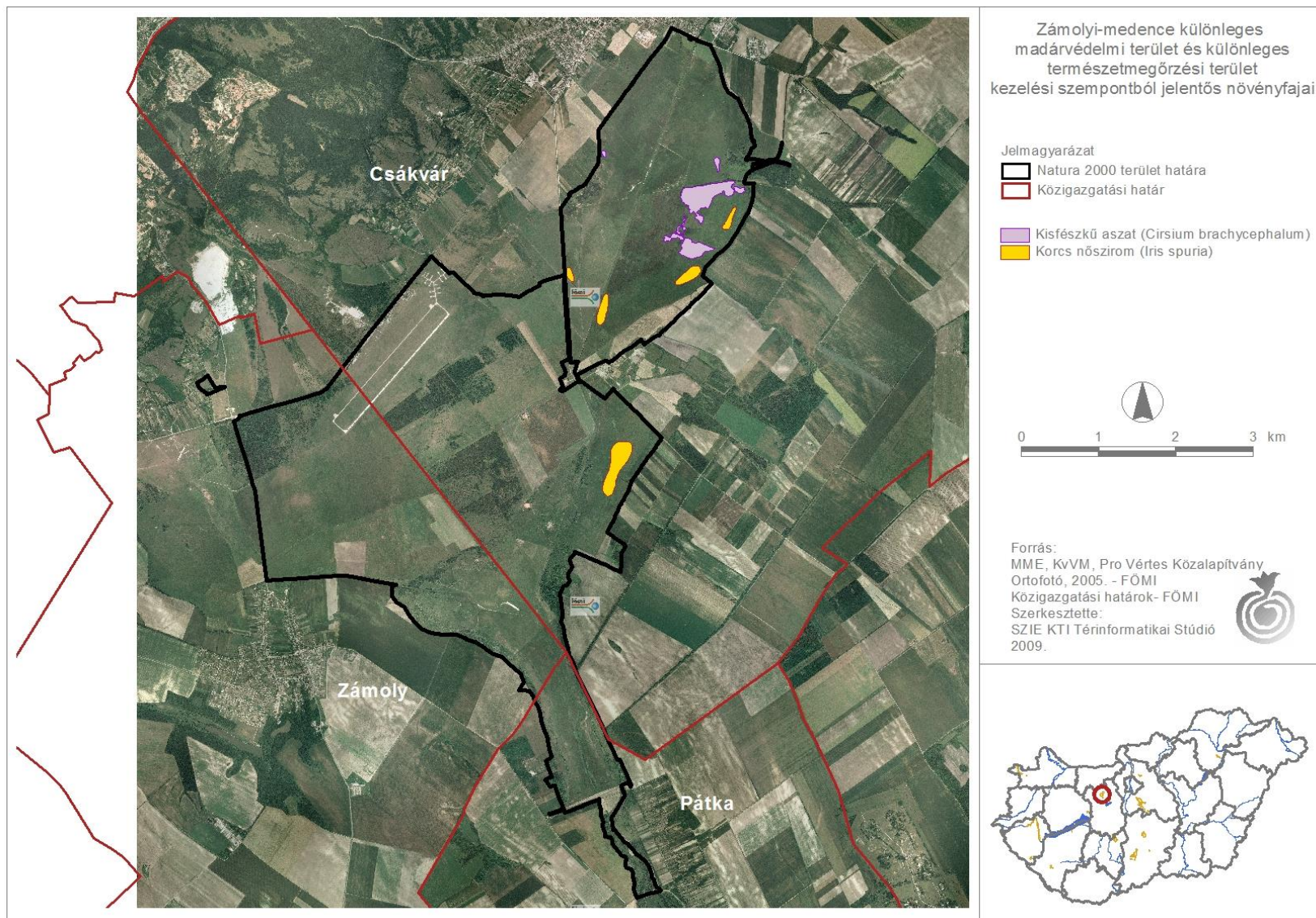
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

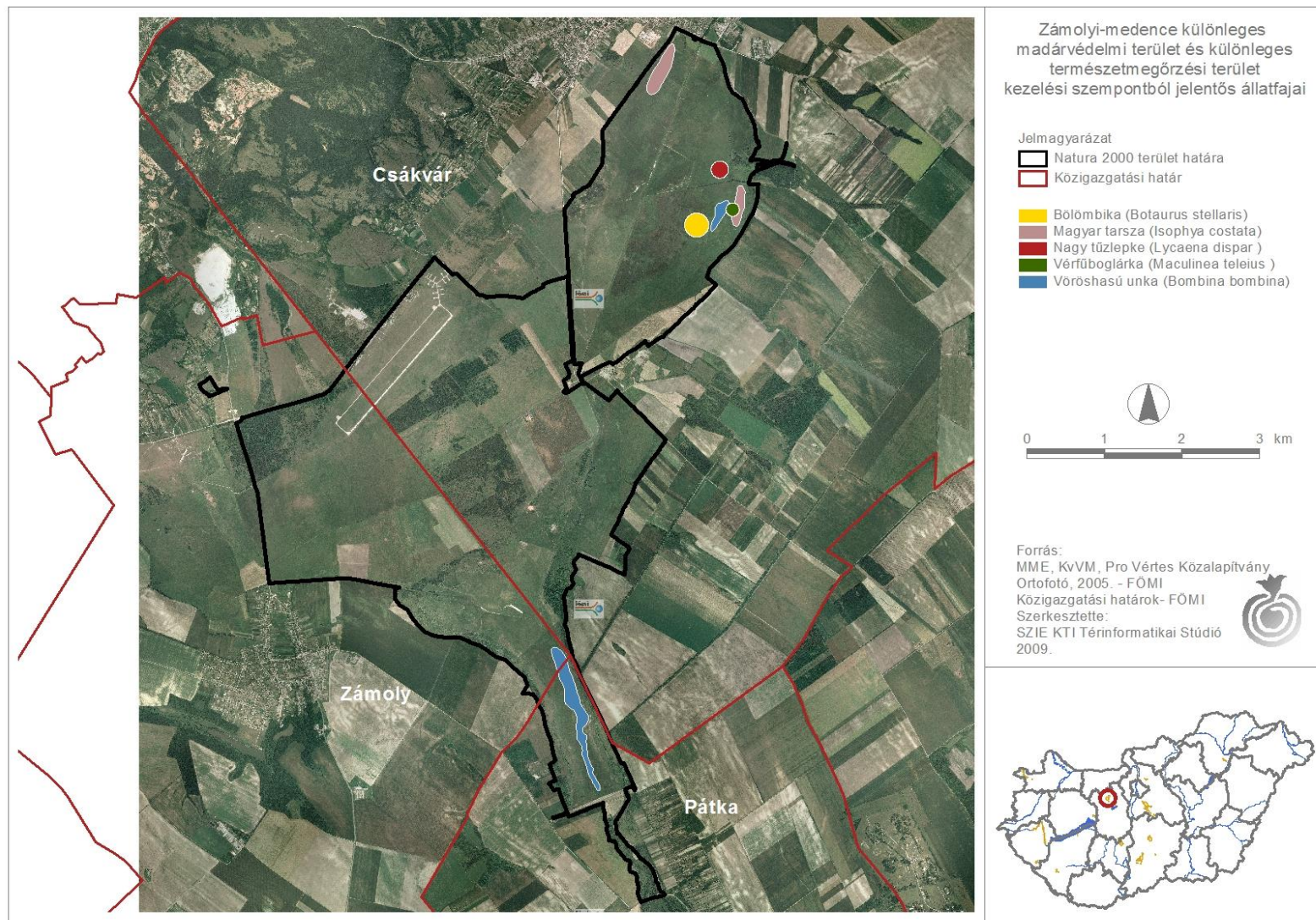
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

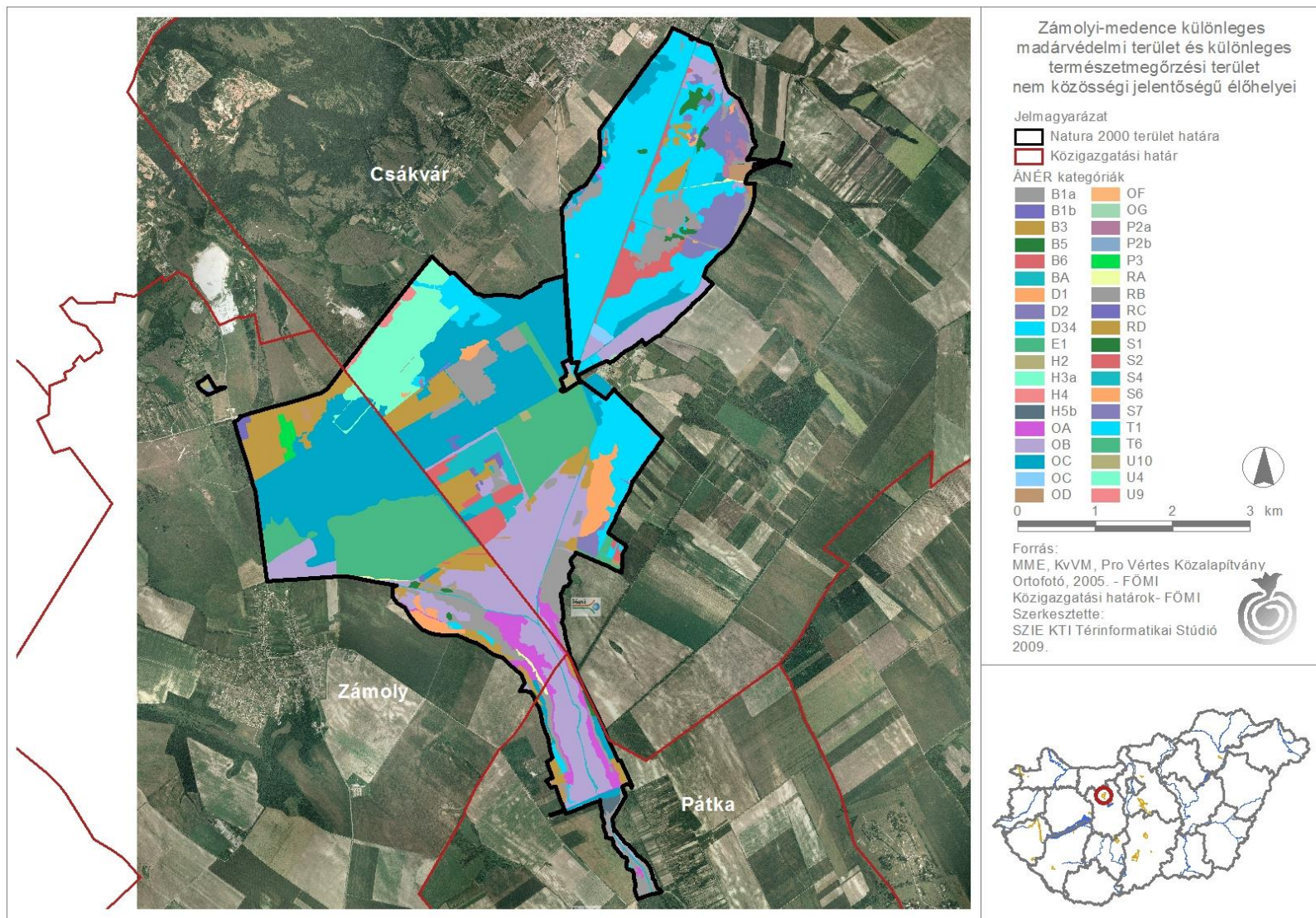
12. sz. melléklet: A tervezési terület elhelyezkedése az ökotípusos földhasználati rendszerbe

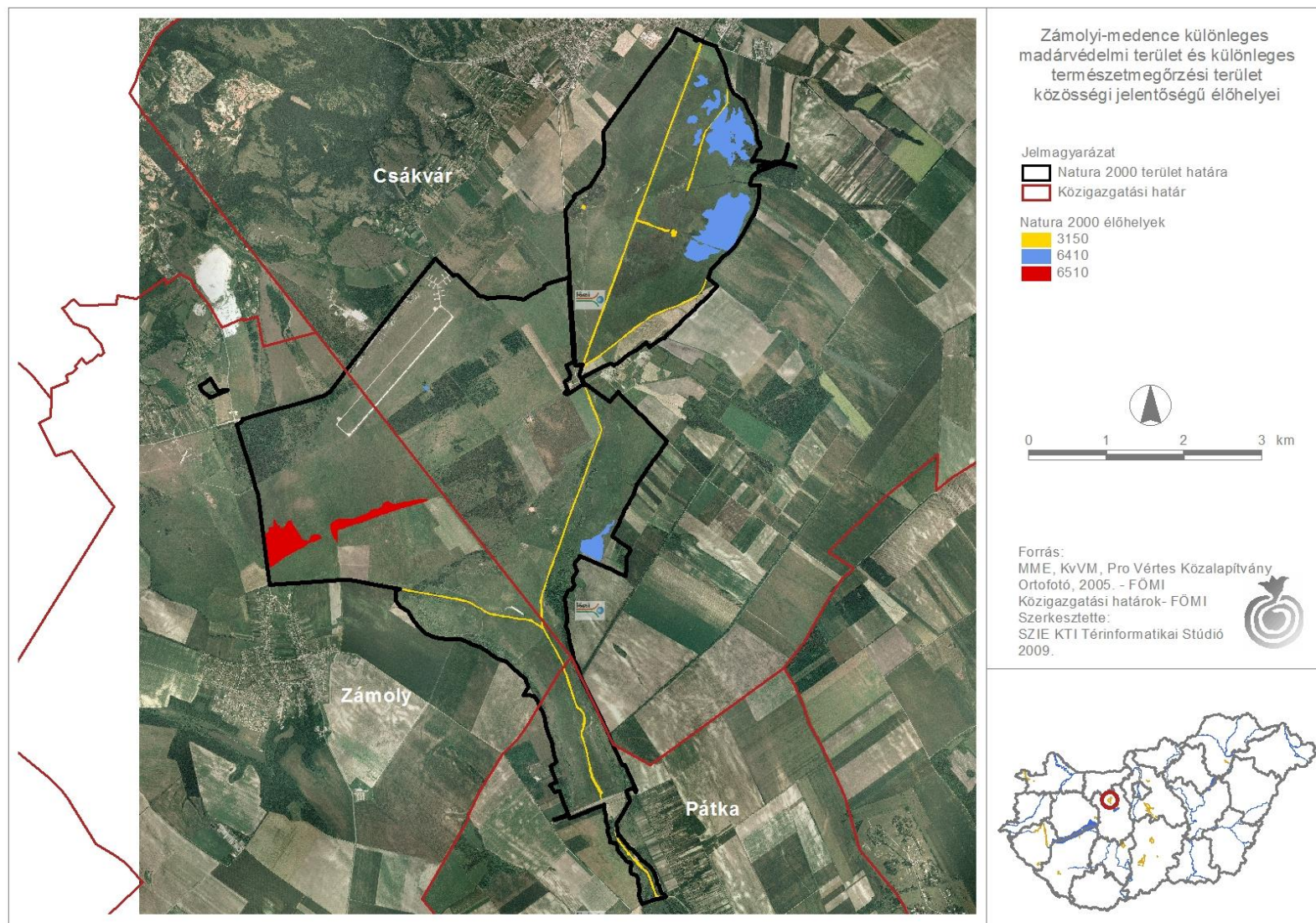
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai

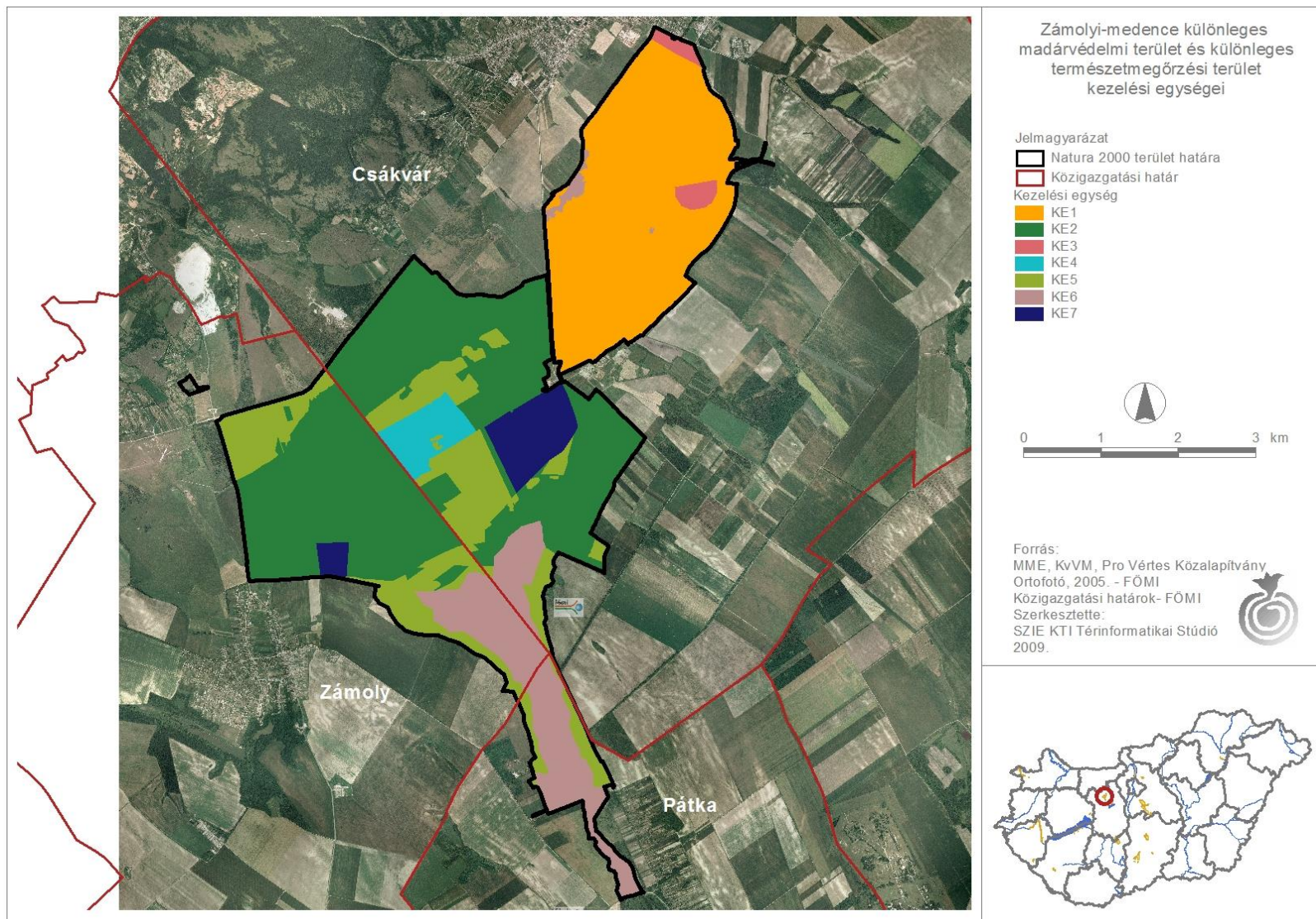
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai

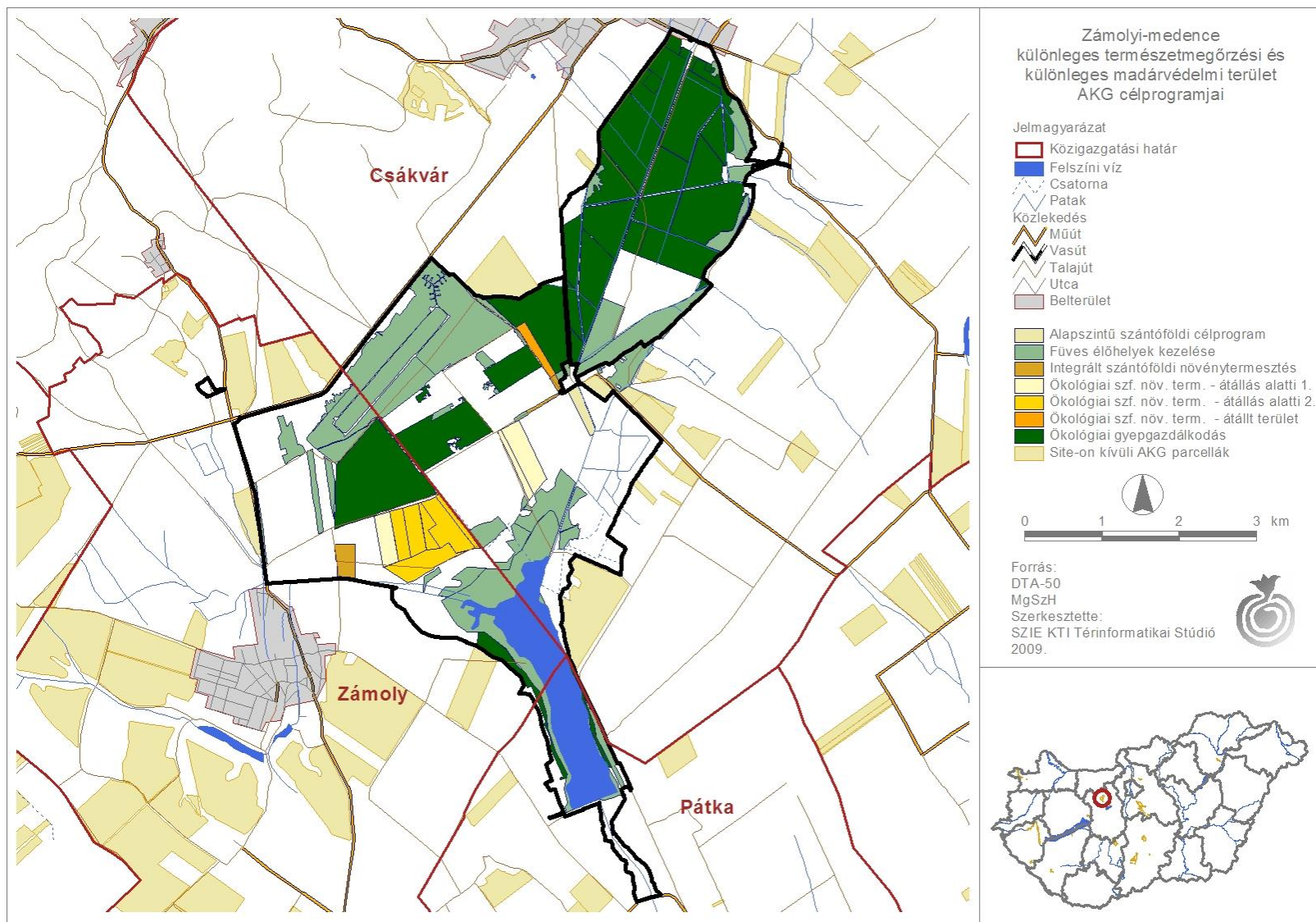
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térkép

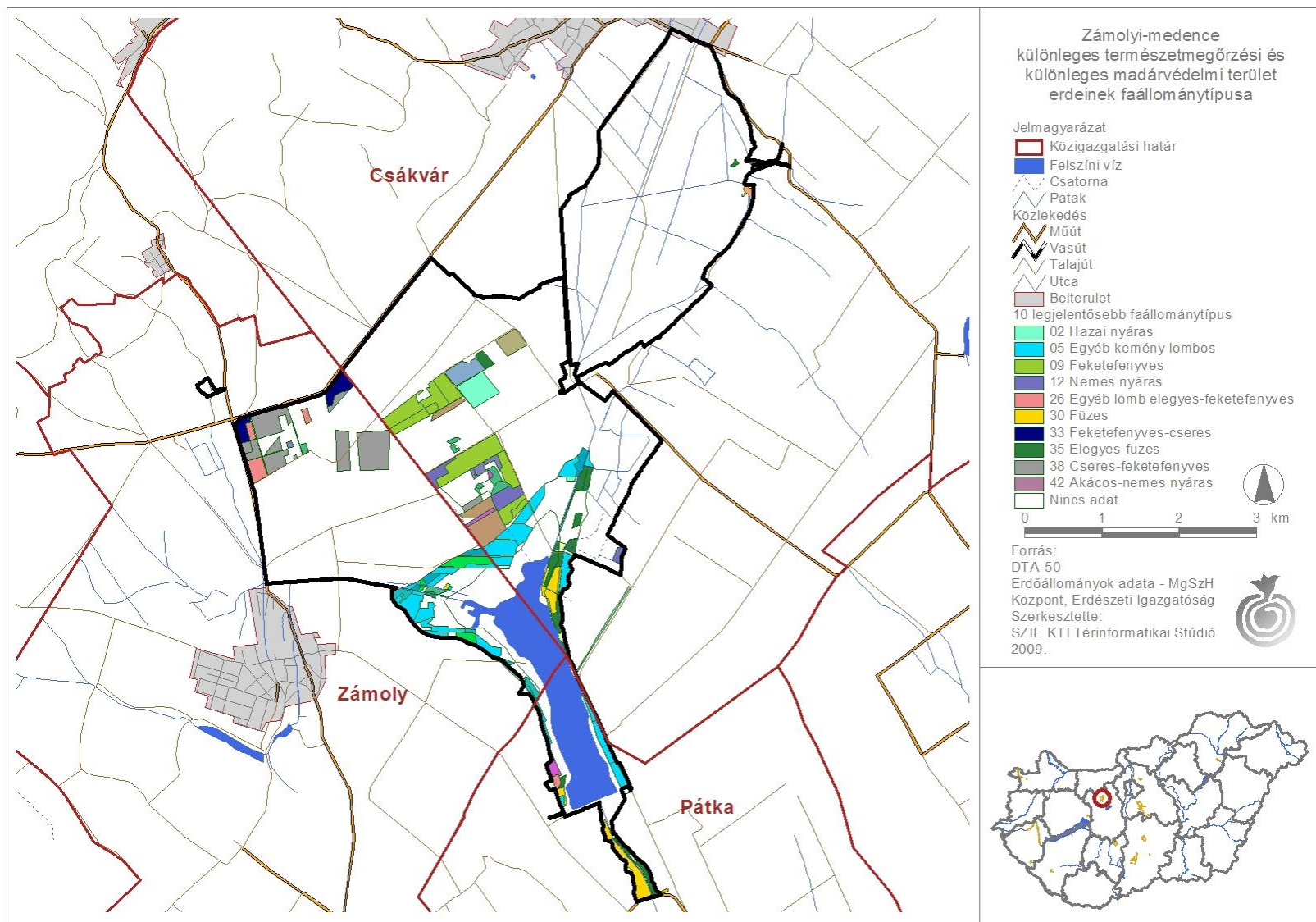
16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe

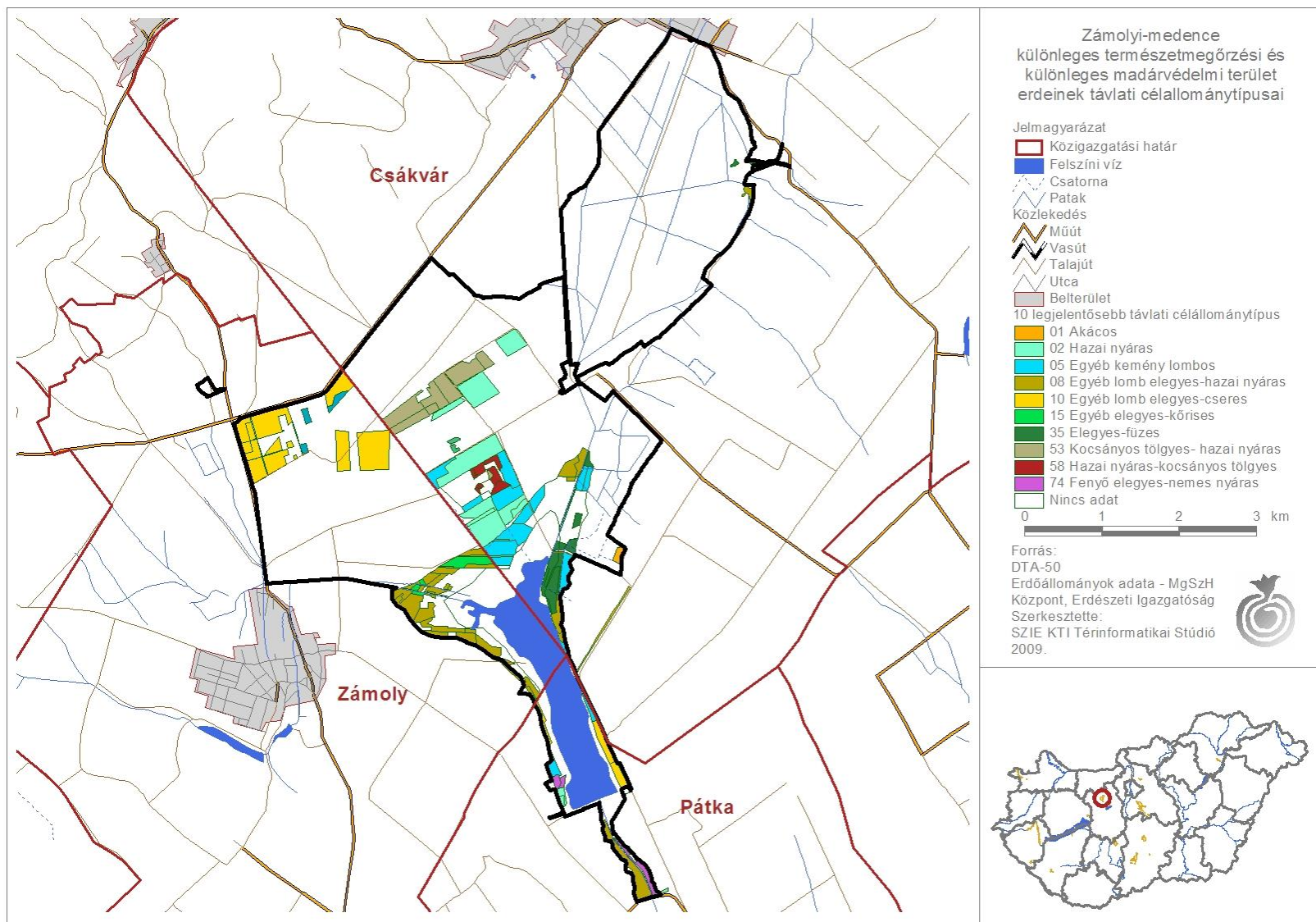
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységei

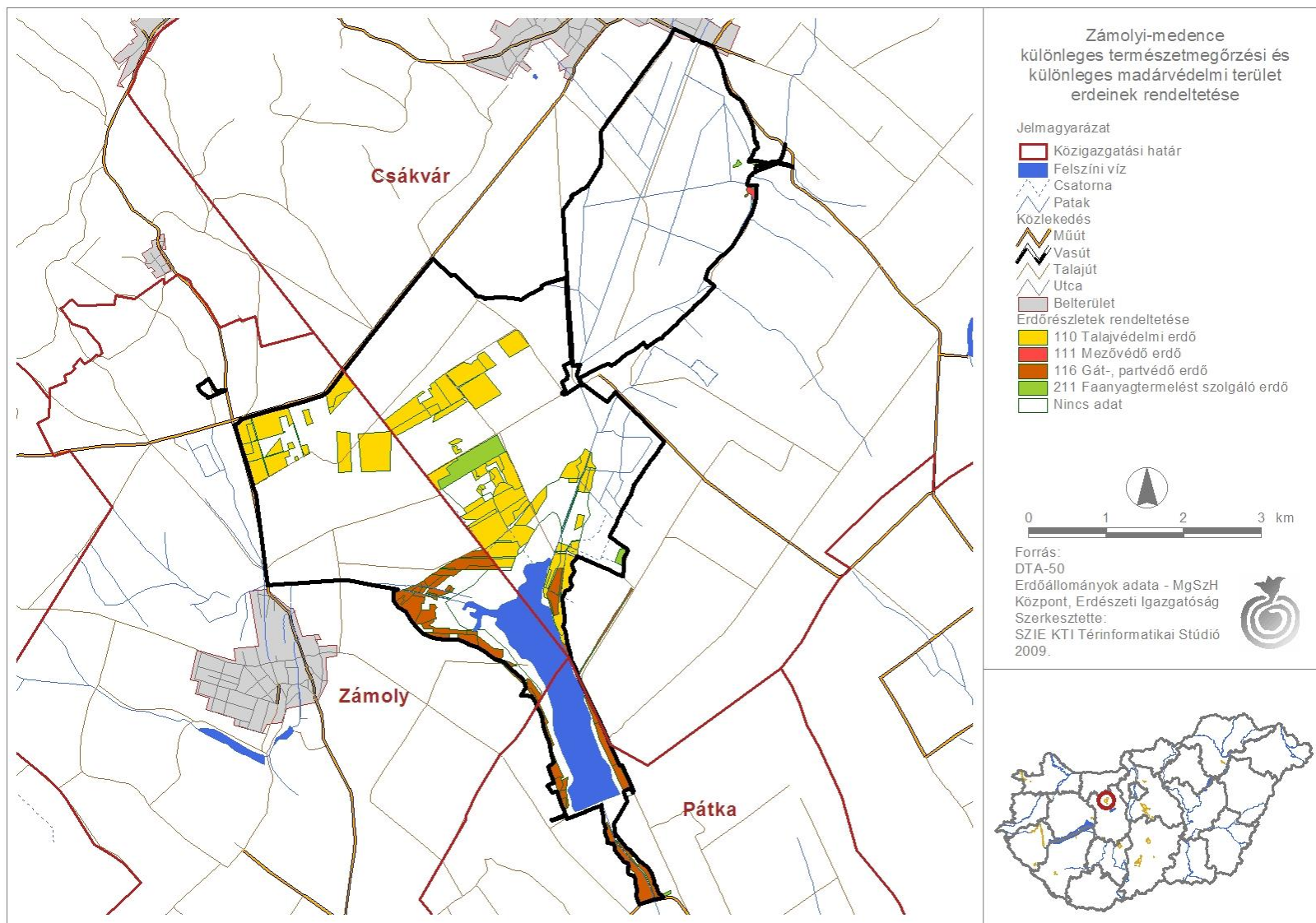
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja

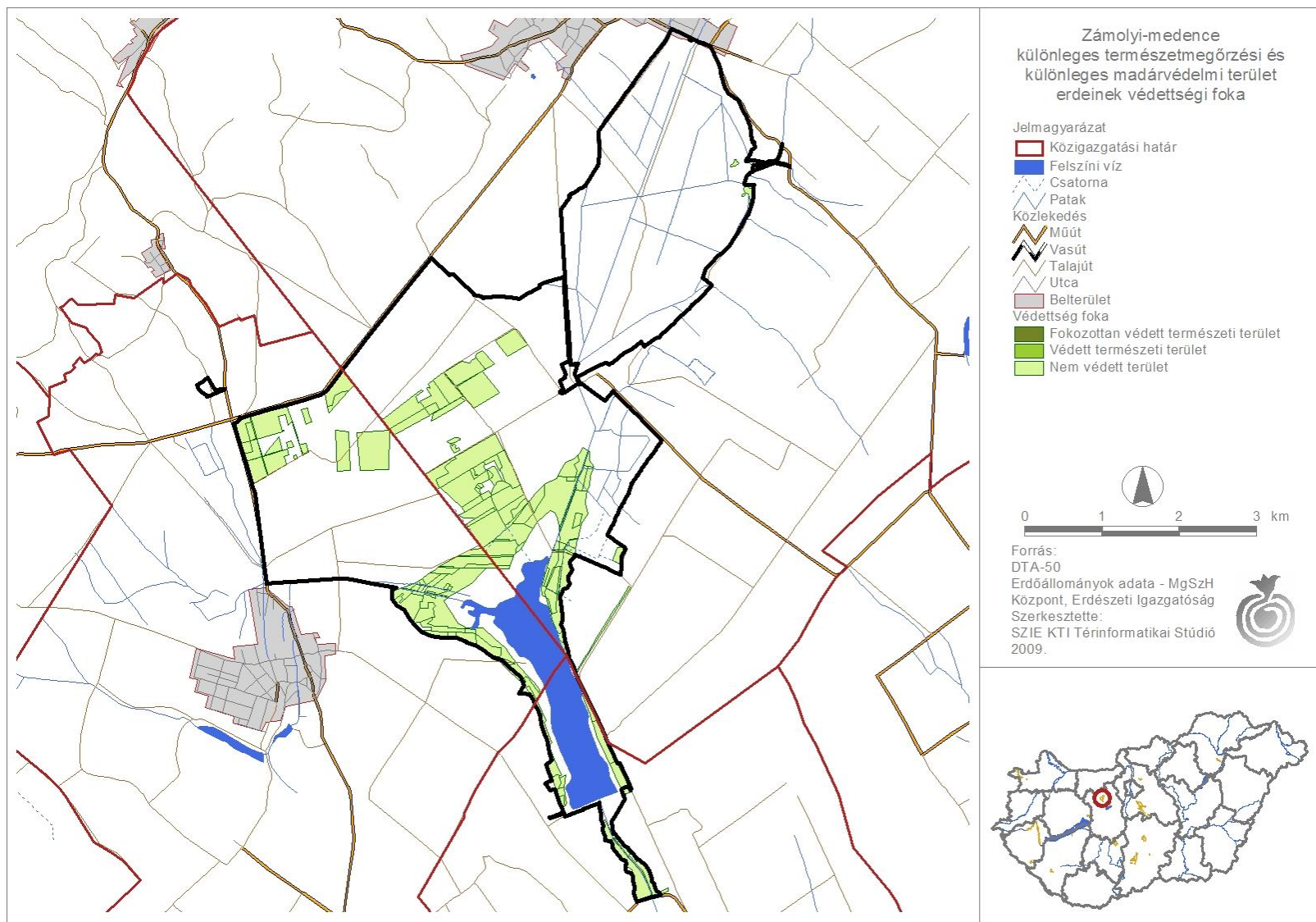
19/1. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek faállomány típusai

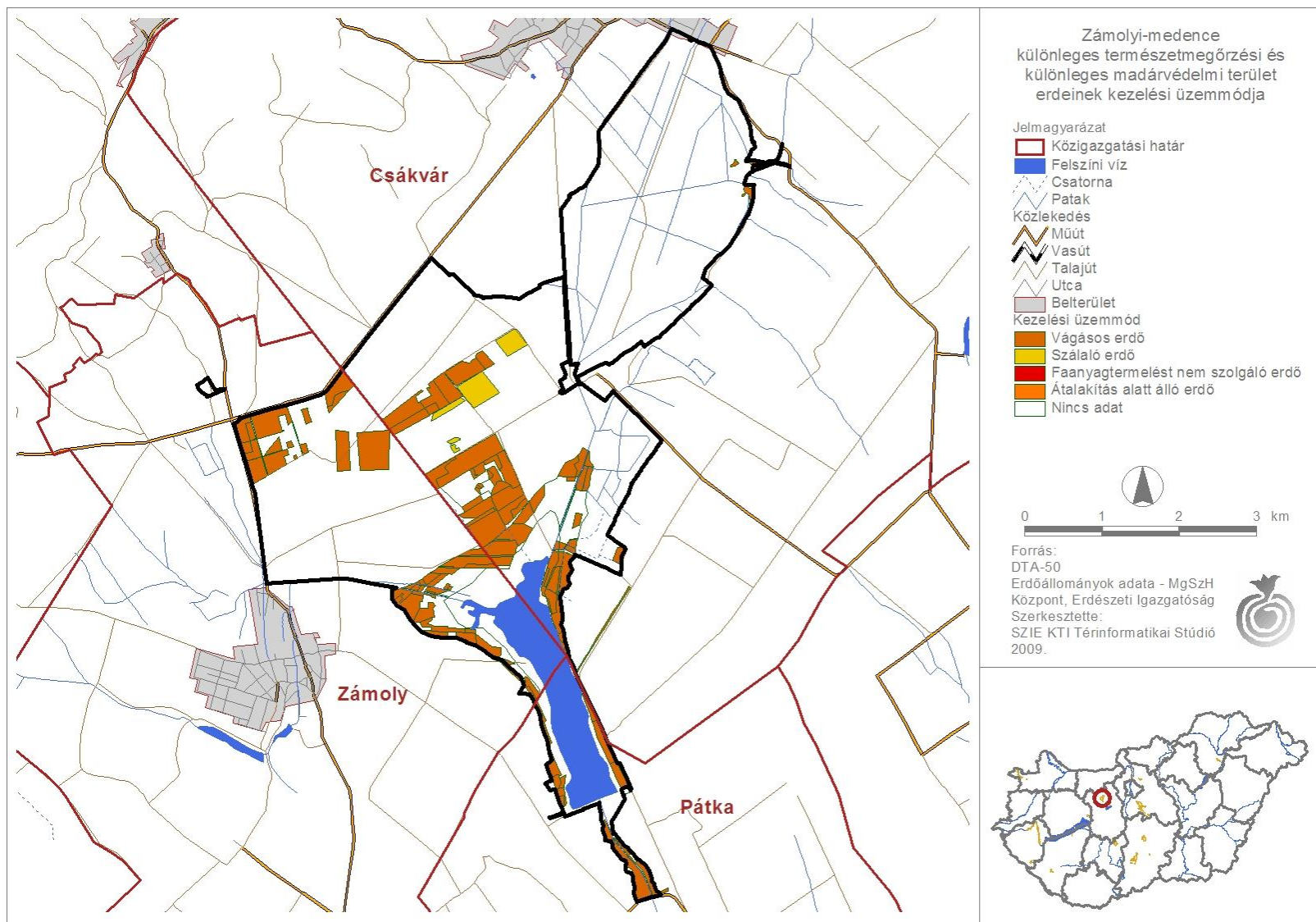
19/2. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek célállomány típusai

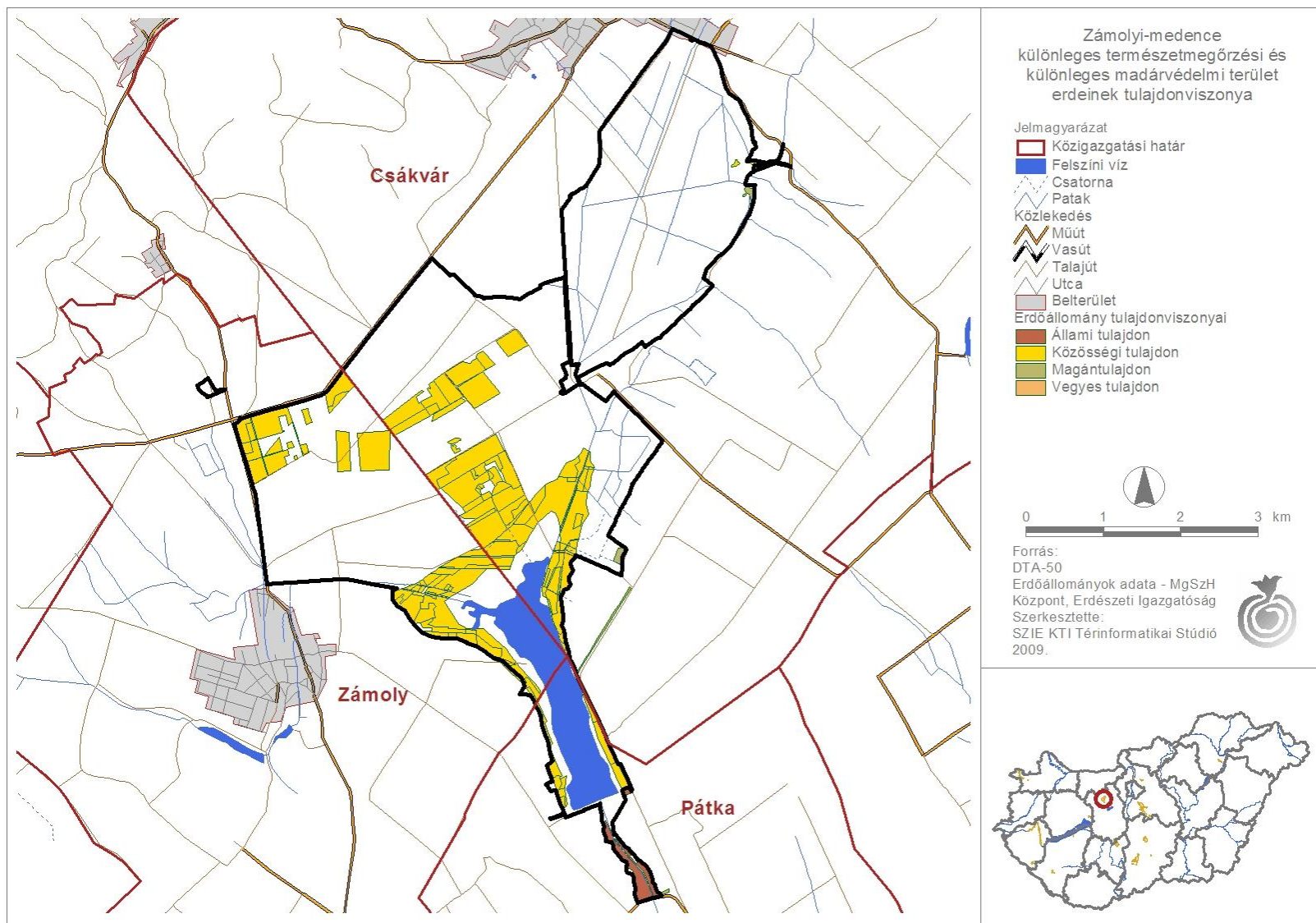
19/3. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek rendeltetése

19/4. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek védettségi foka

19/5. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési üzem módja

19/6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési tulajdonviszonya

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálas pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlőhántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hóeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszer gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmély lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen évelő szálaspillangós takarmánynövényeket (évelő szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházhasználat termesztés tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ47	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ48	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjűlegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepterület kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelők használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása is támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gypfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepegetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórta jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsméret felett) és a vadgyümölcsök (törzsméret megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20-ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY58	A gyepeken legelészakított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY59	A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyeppet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyeppet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárazzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY90	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszással.
GY94	A kaszátlan területet kaszásonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszátlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszátlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KÖTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzgebánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszállás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszállás tilos.
V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.

V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadékok, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) tőegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (tőegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tőgazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve – a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leeresztetni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.

V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómjának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.
E03	A környezeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természetstörű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágások véghasználatakor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászó fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjról) újítható fel.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos fafaj szálsankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdősítést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megővására.
E58	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E65	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények

A Zámolyi-medence Natura 2000 terület legnagyobb mértékben Csákvár önkormányzatát érinti, és teljes mértékben magában foglalja a Zámolyi-medence természetvédelmi területet – a Natura 2000 kijelölés bizonyos értelemben a természetvédelmi oltalmat élvező terület kiterjesztésének tekinthető. A 2200 hektáros terület nagy része gyeppel, lejtős sztyepprel. Mintegy 500 hektáron telepített erdők találhatók. Az ötvenes években amerikai kőrises, cseres, fekete nyaras erdőket, fenyveseket telepítettek. Ahol ezek kipusztulnak, ott ismét kialakul a dolomit sziklagyepp. Ahol vastagabb a talaj humuszrétege, ott megmarad az erdő, megújul; a táj ligetessé válik, s ismét kialakul a valamikori ligetes sztyepprel vegetáció. A terület jelentős része mély fekvésű. Bár korábban a Csákvári Állami Gazdaság a terület nagy részén szántóföldi gazdálkodást folytatott, mára csak kisebb foltokban, mérsékelt vegyszerhasználat mellett folyik szántóföldi növénytermesztés, helyét legelő és gyeppgazdálkodás vette át. Ebben a változásban a Pro Vértességi Alapítvány szerepe a meghatározó. Az Alapítvány évtizedek óta foglalkozik természetvédelmi tevékenységgel: a területkezelés mellett oktatási, tudományos és kulturális tevékenységeket is felvállal. Napjainkban tehát a természetvédelmi célú gazdálkodás jellemző, ehhez kapcsolódóan élőhely-rekonstrukció kezdődött a Zámolyi-vízterelő területén.

A három település mindegyikére jellemző, hogy kevés a helyi munkalehetőség. Zámolyon és Pátkán viszonylag magas a munkanélküliség, Csákváron valamivel alacsonyabb. Mezőgazdaságból csak igen kevesen élnek, holott mind Zámolyon, mind Csákváron hangsúlyozták, hogy valaha jelentős rétegeket foglalkoztatott a helyi termelő szövetkezet, illetve az állami gazdaság. Ez utóbbi településen, bár ezt interjúalanyaink nem hangsúlyozták, kiemelkedően sok szociális intézmény működik. A katolikus egyház régi apáca zárdájában az ötvenes évek óta működtet időotthonot, ami korábban idős egyházi személyek, najaingban azonban bárki számára nyitott. A református egyház és az önkormányzat is szintén működtet egy-egy idősek otthonát, az egykori Eszterházy kastélyban pedig szanatórium és részben kórház működik. E településen csekély mértékű idegenforgalom is jellemző, a látogatókat a jellegzetes táj, a természeti értékek vonzzák. A helyiek jelentős része ingázik. A bevándorlás szintén érinti mindhárom települést. Míg Csákvár a fővárosból kitelepülő középosztálybeliek számára vonzó, addig Pátka már Székesfehérvár vonzáskörzetéhez tartozik. Érdemes megjegyezni, hogy Pátkát egy másik Natura 2000 terület, a Velencei-hegység SCI is érinti.

A Natura 2000 tervezési folyamatának helyi előzményei

A megkérdezett három önkormányzat a Natura 2000 programról, vagy a terület kijelöléséről korábban részletes információt nem kapott, de azzal, hogy létezik, tisztában vannak. A feltehetően hivatali úton megszerzett információt aztán hirdetőtáblákon, a helyben szokásos módon terjesztették. A Pro Vértességi Közalapítvány tudományos és oktatási tevékenységéből fakadóan alapos ismertetel rendelkezett a Natura 2000 rendeletről.

Érintett-elemzés

A Zámolyi-medence Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Csákvár, Zámoly községek Önkormányzata, a Pro Vértességi Közalapítvány, a helyi gazdálkodók és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága. A Közép- Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, a Vértességi

Erdő Zrt., a VADEX Zrt. és Pátka község Önkormányzata, valamint a települések lakossága kisebb mértékben, de szintén érintett.

Érintettségek

- *Pro Vértes Közalapítvány:* 1994-ben alapított természetvédelemi közalapítvány. A Zámolyi-medencében és a Vértesben jelentős területeket birtokol. Fő tevékenységei – a természetvédelem, élőhely-megőrzés és élőhely-rekonstrukció – mellett kiemelkedő oktatási, kulturális és tudományos tevékenységet végez. Mint meghatározó tulajdonos, gazdálkodóként is jó példát mutat, mezőgazdasági gyakorlata a természetvédelmi kezelés érdekei szerint alakul. A tudományos kutatások jelentős része a botanikai, zoológiai kérdések mellett a helyes gazdálkodási gyakorlat kialakítására irányul. A szervezet aktív és sikeres pályázó, jelenleg két nagyszabású projekten dolgoznak: a KDT-KÖVIZIG-gel közösen egy élőhely rekonstrukciós programon (erről később részletesebben írunk), valamint egy bölény rezervátum kialakításán. Ez utóbbiban vizsgálják, hogy mennyire alkalmas módszer a bölénytartás a korábbi erdős sztyepp rétek karbantartására. Emellett szintén célként jelenik meg a látogatók idevonzása a különleges nagytestű állat megtekintésének lehetőségével, s ezzel együtt a táj egyéb értékeinek megismertetése a szélesebb közönséggel.
- *Csákvár község Önkormányzata:* saját vagyonkezelésben lévő területek révén nem érintett a Natura 2000-ben. A természetvédelmi előírások a három érintett település közül Csákvár számára jelentik a legnagyobb nehézséget; míg délről a Natura 2000 rendelet, addig északról a Vértesi Tájvédelmi Körzet szab gátat a település terjeszkedésének. A településhez tartozó zártkertek felhúzódnak a Vértes oldalába, és a Mór-Budapest út mentén se található egybe függő fejlesztési terület. A volt katonai lőtér, amely a Pro Vértes Alapítvány kezelésében van, állami terület, az önkormányzat elképzelései szerint pedig alkalmas lenne ipari, szolgáltatási fejlesztési területnek. Így a terület hasznosítása révén munkahelyek keletkeznének helyben, növekedne a település iparüzési adó bevétele, összességében pedig a saját források. Érdemes azonban megjegyezni, hogy sem a Zámolyi-medence mély fekvésű területei, sem a Vértes lejtői nem kínálnak ideális lehetőséget a lakó, ipari vagy szolgáltatási övezet kijelölésére, tehát a természetvédelmi oltalom megszüntetése nem oldaná meg egy csapásra a település problémáit. Ugyanígy már ma is jelen vannak azok a szolgáltatási tevékenységek, amelyek pont a tiszta környezet és a gazdag természeti értékek miatt kínálnak a jövőben megélhetési lehetőséget a település számára. A település jelenlegi fő vonzereje, amint ezt a polgármester is hangoztatja, a természet és az egészséges környezet. („*Ez egy kicsi Hortobágy.*” *Ez talán még ma is az ország legtisztább levegőjű községe.*”)
- *Pátka község Önkormányzata:* a község számára a Zámolyi-medence Natura 2000 terület kijelölés nem okoz konfliktusokat, ahogy a helyben élők számára sem, amint erről az önkormányzat beszámolt. A területrészen mezőgazdasági tevékenység folyik, a Zámolyi-víztározó mellett, a településtől távolabb található. A Velencei-hegység Natura 2000 területtel kapcsolatos interjú során azonban így fogalmazott a polgármester: „*A természetvédelem nagyon fontos, de ha van egy fejlesztési lehetőség, akkor nekünk kötelességünk abban részt venni.*”
- *Zámoly község Önkormányzata:* A település fejlesztési elképzelései és a Natura 2000 kijelölések összhangban vannak. Konfliktus nem várható.
- *Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága:* A Natura 2000 terület egy összefüggő darabból áll. A területen a Pro Vértes Alapítvány a legjelentősebb gazdálkodó, aki természetvédelmi kezelést folytat. A gyepeket megfelelően kaszálása, legeltetése megoldott, illegális szemétkorláras, terepmotorozás előfordul, de komoly veszélyt

jelenleg nem jelent.

- **KDT-KÖVIZIG:** A területen található az igazgatóság kezelésében lévő Zámolyi-víztározó. A 300 hektáros tározónak kulcsjelentősége van mind a természeti értékek megóvása szempontjából, mind pedig a Velencei-tó vízháztartása szempontjából. A tározó déli részén, ahol a leeresztés történhet, a vízmélység meghaladja a két métert, míg az északi részen átlagosan fél méter. Különösen ezen a részen tavaszonként kitűnő vizes élőhely alakul ki, amelyről azonban a nyár elején, amikor leeresztik a tavat, eltűnik a víz, így a különböző fajok ivadékai, petéi, lárvái, a fészkelő madarak fészekrakó és táplálkozó helye megsemmisül. A KDT-KÖVIZIG és a Pro Vértes Közalapítvány élőhely rekonstrukciós programot indított. Ennek eredményeként a tavon létrehozandó műtárgy segítségével a leeresztés után is biztosítható lesz a megfelelő vízborítottság és a különböző fajok számára értékes élőhely.
- **Gazdálkodók:** a Natura 2000 kijelölésben mintegy hét gazdálkodó érintett. A ProVértes Közalapítvány tulajdonában van a Natura 2000 területének 75%-a, így ennek a szervezetnek a tevékenysége a meghatározó. A Magyar Állam szintén jelentős tulajdonos. A gazdálkodók többsége a tevékenysége során jó kapcsolatot alakított ki az alapítvánnyal, a kisebbek jellemzően szántóföldi gazdálkodást végeznek.
- **VADEX Zrt.:** csupán két kisebb helyrajzi számon érintett. Az érintettet telefonon kerestük meg.
- **Csákvár, Zámoly és Pátka lakossága:** érintettségük alapvetően abból fakad, hogy mindig is kijártak a területre szabadidejükben. A szabad kijárási korlátozása nem minden esetben érthető számukra. A Natura 2000 kijelölésről való tájékoztatás, a terület értékeinek bemutatása kulcsfontosságú számukra. Ezt az igényt a Pro Vértes Közalapítvány próbálja meg kielégíteni.

Kapcsolat az érintettek között:

Az interjúk alapján megállapítható, hogy a három település között nincs erős együttműködés. A Pro Vértes Közalapítvány kapcsolathálója meghatározó. A szervezet vezetője korábban természetvédelmi őr volt, így a DINPI-vel jó kapcsolatuk alakult ki. Azonban a közelmúltban szerzett, erdőtelepítésre alkalmatlan területek visszagyepesítése miatt az MgSzH Erdészeti Hivatalával esetenként nehezen rendezhető érdekellentétek alakultak ki. A Csákvári Önkormányzattal a volt katonai lőtér miatt adódnak érdekellentétei a szervezetnek. A helyi lakossággal való kapcsolat szintén megfelelő; az alapítvány részt vesz az iskolai oktatásban, jelentős foglalkoztató és számos közösségi programot szervez. Érdemes kiemelni, hogy országos és nemzetközi szinten szintén jó kapcsolatokkal rendelkeznek. Zámoly község Önkormányzata a helyi gazdálkodókkal ápol intenzívebb kapcsolatot. A Pro Vértes Közalapítványról így nyilatkozott egyik interjúalanyunk: „jó lenne, ha Zámolynak is lenne egy *Viszló Leventéje*”. Pátka távolabb esik, így nincsenek jelentős kapcsolatai a többi érintettel.

A Natura 2000-hez kapcsolódó általános vélekedések

A Natura 2000 programot a Pro Vértes Közalapítvány természetesen ismeri, a továbbiakban róluk nem lesz szó a Natura 2000-ről való vélekedések kapcsán. Az önkormányzatok, és gazdálkodók jobbra felületes ismeretekkel rendelkeznek, amellet, hogy egyetlen interjúalanyunk számára sem volt újdonság a program. A Natura 2000 mögött meghúzódó koncepció, illetve a területkijelölések mikéntje nem volt ismert az érintettek számára, de ismert volt a védendő értékek köre, mivel a korábbi Zámolyi-medence Természetvédelmi Terület értékei is ismertek voltak. A Pro Vértes Közalapítvány folyamatos oktatási és közösségi munkájának köszönhetően a fenti információk eljutnak a lakossághoz. A legtöbb

megkérdézték a Natura 2000 programhoz közvetlen előnyt nem kapcsol, annak ellenére, hogy a tisztaban vannak a terület természeti értékeivel, s az bizonyos mértékig a tájhoz kötődő gondolatainknak is meghatározó eleme. Attól azonban nem tartanak, hogy a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent. A települések mindegyike kismértékben, de folyamatosan szeretné növelni a népességszámot, ehhez kapcsolódóan pedig újabb és újabb kereskedelmi, idegenforgalmi szolgáltatások megjelenését szorgalmazzák, de ez már a Natura 2000 rendelet hatálya lépése előtt sem volt problémamentes Csákváron és Zámolyban.

Egyeztetés a helyi érintettekkel

A Zámolyi-medence Natura 2000 területen a fenntartási tervek elkészítéséhez kapcsolódóan 2009. március 2-án, március 9-én és április 22-én összesen hét félig strukturált interjú, illetve egy rövid terepbejárás történt. Az interjúk során felkerestük a Natura 2000 terület által legnagyobb mértékben érintett települések, Csákvár, Zámoly és Pátka települések önkormányzatát, a KDT-KÖVIZIG Központi Igazgatóságát, az illetékes természetvédelmi őrt és a Pro Vértes Alapítványt.

2009. július 6-án ötletbörzét szerveztünk a DINPI munkatársaival, valamint a konzorciumi partnerekkel arról, hogy a helyi tájhasználókat hogyan lehetne ösztönözni a fenntartási tervekben szereplő tájhasználati/gazdálkodási javaslatok betartására.

A Zámolyi-medence Natura 2000 területen a fenntartási terv egyeztetésére külön fórum nem került megszervezésre, mivel az érintett települések részéről viszonylag csekély érdeklődés mutatkozott a fórum iránt. A helyi érintettek számára postán megküldtük a fenntartási tervet, telefonon egyeztetünk velük, s postán és elektronikus úton is lehetőséget adtunk a visszajelzésre. Személyes egyeztetésre került sor a legnagyobb gazdálkodó szervezet vezetőjével.

Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az országos szinten érintett hatósági és területi kezelő szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. Az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009. 03.11. Wisnovszky Károllyal és 2009.03.23.) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket a II. negyedéves jelentésben dokumentáltuk részletesen. A helyi szinten érintett hatósági és területi kezelő szervekkel való egyeztetést beágyaztuk a területi kommunikációs folyamat menetébe.

Kiemelt figyelmet kapott az interjúzás során a Pro Vértes Közalapítvánnyal való egyeztetés: az eddigi tapasztalatok, nehézségek és a tervezett természetvédelmi beavatkozások alapos megismerése érdekében személyes találkozóra és terepi bejárásra került sor.

EMLÉKEZTETŐ

a „NATURA 2000 területek fenntartásai tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” c. projekt keretében tartott

Natura 2000 ötletbörzéről a DINPI-nál

Budapest, Költő utca 21.

2009. július 6. 9:30-12:00

A találkozón részt vettek

Janata Károly	DINPI
Csihar László	DINPI
Baranyai Zsolt	DINPI
Csáky Péter	DINPI
Lelleiné Kovács Eszter	MTA-OBKI
Schneller Krisztián	VÁTI Kht.
Pataki György	SZIE KTI
Kalóczkai Ágnes	SZIE KTI
Megyesi Boldizsár	SZIE KTI

A találkozón elhangzottak összefoglalása

Megyesi Boldizsár köszöntötte az egybegyűlteket, ismertette a rendezvény háttérét és célját, amelyen három fejlesztési terv részleges egyeztetése zajlott le. Ennek megfelelően a három terület szerint haladunk sorban.

Veregyházi medence Natura2000 terület:

Csáky Péter: Egyik belterületi helyrajzi szám hiányzik: Szada 2500/47.

Kérdései:

1. Miért kell talajvizsgálat évente?
2. Puffer területeken, szántókon is kötelező ez, vagy azokon nem?

Lelleiné Kovács Eszter: az AKG alapján alakította ki ezt az előírást. Mivel a terület egy részén intenzív kertészeti kultúra található, ma precíz hatásvizsgálathoz szükséges a rendszeres talajvizsgálat, különösen a nitrogén és a foszfor tartalmat kell vizsgálni.

Kérdések ennek kapcsán:

- Ki fizeti ezt?
- Milyen egységekben kell végezni a talajvizsgálatot (táblánként, blokkonként)?
- Mely területeken, társulásokban kell ezt végezni (csak a láp területeken, gyepeken, honnan kell mintát venni?)

Megállapodás:

- azt kell leírni, hogy milyen gazdálkodás lenne a kívánatos, pld. az állattartás a gyepterületeken.
- A kaszálás jól tenne a területnek.
- Ha lesz N2000 támogatás, akkor fokozódni fog a művelés.
- A láp területeknek a vízszintemelés tenne jól, ezért érdemes lenne az árkok kotrását megszüntetni; ez ügyben a víztársulat is meg kell keresni.

Csáky Péter:

1. A tápanyag tartalom vizsgálatot racionalizálni kell, mivel szinte mind kívülről mosódik be a laprétekre.
2. Szárazúást nem engedne a lápréteken, csak a kaszálást, és két hetet adna a széna behordására

Baranyai: erdő területen nem lehet legeltetni (ezt tehát ne tartalmazza a terv), de a tisztásokon igen, amint fás legelőkön is

- Homoki szántóra, és általában a területekre nem érdemes, tehát ne is kelljen éves terveket készíteni.

Baranyai: a program eleve szűkre szabja hogy mit mikor lehet csinálni? Jelenleg a gazda nem tud igazodni a szigorú szabályok miatt az időjárás változásaihoz. Ez akkor valósulhatna meg, ha a gazdáknak módja lenne folyamatosan egyeztetni a természetvédelmi szakemberekkel (örökkel), így értelmesebben lehetne tervezni a gazdálkodást. A falugazdász hálózat erre jelenleg nem valószínű, hogy alkalmas lenne, mivel főcélja a termelés támogatása.

- Téli sás kártékony, élőhely pusztító hatása van. Lápréteket, nádasokat tesz tönkre. „*Megeszi a nedves láprétet*” / ha ez itt jelölő faj, akkor speciális kezelést igényel: egy részt ki kell jelölni, ahol meg lehet tartani.
- Homoki szántókon nem lehet és nem érdemes mezsgyét hagyni (nadrágszíj parcellák) → elegendő megszabni, hogy mekkora területenként kell mezsgyét kialakítani.
- Legeltetni: csak birkával, (vagy nyúllal), szürke magyar marhával nem!!!
- Gyomirtás: invazív fajok (asclepia, etc) ellen lehet, hogy hagyni engedélyezni kellene a szer használatot, („csak a kapa nem elég”), szigorúan csepegés mentes technológiával, a vegyszer használat előírásait figyelembe véve.
- Nedves gyepek: angol, perje fűmagtermesztésből magától kialakul a jó gyepek, ha folyamatosan kaszálják, a tervezői javaslat, hogy a terület más részeiről származó kaszálékkal való takarás nem reális cél. Olyan fűmag keverék, amely hosszú életű fűből áll, nem jó, de a lucerna is jól bevált a visszagyepesítésben.
- Kiemelten fontos cél lenne: a homoki gyepek kaszálása.

Erdők:

- A jelenlegi különböző telepített erdőket termeljék le, azt követően pedig őshonos fajokkal történjen az újratelepítés (tápanyag utánpótlás legfeljebb a homoki szántókon lehetséges, ha ez indokolt)
- Erdősítés illetve újratelepítés esetén talaj előkészítés ne engedélyezett, kivétel a gyökér szaggatást újratelepítés esetén.
- (Kérdés: Akácok esetén mit lehet tenni ebben az esetben, ugyanígy nemes nyár, celtis, fenyő sem lesz telepíthető mélyszántás nélkül – merül fel a konzultáción.)
- A fasorokban, facsoportokban az őshonos fafajok telepítését támogatni kell. Nem kötelező a telepített idegen-fajok lecserélése, de azt támogatni kell, különösen ha egy gazdálkodó hajlandó kocsányos tölgyet telepíteni.
- Égetni még engedéllyel se lehessen (őszi kikerics miatt).
- Gépi megközelítés tilalma – a terv szerint.

Baranyai Zsolt: Ezzel szemben, mivel ez nem megvalósítható kijelölt utakon engedélyezni kell a gépi megközelítést és az égetést is, november 1 és március 1. között. Ennek az ellenőrzése nehéz, de elvileg van rá protokoll (lásd Csévharaszi LIFE program). Kérdés, hogy van-e erre kapacitása a természetvédelemnek?

- Holt fák jelenléte, feltára: nem feltétlen kell évente, elég ötévente, főleg tölgyesekben a program elején és végén.

- Újulat kérdése: ez igazából csak tölgyesekben lenne érdekes, de az gyakorlatilag nincsen. Ugyanígy a gazdálkodási mód váltás sem reális elvárás jelenleg.
- Termőhelynek megfelelő őshonos fafajjal történjen erdőtelepítés.
- Ne legyenek nagy területű tarvágások, intenzív erdőgazdálkodás.

Érintettek:

Pataki György: volt-e egyeztetés a terület használókkal? Válasz: nem, de kapcsolatban vannak (jobbára konfliktusok miatt a Szada Park Kft. –vel, a szadai, mogyoródi, veresegyházi önkormányzattal, néha magánszemélyekkel, vízgazdálkodási társulattal (annyit ért el a DINPI, hogy a védett területen nem kotorták az árkokat.)

Pataki György: érdemes-e a helyieket bevonni az egyeztetésbe?

Válasz: ha lehet, akkor igen (ahol elérhetőek a tulajdonosok, ott érdemes).

Baranyai: az a kérdés ki akar gazdálkodni?

Szada határában a szántók tulajdonosait érdemes lenne megkeresni.

Mogyoród 051/2 melegkedvelő tölgyes és homoki gyep, nagyon értékes, de nincs benne a Natura2000 kijelölésben.

Zámolyi medence Natura2000 terület

Nem tárgyaltuk részletesen.

Velencei hegység Natura2000 terület

A korábbi ismeretekhez, illetve a kommunikációs tervben foglaltakhoz képest új információ nem hangzott el.

Lajoskomáromi löszvölgyek Natura2000 terület

A korábbi ismeretekhez, illetve a kommunikációs tervben foglaltakhoz képest új információ nem hangzott el.

Az emlékeztetőt összeállította: Megyesi Boldizsár

A fenntartási terv véleményezése
Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett
véleményezők

Sors zám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény azonosító	Kivonatos vélemény
655.	SZ41	Zámolyi medence		Fejér Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény-és Talajvédelmi Igazgatóság	131/1	tilos fóliás, üvegházi termesztés- javasolnánk inkább annak előírását, hogy a fóliás , vagy üvegházi termesztés csak kiemelt ágyon történjen, ne a termőföldön. Ebben az esetben a zárt termesztő berendezés semmilyen módon nem befolyásolná a természetes élővilágot. Különösen a kiskertes övezetben lehet jelentősége.
656.	Általános	Zámolyi medence		Fejér Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény-és Talajvédelmi Igazgatóság	131/2	A melioráció, drénezés tiltása teljesen érthető, ugyanakkor nem értünk egyet az öntözés tiltásával a területen. A meszezés tiltása érthető, mivel a terület talajai meszesek, így a meszezés értelmetlen pénzkidobás lenne.
740.	Általános	Zámolyi-medence		Veszprémi Bányakapitányság	169/1	A Zámolyi-medence érintett természetvédelmi területét felszíni szennyeződésre érzékeny porózus kőzetek alkotják, amit a terv kidolgozásánál figyelembe kell venni.
741.	Általános	Zámolyi-medence		Veszprémi Bányakapitányság	169/2	Állásfoglalásunkat a Magyar Bányászati és Földtani Hivatalról szóló 267/2006 (XII. 20.) számú kormányrendelet alapján adtuk meg.
742.	Általános	Zámolyi-medence		Fejér Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály	120/1	Az élőhelyi viszonyok alapján zárt erdő kialakulásának csak kisebb mozaikszerű foltokban van esélye. Az erdőterületek jelenlegi elsődleges rendeltetése talaj-, víz-, ill. természetvédelem. A termőhelyi adottságok a minőségi fatermesztést nem teszik lehetővé.
743.	Általános	Zámolyi-medence		Fejér Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály	120/2	A fenntartási terv gyepekre, szántókra és vizes élőhelyekre vonatkozó kezelési előírásai kiegészítik a Natura 2000 területekre meghatározott alapvető előírásokat, és a speciális élőhelyi viszonyok figyelembe vételével a kiemelt jelentőségű fajok, illetve élőhely típusok megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgálják.
744.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami	176/1	A területrendezési tervek között legjelentősebb a többször módosított, 2003. évi XXVI. törvénnyel jóváhagyott Országok

				Főépítész		Területrendezési Terv, amely az ország egészére határozza meg a területhasználatra és az infrastruktúra térbeli rendjére vonatkozó jövőképet és az annak elérését szolgáló szabályokat.
745.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/2	A fenntartási tervben meghatározott célkitűzések és stratégiák megvalósítását települési szinten a község településrendezési eszközeiben lehet és kell érvényre juttatni.
746.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/3	Településrendezési eszközök javítása: Pátka - többször módosított 47/2003. (VII. 2.) sz. határozattal megállapított településszerkezeti terv - többször módosított 8/2003. (XI.29.) sz. rendelettel jóváhagyott helyi építési szabályzat és szabályozási terv
747.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/4	Csákvár 204/2008. (XII. 16) sz. határozattal megállapított településszerkezeti terv 132/2004. (IX. 21.) sz. rendelettel jóváhagyott külterület helyi építési szabályzata és szabályozási terve 14/2008. (XII. 17) sz. rendelettel jóváhagyott belterület helyi építési szabályzata és szabályozási terve
748.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/5	Zámoly - többször módosított 3/2003. (I. 3) sz. határozattal megállapított településszerkezeti terv - többször módosított 1/2004. (I. 29) sz. rendelettel jóváhagyott helyi építési szabályzat és szabályozási terv
749.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/6	Problémának látjuk, hogy a kezelési terv a magasabb rendű jogszabályok által előírtakat, és a jelenlegi ingatlan-nyilvántartási viszonyok meglétét, valamint az érintett települések közigazgatási területére hatályos településrendezési terveket és helyi építési szabályzatokat nem veszi figyelembe.
750.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/7	Felhívjuk a figyelmet, hogy a Csákvár Nagyközség 8126. számú úttól délre fekvő terület területe, a hatályos településrendezési tervek szerint beépítésre szánt különleges területbe sorolt. Kérjük a települési önkormányzattal valamint az illetékes államigazgatási szervekkel kiemelten egyeztetni a terület vonatkozásában.
751.	Általános	Zámolyi-medence		Közép-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Állami Főépítész	176/8	Az OTRT-ben és a Megyei Területrendezési Terveken megfogalmazott területrendezési célokkal lévő összhang, valamint a területi, táji, természeti és kulturális adottságok megőrzésének

						érdekében a fenntartási tervek továbbdolgozása során kérjük fenti észrevételeink, javasataink figyelembe vételét.
752.	Általános	Zámolyi-medence		Fejér Megyei Földhivatal	161/1	Termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény, Ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvények betartása. Az Önök által készített tervnek megfelelően a fenntartási munkálatokat úgy végezzék, hogy az idézett jogszabályoknak is megfeleljen.
753.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/1	Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek valóban betarthatóak és nem hozzák olyan helyzetbe a gazdálkodókat, hogy nem tudják teljesíteni az előírásokat.
754.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/2	A Natura 2000 hálózat a meglévő, de veszélyeztetett társulások, ill. fajok élőhelyének védelme érdekében került kijelölésre, a fenntartási tervek kötelező földhasználati szabályokat nem állapíthatnak meg, a kezelési előírásokat javaslat formájában teszik meg.
755.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/3	1.6. Természetvédelmi kezelési szervei Nincs megemlítve: erdőterületen az illetékes I. fokú erdészeti hatóság: Fővárosi és Pest Megyei MgSzH Erdészeti Igazgatóság
756.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/4	2.Veszélyeztető tényezők Aktuális veszélyeztető tényezőként szerepel az erdők telepítése láprétekre, ill. homoki gyepekre, ami nem valós tényeken alapul, mivel gyepterület művelési ág esetén az illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság szakhatósági véleménye alapján kerül engedélyezésre/vagy elutasításra a telepítés.
757.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/5	Mivel az általános kezelési javaslatok erdőterületekre vonatkozó előírásai átdolgozás alatt állnak, véleményt konkrét kezelési javaslatokhoz nem áll módunkban adni, mivel egy megváltoztatott sorszámú kategóriára való hivatkozás téves lenne.
758.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/6	Általánosságban elmondható, hogy az erdőtörvény és a Vhr.-től eltérő módon szabályozott, ellentétes szabályozó fenntartási terv szinten nem lehetséges. Előírások csak akkor tehetők, ha az alábbi feltételek együttesen teljesülnek: • az érvényes szabályozókkal összhangban vannak • a terület kezelője azt önként vállalja • a felmerülő többletköltségeket a kezelőnek megtérítik • E17 100m (Tvt.)

759.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/7	Az erdészeti hatóság nem tud egyetérteni a tarvágás és a teljes talaj-előkészítés tiltásával. Az erdészeti politika célkitűzése az őshonos erdőállományok megőrzése és ezek arányának növelése. Az egyes kezelési egységeknél meghatározott kocsányos tölgy fafajú erdősítés kizárólagos előírása túlzó és szakmailag nem kellően megalapozottnak látszik.
760.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/8	A 3.2. Kezelési javaslatok fejezetben az erdőgazdálkodás gyakorlatának gyökeres megváltoztatására olyan tiltások fogalmazódtak meg, amelyeknek nincs jogszabályi alapja és elemeiben az Evt. rendelkezéseivel ellentétes, szakmailag nem megalapozott. A körzeti erdőtervezés során a természetvédelmi és Natura 2000 erdőterületeken olyan erdőgazdálkodási mód került tervezésre, amely a körzeti erdőterv részeként természetvédelmi kezelést tartalmaz.
761.	Általános	Zámolyi-medence	KE4	Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/9	A természetes erdőállományok természetes úton történő átalakításával egyetértünk, a meglévő erdőterületeket erdőként kell fenntartani.
762.	Általános	Zámolyi-medence	KE5	Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/10	Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. tv. 7.§ az erdőket a bennük található erdei életközösség természetességi állapota szerint kategóriákba sorolja. A „jellegtelen erdő” ismeretlen, meghatározatlan fogalom. A hazai nyár fajok jellegzetes puhafás pionírok.
763.	Általános	Zámolyi-medence	KE5	Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/11	(4) Tisztás üzemmód nem értelmezhető Evt. 29.§ (6) Erdőfelújítás a területen nem engedélyezhető Olyan kijelentés, amely az Evt. 51. § előírásaival ellentétes, így kérjük a jogszabályoknak megfelelően átdolgozását. Szerkezetalakításra nem lehet kényszeríteni a gazdálkodót. Ahol nemes nyáras, fenyves állomány található az nem jelölő társulása és nem élőhelye a Natura 2000 területnek. Kezelése az Országos Erdőállomány Adattárban foglalt előírás szerint.
764.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/12	Szerkezetalakításra nem lehet kényszeríteni a gazdálkodót. Ahol nemes nyáras, fenyves állomány található az nem jelölő társulása és nem élőhelye a Natura 2000 területnek. Kezelése az Országos Erdőállomány Adattárban foglalt előírás szerint.
765.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/13	3.4.2 A kommunikáció címzettjei: A jelen fenntartási tervvel érintett területekre a Földművelésügyi Minisztérium 1417/59/2008, 1417/54/2008, 46020/44/2005. számon hozott határozatával jóváhagyott 2017., ill. 2014. december 31-ig szóló körzeti erdőtervek

						vannak érvényben. Ezen előírásokat, mivel a természetvédelmi érdekekkel összeegyeztethetők kérjük a kezelési tervbe beépíteni, a két terv közti „viszonyt” a körzeti erdőterv erdőterületekre vonatkozó előírásainak felhasználásával kiegészíteni.
766.	Általános	Zámolyi-medence		Fővárosi és Pest Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	140/14	3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel: Ebben a fejezetben említik, hogy előzetesen egyeztettek az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával. Ez nyilván nem a területileg illetékes Fővárosi és Pest Megyei MgSzH Erdészeti Igazgatósága, mivel jelenlegi az első megkeresésünk. Tudomásunk szerint mindössze informális tárgyalást folytattak az MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóságával adatszolgáltatás ügyében. Egyszerűbb és szerencsésebb lett volna, ha az érintetteket bevonják a tervezési folyamatba. Az pedig nem egy 4 napos határidős felülvizsgálat.

Ábrák, táblázatok

1. számú táblázat

Zámolyi Medence Natura 2000 terület érintett helyrajzi számai 45/2006.(XII.8.) KvVM rendelet szerint
Csákvár 082, 083/1, 086, 088, 089, 090, 091, 092, 093, 094, 0129, 0132, 0133, 0134, 0135, 0137, 0138, 0139, 0140, 0141, 0154/1, 0154/2, 0154/3, 0154/4, 0155, 0156, 0157, 0159/1, 0159/2, 0159/3, 0159/4, 0159/8, 0159/9, 0159/10, 0159/11, 0159/12, 0160, 0161/1, 0161/2, 0162, 0163, 0164, 0165, 0166/2, 0166/3, 0166/4, 0166/5, 0167
Pátka 093/2, 094, 095/1, 095/2, 095/3, 098/9, 098/10
Zámoly 0175/9, 0184/2, 0185/2, 0186/1, 0186/2a, 0186/2b, 0186/2, 0186/3, 0186/4, 0186/5, 0186/6, 0186/7, 0186/8, 0186/9, 0186/10, 0187, 0188, 0190, 0191/1, 0191/2, 0195, 0197, 0206/1, 0206/2, 0206/3

Digitális mellékletek:

1. Natura élőhelyek térképi shp fájlok
2. Á-NÉR élőhelyek térképi shp fájlok
3. Kezelési szempontból kiemelt növényfaj térképi shp fájlok
4. Kezelési szempontból kiemelt állatfajok térképi shp fájlok
5. Kezelési egységek térképi shp fájlok

IV. Natura 2000 foglalomtár

Agrár-erdészeti rendszer: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendeletben részletezett földhasználat (főként fás legelők létesítése szántó, gyepterületek, gyep művelési ágon)

Á-NER: Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) Magyarország növényzetének és élőhelyeinek térképezéséhez napjainkban leggyakrabban használt, többszörösen tesztelt és javított élőhely-osztályozási rendszer [Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR2007) Szerkesztők: Bölöni János, Molnár Zsolt, Kun András és Biró Marianna Vácrátót 2007]

Erdősítés: Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény értelmében erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV. 16.) FVM rendelet értelmében erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhely-védelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV. 16.) FVM rendelet értelmében a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő

a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tőtávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;

b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezerötszáz négyzetméternél kisebb földterületet;

c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet alapján a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kiemelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Jelölő faj/élőhely: A Natura 2000 területek kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek, amelyek Natura adatbázisban (Standard Data Form) az A, B, C értékkel azonosított populációkat jelenti, illetve reprezentativitást jelenti.

Kezelési egység: a Natura 2000 területen belül azon élőhelyfoltok, amelyek egységes kezelése indokolt, illetve amelynél a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 4. B) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik.

Kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület¹: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók.

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet a 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel.

Közösségi jelentőségű faj: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természet-megőrzési területek kijelölése szükséges.

Különleges madárvédelmi terület: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre.

Különleges természet-megőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű

élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók.

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térképe.

Madárvédelmi irányelv: A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

MEPAR: mezőgazdasági parcellaazonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XÖ.13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

NBmR: Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer

Fizikai blokk: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot termeszt egy földhasználó

Tábla: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egy földhasználó egy növényfajt termeszt, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyes gyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhelytípusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat ld. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvászvárad Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terület.

Természetesség/degradáltság: A felmért élőhelyfoltok természetességi-degradáltsági értékelése SEREGÉLYES TIBOR (1995, in NÉMETH, 1995) 5 fokozatú skálája alapján történik

BID	Név
D00	Nincs adat
D01	Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot
D02	Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot
D03	Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
D04	„Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot
D05	Természetes állapot

Veszélyeztető tényező: A területre ható természetes – ökológiai, geomorfológiai folyamatok, klimatikus, hidrológiai változások – , és mesterséges tényezők – emberi tevékenységből származó bányászati, katonai, művelési, szennyezési és egyéb tevékenységek – összessége hazai kódrendszerrel ellátva, amelyek elérhetősége a TIR.

TIR: Természetvédelmi Információs Rendszer